

Onderwerp	Uitvoeringsagenda e.v.		
SIS-nummer	PS2011-419		
Agendering (advies griffie)	X	Commissie AFW 22-6-2011	X Provinciale Staten 29-6-2011
Behandelwijze		Kennis van nemen Kaderstellen Controleren X Adviseren PS (commissies) X Vaststellen (PS)	
Overlegpunten/ beslispunten	zie ontwerpbesluit		
Context	<p>GS hebben in de Startnotitie het proces van totstandkoming van de Uitvoeringsagenda (PS2011-330) uiteen gezet. Deze startnotitie is op 11 mei 2011 in de commissie AFW besproken.</p> <p>In PS d.d. 23 mei 2011 hebben Provinciale Staten gedebatteerd over de Koersnotitie (PS2011-361), waarin GS op hoofdlijnen de keuzes voor de Uitvoeringsagenda beschrijven.</p> <p>In de Uitvoeringsagenda worden deze keuzes uitgewerkt.</p> <p>Om nog dit jaar te kunnen starten met uitvoering van projecten, wordt uw Staten voorgesteld om € 20 mln uit de MIG beschikbaar te stellen voor Vliegende startprojecten. Voor de septembervergadering van uw Staten wordt vervolgens een statenvoorstel 'Vliegende Start 2011' aangekondigd, waarmee uw Staten op basis van voldragen voorstellen bedragen op projectniveau beschikbaar kunnen stellen.</p> <p>In deze uitvoeringsagenda wordt het financiële kader voor de bestuursperiode beschreven, dat richting geeft aan het financiële beleid. Dat financiële beleid bestaat uit het dekken van de beleidsambities vanuit de Meerjarige Investeringsreserve Gelderland door o.a. wijziging in enkele uitgangspunten en werkwijzen, actualisatie van het begrotingssaldo zodat een structureel tekort wordt opgevangen en concretisering van 'nieuw voor oud-beleid', door vrijvallende middelen als gevolg van expirerend beleid steeds af te wegen bij de jaarlijkse behandeling van de structurele beleidsbegroting.</p> <p>In de uitvoeringsagenda komen diverse resultaten van de bijeenkomst in Cinemec terug in aparte kadertjes. In een bijlage is een bloemlezing opgenomen van projectideeën.</p> <p>Het verslag van de Cinemec-bijeenkomst is via SIS te raadplegen (PS2011-419)</p>		
Opmerkingen			
Meer informatie	dhr. L. Blanken (026) 359 90 69 l.blanken@gelderland.nl		

PROVINCIALE STATEN VAN GELDERLAND

Gezien het Voorstel PS2011-XXX van Gedeputeerde Staten inzake Uitvoeringsagenda college van Gedeputeerde Staten

Gelet op artikel 143, tweede lid, juncto 105 Provinciewet, juncto 4:24, derde lid, onder c Algemene wet bestuursrecht, juncto de Algemene subsidieverordening Gelderland 1998;

BESLUITEN

- 1 De uitvoeringsagenda van het college van Gedeputeerde Staten voor kennisgeving aan te nemen.
- 2 In te stemmen met het financiële kader van deze Uitvoeringsagenda als richtinggevend voor het financiële beleid;
- 3 Een bedrag van € 20 mln beschikbaar te stellen voor “Vliegende startprojecten” in 2011 en dit bedrag te dekken uit de Meerjarige Investeringsreserve Gelderland (MIG), rubriek IV;
- 4 Uit dit budget ‘Vliegende Startprojecten’ maximaal € 1.500.000 als subsidie te verlenen aan Radboud Translational Medicine (i.c.m. UMC St. Radboud) als cofinanciering voor het EFRO-project ‘Consortium Translational Medicine’;
- 5 Uit dit budget ‘Vliegende Startprojecten’ maximaal € 500.000 als subsidie te verlenen aan Meluna Lifetech BV als cofinanciering voor het EFRO-project ‘Licht op Kwaliteit’;
- 6 Uit dit budget ‘Vliegende Startprojecten’ maximaal € 313.419 als subsidie te verlenen aan Van Amerongen BV als cofinanciering voor het EFRO-project ‘Dynamic Control of Respiration (DCR)’;
- 7 De besluiten 4; 5 en 6 aan te merken als deel uitmakende van de provinciale begroting 2011, overeenkomstig artikel 4:23, derde lid, onder c Algemene wet bestuursrecht.
- 8 Aan Gedeputeerde Staten de bevoegdheid te delegeren om de bedragen onder besluiten 4; 5 en 6 met toepassing van artikel 3.1, tweede lid, van de Algemene Subsidieverordening Gelderland 1998 vast te stellen zonder een daaraan voorafgaande verleningsbeschikking.
- 9 Een bedrag van € 90 mln te onttrekken aan de Reserve Stamkapitaal volgens het ritme: € 15 mln in 2011; € 37,5 mln in 2012 en € 37,5 mln in 2013 en dit bedrag in de MIG te reserveren voor revolverende middelen (dit conform de bijlage bij deze Uitvoeringsagenda);
- 10 Een bedrag van € 10 mln binnen de MIG te reserveren voor revolverende middelen en dit bedrag te dekken uit de middelen die in rubriek IV van de MIG zijn bestemd voor het integraal programma klimaat;
- 11 Het begrotingssaldo 2011 ten bedrage van € 7,9 mln. toe te voegen aan de Algemene Reserve;
- 12 Een bedrag van € 25,9 mln te doteren aan de Reserve Bestuurlijke verplichtingen ter dekking van het begrotingssaldo in de jaren 2012-2015 volgens het in de Uitvoeringsagenda aangegeven ritme en dit bedrag te dekken uit de Meerjarige Investeringsreserve Gelderland (MIG);

13 De Reserve Stamkapitaal niet inflatoir aan te passen;

14 Vast te stellen wijziging nr. 21 van de Begroting 2011.

Provinciale Staten van Gelderland

voorzitter

griffier

MEERJARIGE INVESTERINGSRESERVE GELDERLAND t.b.v. Uitvoeringsagenda Coalitieakkoord 2011-2015

BIJLAGE bij UITVOERINGSAGENDA 2011 e.v. VERSIE 11 mei 2011

x € 1,--

Volgnr	Omschrijving	PS nummer	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal	Nr.
0	SALDO RESERVE PER 1 JANUARI		329.276.121	334.648.834	167.332.347	64.861.991	85.320.027	112.879.386	2.882.438	2.856.496	3.479.775	4.971.668	6.408.318		
I	INKOMSTEN													329.276.121	
1	Preferent dividend Nuon Energy		44.946.487	51.556.000	31.700.000	38.400.000	18.500.000	27.800.000						212.902.487	1
2	Beleggingsrendement stamkapitaal verkoop aandelen Nuon Energy		75.828.199	69.000.000	77.700.000	83.850.000	90.000.000	103.875.000	117.750.000	117.750.000	117.750.000	117.750.000	117.750.000	1.089.003.199	2
3	Dividend Allander		24.048.102	35.918.700	32.500.000	32.500.000	32.500.000	32.500.000	32.500.000	32.500.000	32.500.000	32.500.000	32.500.000	352.466.802	3
4	Rente achtergestelde lening Nuon	C-376	1.238.373											1.238.373	4
5	Rente achtergestelde lening Vitens en dividend Vitens	C-370	1.708.771	2.050.000	1.950.000	1.850.000	1.750.000	1.650.000	1.550.000	1.450.000	1.350.000	1.250.000	1.150.000	17.708.771	5
6	Rentevergoeding MIG	C-376	7.872.707	10.039.465	5.019.970	1.945.860	2.559.601	3.386.382	86.473	85.695	104.393	149.150	192.250	31.441.945	6
7	Rente achtergestelde lening GelreDome	2005-536	533.192											533.192	7
8	Bijdrage van andere reserves/derden		2.283.693	288.768										2.572.461	8
9	Inzet stamkapitaal voor revolving fund	Coalitieakkoord 2011-2015		25.000.000	37.500.000	37.500.000								100.000.000	9
10	Rendementsderving a.g.v. inzet stamkapitaal			-750.000	-1.725.000	-2.700.000	-2.700.000	-2.700.000	-2.700.000	-2.700.000	-2.700.000	-2.700.000	-2.700.000	-24.075.000	10
11GIA	Strategische meerwaarde verkoop Nuon aandelen t.b.v. inv.agenda	2009-447 en 695	80.644.000	69.350.000	100.000.000	125.000.000	125.000.000							499.994.000	11GIA
	Totaal inkomsten		239.103.524	262.452.933	284.644.970	318.345.860	267.609.601	166.511.382	149.186.473	149.085.695	149.004.393	148.949.150	148.892.250	2.613.062.352	
II	UITGAVEN/GERAAMDE UITGAVEN OP BASIS VAN DOOR PS GENOMEN BESLUITEN														
1	(Subsidie)regeling externe ICT	C-378 en 2003-12	901.391	492.162										1.393.553	1
2	Reconstructie	2003-438; 2004-366/755/762; 2	1.184.925	525.214										1.710.139	2
3	Cultuurhistorisch erfgoed	2004-482/954 en 2006-975	51.342											51.342	3
4	Kulturhusen	2004-393	76.987											76.987	4
5	Veluwe 2010 (Boundless Parks-Interreg IIIB)	2003-451		251.744										251.744	5
6	Programma Ontgroening en Vergrijzing/Thuisgeven	2004-329	237.464	148.551										386.015	6
7	Ruimte voor de rivier/Waterbeheer 21e eeuw	2004-781	929.386	395.544										1.324.931	7
8	Reconstructie - Boerderijverplaatsingen	2005-835/2006-441 en 507	-4.250.775	6.576.211										2.325.436	8
9	Health Valley/Triangle (Technostartersfonds Oost NV)	2005-237		750.000										750.000	9
10	Veluwe 2010	2006-392	2.352.824	11.255.129	7.500.000									21.107.953	10
11	Regionale UitvoeringsProgramma's	2006-184 en 2006-987	-2.208.206	428.327										-1.779.879	11
12	Veluwe 2010/Groei en krimp verblijfsrecreatie	2006-332		5.091.990										5.091.990	12
13	Kwaliteitsimpuls culturele infrastructuur	2007-127	2.140.000											2.140.000	13
14	Duurzame energievoorziening en energiebesparing	2006-957 en 2008-596	99.365	-95.075										4.290	14
15	Stimuleringsbijdrage goedkope woningbouw	2007-354	3.460.263	2.953.462										6.413.725	15
16	Gemeenschapsvoorzieningen en Sociale Cohesie op het platteland	2007-443 - 3q	71.730	1.636.513										1.708.243	16
17	Sanering gasfabriekterreinen	2007-252	930.873	569.127			2.500.000							4.000.000	17
18	Verplaatsing milieuhinderlijke bedrijven	2007-341	896.210	483.777										1.379.986	18
19	Bodemsanering mede in relatie tot woningbouwprojecten	2007-469 en 2008-787	903.000	4.073.991										4.976.991	19
20	Innovatie - Triangle	2008-220		587.909										587.909	20
21	Reservering prioriteiten regeerakkoord/korting Provinciefonds	2007-443 - 6 en 2008-409	24.000.000	24.000.000										48.000.000	21
22	Versterking culturele infrastructuur	2008-211/2009-72	1.920.000	6.369.660	380.000									8.669.660	22
23	Regionale samenwerkingsprogramma's	2008-219	30.000.000	30.000.000										60.000.000	23
24	Actieplan ruimtelijke kwaliteit (verrommeling landschap)	2007-443 - 3t/2009-140 en 924	441.069	216.207										657.276	24
25	Park Lingezege	2008-410	581.633	4.140.181										4.721.814	25
26	Cofinanciering rijks- en Europese gelden	2008-409 - B1a/2009-115	1.083.246											1.083.246	26
27	Verwijsindex jongeren	2008-409 - B1b/2008-542-11c	38.472	49.054										87.526	27
28	Integraal Programma Klimaat	2008-607/2010-472	6.289.724	14.951.104										21.240.828	28
29	Jeugdzorg	2008-569	81.757	0										81.757	29
30	Luchtkwaliteit	2008-813	1.760.932	4.165.178	1.500.000									7.426.110	30
31	Geluid	2008-811	1.319.870	3.634.055										4.953.925	31
32	Herstructurering glastuinbouw	2009-200	5.076.849	5.625.417										10.702.266	32
33	Gelderse gebiedsontwikkeling	2009-200 en 921	2.354.082	11.148.553	3.400.000	1.000.000	1.350.000	2.500.000	2.400.000					24.152.635	33
34	Nationale Landschappen	2009-200 en 943	1.578.172	13.255.304										14.833.476	34
35	Impuls revitalisering bedrijventerreinen RSP	2009-200	3.750.000											3.750.000	35
36	Bijdrage aan de Algemene reserve i.v.m. dekkingswijze PPM Oost	2009-200/2010-472B1	5.000.000											5.000.000	36
37	Extra klimaatmaatregelen	2009-200	1.126.225	67.797										1.194.022	37
38	Extra startersbeleid	2009-200	735.502	1.257.432										1.992.934	38
39	Kennis en innovatiedoelstellingen	2009-200	1.918.099	3.480.266										5.398.365	39
40	Promotie recreatie en toerisme	2009-200	250.000											250.000	40
41	Betuwse Bloem	2009-200		2.263.259										2.263.259	41
42	Religieus erfgoed	2009-200	876.000	124.000										1.000.000	42
43	Service pack procesversnelling	2009-200	138.850	611.150										750.000	43
44	Heringezette gelden recessie (voorheen Plantion)	2009-200/2010-472		1.000.000										1.000.000	44
45	Voorbereidingskosten actieplan recessie	2009-200	770.640	111.580										882.220	45
46	Onderwijs-arbeidsmarkt	2009-447, nr. C3		2.250.000										2.250.000	46
47	Tweede trache maatregelenpakket recessie	2009-466	17.625.030	2.438.895										20.063.925	47
48	Provinciale bijdrage in aanlegkosten stadsbrug Nijmegen	2009-715	15.000.000											15.000.000	48
49	Impuls revitalisering bedrijventerreinen	2009-32 en 728	1.028.938											1.028.938	49

MEERJARIGE INVESTERINGSRESERVE GELDERLAND t.b.v. Uitvoeringsagenda Coalitieakkoord 2011-2015

x € 1,-- BLAD 2 van 3

Volgnr.	Omschrijving	PS nummer	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal	Nr.
50	Monumentenzorg - functieverandering/religieus erfgoed	2009-673 en 2010-185	500.000											500.000	50
51	Reconstructie//Synergieprojecten Veluwe en Achterhoek	2009-472	-537.191	9.670.716										9.133.525	51
52	Herbegransing EHS/EVZ Achterhoek en Gelderse Vallei	2009-472	367.350	4.012.509										4.379.859	52
53	Weginfrastructuur - Eefde West	2006-507	3.400.000											3.400.000	53
54	Aanleg/reconstructie fietspaden	2009-447, 6a en 728, 20a	2.672.203	3.824.196										6.496.399	54
55	Extra reservering voor Integraal Programma Klimaat	2009-200 - III-3	3.500.000											3.500.000	55
56	CAT en SMB	2009-200	4.492.771	5.507.229										10.000.000	56
57	Extra arbeidsmarktmaatregelen	2009-200	1.843.325	656.675										2.500.000	57
58	Extra ecoducten	2009-200	3.000.000											3.000.000	58
59	Cofinanciering Rijks- en Europese gelden	2009-728, punt 19a en b	2.279.909	2.720.091										5.000.000	59
60	Sleutelproject Kanaalzone Apeldoorn	2008-794			5.000.000									5.000.000	60
61	Rijksweg N18 Varsseveld-Enschede	2009-926	5.000.000	10.000.000	7.700.000									22.700.000	61
62	Spoorzone Ede	2010-150	1.500.000	22.500.000					6.000.000					30.000.000	62
63	Impuls revitalisering bedrijventerreinen RSP	2010-210	2.534.951	14.965.049										17.500.000	63
64	Sleutelproject Waterfront Harderwijk	2010-195			2.000.000									2.000.000	64
65	Monumentenzorg - functieverandering/religieus erfgoed	2010-774		500.000										500.000	65
66	Actieplan Ruimtelijke Kwaliteit	2010-858		500.000										500.000	66
67	Dotatie aan de reserve wegenbouwprojecten	A55 en 2010-699-I, 5c		25.500.000	25.000.000									50.500.000	67
68	Bedrijfsverplaatsingen milieuhinderlijke bedrijven	2010-544	3.400.000											3.400.000	68
69	Vitaliteit platteland	2008-441/2009-678	642.761	1.607.239										2.250.000	69
70	Inzet van voorbereidings- en uitvoeringskosten	Zie specificatie	3.569.340	6.670.672	890.000									11.130.013	70
1GIA	Gelderse Investeringsagenda 2010 en 2011	2009-728; 2010-155	43.043.523	41.000.477										84.044.000	1GIA
2GIA	Gelders actieplan grond	2010-472/VII11c	20.000.000											20.000.000	2GIA
3GIA	Rijn-waal pad	2010-472/VII1aC		5.000.000										5.000.000	3GIA
4GIA	Schaffelaartheater	2010-472/VII1aC - A68		500.000										500.000	4GIA
5GIA	Fietsnetwerk	2010-472/VII1aD1		5.000.000										5.000.000	5GIA
6GIA	Stationsomgeving Westervoort	2010-472/VII1aD2		2.000.000										2.000.000	6GIA
7GIA	A325 integrale aanpak tussen knooppunt Ressen en Nijmegenplein	2010-472/VII1aD3		6.000.000										6.000.000	7GIA
8GIA	Fietstunnel Havenstraat Doetinchem	2010-472/VII1aA1		1.500.000										1.500.000	8GIA
9GIA	Langzaam verkeerstunnel Winterswijk	2010-472/VII1aA2		2.100.000										2.100.000	9GIA
10GIA	Binnenhaven Nijmegen	2010-472/VII1aA3		1.000.000										1.000.000	10GIA
11GIA	Doorstroming A325	2010-472/VII2b		10.850.000										10.850.000	11GIA
12GIA	Verplaatsing pluimveeslachterij Esbro Doetinchem	2010-472/VII1aA4		6.000.000										6.000.000	12GIA
13GIA	Randweg Doetinchem	2010-699-I/9b			12.000.000									12.000.000	13GIA
14GIA	Oplossen knelpunten provinciale fietspaden	2010-699-I/9c			5.000.000	5.000.000								10.000.000	14GIA
Totaal II			233.730.812	356.868.520	70.370.000	6.000.000	3.850.000	2.500.000	8.400.000	0	0	0	0	681.719.332	
III	PROJECTEN WAAROVER NOG PS-BESLUITVORMING MOET PLAATSVINDEN														III
1	Afwikkeling MTC			670.000										670.000	1
2	Bedrijfsverplaatsingen milieuhinderlijke bedrijven			24.650										24.650	2
3	Reconstructie - Boerderijverplaatsingen			954.312										954.312	3
4	Vitaliteit platteland			1.515.900										1.515.900	4
5	Doortrekking A15				75.000.000									75.000.000	5
6	Impuls revitalisering bedrijventerreinen			1.500.000										1.500.000	6
7	Verwijsindex risicjongeren			0										0	7
8	Weginfrastructuur			5.000.000	2.500.000	5.000.000	10.000.000	10.000.000	5.000.000	12.500.000				50.000.000	8
9	Oplossen van nieuwe infrastructurele knelpunten				35.000.000				11.650.000	11.700.000				70.000.000	9
10	Sleutelprojecten/Regionale samenwerkingsprogramma's				4.650.000	11.650.000	11.650.000	11.650.000	11.650.000	11.750.000				63.000.000	10
11	Multithal Papendal	2009-200 en 2010-472/VI-4		7.500.000										7.500.000	11
12	Integraal programma Klimaat			2.236.037	7.095.326	7.737.823	7.050.242	8.208.329	7.512.416	7.512.416	7.512.500	7.512.500	7.512.500	69.890.090	12
15GIA	Bouw topsporthal Doetinchem	2010-472/VII1b		2.000.000										2.000.000	15GIA
16GIA	Bouw wedstrijd- en evenementenhal KNHS-centrum Ermelo	2010-472/VII1b		500.000										500.000	16GIA
17GIA	Generale Oost	2010-472		2.250.000										2.250.000	17GIA

MEERJARIGE INVESTERINGSRESERVE GELDERLAND t.b.v. Uitvoeringsagenda Coalitieakkoord 2011-2015

x € 1,-- BLAD 3 van 3

Volgnr.	Omschrijving	PS nummer	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal	Nr.
18GIA	Museum Nairac Barneveld	2010-472/ A68		1.250.000										1.250.000	18GIA
	Totaal III		0	25.400.899	124.245.326	24.387.823	28.700.242	41.508.329	35.812.416	43.462.416	7.512.500	7.512.500	7.512.500	346.054.952	
IV	GELDERS COALITIEAKKOORD 2011-2015														IV
1	Reservering voor het taakveld mobiliteit				25.000.000	75.000.000	75.000.000	75.000.000						250.000.000	1
2	Reservering voor het taakveld economie			15.000.000	45.000.000	45.000.000	45.000.000	45.000.000						195.000.000	2
3	Reservering voor het taakveld dynamische steden en vitale regio's				15.000.000	30.000.000	45.000.000	60.000.000						150.000.000	3
4	Reservering voor het taakveld gebiedsontwikkeling				10.000.000	20.000.000	30.000.000	40.000.000						100.000.000	4
5	Reservering voor het taakveld cultuur			5.000.000	5.000.000	5.000.000	7.500.000	7.500.000						30.000.000	5
6	Bijdrage aan de Algemene Reserve voor dekking tegenvallers				25.800.000									25.800.000	6
7	Reservering tegenvallers				24.200.000	50.000.000								74.200.000	7
8	Reservering voor revolving fund (inzet stamkapitaal)			25.000.000	37.500.000	37.500.000								100.000.000	8
	Totaal IV		0	45.000.000	187.500.000	262.500.000	202.500.000	227.500.000	0	0	0	0	0	925.000.000	
V	ADDITIONELE BEST.RUIMTE/BUFFER VOOR TEGENVALLERS NA 2015								100.000.000	100.000.000	135.000.000	135.000.000	135.000.000	605.000.000	V
	Totaal V		0	0	0	0	0	0	100.000.000	100.000.000	135.000.000	135.000.000	135.000.000	605.000.000	
VI	VOORBEREIDINGS- EN UITVOERINGSKOSTEN EN FLEXIBILITEITBUFFER														VI
1	Voorbereidings- en uitvoeringskosten		0	2.500.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	47.500.000	1
2	Flexibiliteitbuffer		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	Totaal VI		0	2.500.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	47.500.000	
	Totaal II, III, IV, V, en VI		233.730.812	429.769.420	387.115.326	297.887.823	240.050.242	276.508.329	149.212.416	148.462.416	147.512.500	147.512.500	147.512.500	2.605.274.284	
VII	SALDO RESERVE PER 31 DECEMBER		334.648.834	167.332.347	64.861.991	85.320.027	112.879.386	2.882.438	2.856.496	3.479.775	4.971.668	6.408.318	7.788.068	7.788.068	VII

De bedragen 2011 en volgende jaren zijn op het prijspeil van het jaar waarin het bedrag is opgenomen. Dit betekent dat er geen prijscompensatie vanuit de MIG plaatsvindt.
GIA = Gelderse Investeringsagenda

0

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Uitwerking bestuursstijl, houding en gedrag	4
3. Beleidsaccenten Uitvoeringsagenda	4
3.1 Pijler 1: Economie, werk en innovatie	5
Speerpunten Economie	5
Speerpunten Vrijetijdseconomie	10
Speerpunten Cultuur en Cultuurhistorie	12
Speerpunten Sport	14
Speerpunten Klimaat en energie	16
Speerpunten Milieu	18
Speerpunten Vergunningverlening en Handhaving	19
3.2 Pijler 2: Dynamische steden en vitale regio's	20
Speerpunten Dynamische steden en vitale regio's	20
3.3 Pijler 3: Zorg en welzijn	22
Speerpunten Zorg en Welzijn	22
Speerpunten Jeugdzorg	23
3.4 Pijler 4: Mobiliteit	24
Speerpunten Bereikbaarheid	24
3.5 Pijler 5: Ruimtelijke ordening	28
Speerpunten Ruimtelijke Ordening	28
Speerpunten Wonen	30
Speerpunten Gebiedsontwikkeling	31
Speerpunten Water	32
3.6 Pijler 6: Natuur en landschap	34
Speerpunten Landelijk gebied	34
3.7 Pijler 7: Bestuur en financiën	37
Speerpunten Bestuurlijke organisatie	37
Speerpunten Provinciale organisatie	39
Speerpunten Buitenlandse betrekkingen	41
4. Vliegende start 2011	43
5. Financieel kader	45
5.1 Inleiding	45
5.2 Dekkingsmogelijkheden beleidsambities vanuit de MIG	45
5.3 Actualisatie begrotingssaldo Uitvoeringsagenda	51
5.4 Ombuigingen binnen de structurele begroting	54
6. Beantwoording moties 9, 10 en 13.	57
7. Dictum	58
Bijlage 1: Ontvangen ideeën en projectvoorstellen voor de uitvoeringsagenda	59
Bijlage 2: Begrotingswijziging 21	62

Aan Provinciale Staten

1. Inleiding

Hierbij presenteren wij onze eerste Uitvoeringsagenda, waarin wij de keuzes uit de Koersnotitie (PS2011-361) verder hebben uitgewerkt. We zien dit document als een 'rollend' document, dat in de loop van deze bestuursperiode samen met onze partners verder wordt ingevuld met concrete projecten. Wij zijn voornemens om in 2012, bij begroting 2013, een eerste update van de rollende Uitvoeringsagenda te presenteren.

Bij het opstellen van deze uitvoeringsagenda hebben wij royaal gebruik gemaakt van de vele ideeën, die ons in de afgelopen periode hebben bereikt. Wij hebben deze ideeën afgewogen tegen het scherpe provinciale profiel, waarmee wij als middenbestuur onze meerwaarde willen bewijzen voor de ontwikkeling van Gelderland. Ons profiel is gebaseerd op de rollen en taken die we zijn overeengekomen met het Rijk in het bestuursakkoord. Het komt er op neer dat we andere overheden niet voor de voeten willen lopen en partijen zelf in staat willen stellen hun verantwoordelijkheid te nemen. Ruimte geven aan goede initiatieven en kansen benutten!

In onze eerste twee maanden als college van gedeputeerde Staten hebben wij al veel overlegd met Gelderse partners. Wij merken dat onze uitdagende ambitie voor Gelderland enthousiast wordt ontvangen. Voorlopig hoogtepunt was de bijeenkomst van 1 juni jl., waar wij ruim 400 relaties uit alle beleidsvelden mochten verwelkomen: bestuurders van overheden, ondernemers, uitvoeringsorganisaties, zorg-, welzijns- en onderwijsinstellingen, koepel- en belangenorganisaties, etc.

De bijeenkomst heeft ons er in overtuigd, dat wij er niet alleen voor staan, maar samen met al deze partijen krachten kunnen bundelen om te werken aan een positieve ontwikkeling van de Gelderse samenleving. Waar de belangen en de behoeften van de burgers van Gelderland centraal staan. In deze uitvoeringsagenda hebben wij diverse resultaten van de bijeenkomst in Cinema terug laten komen in aparte kadertjes, waarin wij overigens geen collegestandpunten beschrijven.

De horizon van deze uitvoeringsagenda is wat betreft de beleidskeuzes vier jaar of soms nog langer. Echter, voor de concrete invulling hebben we projecten verzameld voor hooguit de eerste twee, drie jaar. Met een aantal projecten kan een vliegende start worden gemaakt. Wij stellen uw Staten in dit voorstel voor, om daarvoor middelen beschikbaar te stellen. Door de Uitvoeringsagenda de komende jaren verder in te vullen hebben wij, tegen de achtergrond van de maatschappelijke dynamiek, voldoende flexibiliteit om samen met de partners tot verdere invulling te komen. De Uitvoeringsagenda zal dus in de loop van de bestuursperiode 2011-2015 nog verder worden ingevuld – een 'rollende' agenda.

De flexibiliteit die wij met de uitvoeringsagenda beogen, willen wij ook in werkwijzen vertalen. Zo willen wij in de begroting vorm gaan geven aan nieuwe programma's, zodanig dat een flexibele inzet van middelen voor programmadoelen mogelijk wordt (zoals bijvoorbeeld het huidige begrotingsprogramma gebiedsontwikkeling, 6.4).

Wij zijn voornemens om bij begroting 2013 een eerste update van de Uitvoeringsagenda te presenteren.

2. Uitwerking bestuursstijl, houding en gedrag

Partnerschap in de uitwerking staat centraal. We leven in een netwerksamenleving en willen daarom op een nieuwe manier werken aan een uitdagend Gelderland: doelgericht en oplossingsgericht samenwerken met partijen, die ook hun verantwoordelijkheid nemen. De discussies tijdens de bijeenkomst in Cinemec op 1 juni jl. hebben wij ervaren als steun voor deze bestuursstijl. Wij merken dat veel partijen ook hun steentje willen bijdragen aan de uitvoering - in geld, menskracht of draagvlak.

Ons college zoekt het contact met de partners. Alle portefeuillehouders in ons college overleggen met externe partijen over de invulling van het beleid. Na de zomervakantie start ons college met het planmatig bezoeken van de regio's. Tijdens die bezoeken wordt overlegd met bestuurlijke delegaties van de WGR-regio's en van de grote steden. Veelal gaan wij ook op bezoek bij concrete projecten, waar wij met betrokken partijen spreken. Naast deze gerichte bezoeken, bekijken we in de komende periode de mogelijkheden die nieuwe media bieden om meer continu aansluiting te zoeken bij passende initiatieven in de maatschappij.

Helaas zien wij in sommige gevallen goede initiatieven vastlopen, bijvoorbeeld door niet-passende regelgeving. In die gevallen willen wij bezien hoe we op een andere wijze (bijvoorbeeld door het nemen van bijzondere besluiten) tot uitvoering kunnen komen. Hierbij past ook het zoveel als mogelijk terugdringen van de administratieve lastendruk.

Uiteraard zijn er ook gebieden waar we een eigen verantwoordelijkheid hebben (bijv. handhaving en toezicht). In die gevallen treden we op zoals het hoort.

De financiële problemen bij de Gelderse gemeenten nemen toe. Het is onze taak om er op toe te zien dat financiële problemen voorkomen worden of beheersbaar blijven, zodat de samenleving hiervan geen nadelen ondervindt. Wij kunnen gemeenten helpen om meer bestuurskracht te ontwikkelen. Wij stimuleren onderlinge samenwerking van gemeenten. Voorts kunnen wij in projectverband met gemeenten samenwerken op gebieden, die in ons beider belang zijn (bijv. arbeidsmarktbeleid), zodat wij daarmee kunnen helpen de pijn te verzachten. In een uiterste geval zien we provinciaal ingrijpen als nodig, met het oog op gemeentelijke samenwerking en herindeling.

3. Beleidsaccenten Uitvoeringsagenda

In dit deel presenteren wij de nadere uitwerkingen van het coalitieakkoord. In de presentatie houden wij dezelfde volgorde aan als de zeven pijlers van het coalitieakkoord:

- Economie, werk en innovatie
- Dynamische steden en vitale regio's
- Zorg en Welzijn
- Mobiliteit
- Ruimtelijke ordening
- Natuur en landschap
- Bestuur en financiën

In de tekst komt u de voornemens uit het coalitieakkoord (PS2011-266), de keuzes uit de Koersnotitie (PS2011-361) en de 'geluiden uit Cinemec' weer tegen. Ook is er aandacht voor het reguliere beleid, wanneer daar bepaalde accenten van belang zijn.

In uw debat rond de Koersnotitie (PS2011-361) hebben uw Staten aandacht gevraagd voor afrekenbare doelen, concrete resultaten en meetbare indicatoren. Deze Uitvoeringsagenda hebben

wij nog niet in dat detailniveau uitgewerkt. Wij presenteren hieronder beleidsaccenten en onze voornemens voor de uitvoering. In de begroting 2012, die in november a.s. in uw Staten behandeld zal worden, zullen wij het beleid wèl uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren. Ook in de zes beleidsuitwerkingen¹, die wij voor dezelfde novembervergadering hebben toegezegd, zullen wij nader ingaan op concrete doelen (beleidsindicatoren) en (prestatie)indicatoren.

In september a.s. willen wij u een voorstel doen toekomen met 'vliegende startprojecten' (zie paragraaf 4). Ook die projecten willen wij uitwerken met beleidsindicatoren en prestatie-indicatoren.

3.1 Pijler 1: Economie, werk en innovatie

Onder pijler 1 scharen we onze inzet voor de economie (innovatie, bedrijventerreinen, arbeidsmarktbeleid, vrijetijdseconomie), cultuur en cultuurhistorie en sport.

Tevens valt onder deze pijler de inzet voor klimaat en energie, milieubeleid, vergunningverlening en handhaving en de Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's).

Naast de reguliere begrotingsmiddelen, de rijksdoeluitkeringen en de lopende MIG-reserveringen is voor deze bestuursperiode extra beschikbaar:

- Economie: totaal € 195 mln
- Cultuur: totaal € 30 mln.

SPEERPUNTEN ECONOMIE

Lange termijnvisie. De concretisering van de ambities uit het coalitieakkoord en de koersnotitie zullen concreet, op effectniveau, worden uitgewerkt in de lange termijnvisie economie die na de zomer in uw Staten behandeld zal kunnen worden. Daarbij zullen wij ook voorstellen doen voor wat betreft de provinciale rol met betrekking tot het realiseren van

- optimale digitale infrastructuur,
- een provinciale rol in het voorkomen van overaanbod aan kantoorruimte,
- bedrijfsverplaatsingen,
- Chinabeleid en
- de inzet van onze uitvoeringsorganisaties zoals Oost NV.

Deze onderwerpen zijn nu niet meegenomen in deze uitvoeringsagenda. Ook op de regionale inkleuring van het economisch beleid komen wij in de lange termijnvisie terug. In de lange termijnvisie zal ook aandacht besteed worden aan het flankerend beleid dat noodzakelijk om de economische opgaven te realiseren

Innovatie - Focus op Food, Health en Energie- en Milieutechnologie. Oost-Nederland heeft de afgelopen jaren een sterke kennis- en innovatiepositie opgebouwd op het terrein van Food (Food Valley), Health (Health Valley) en Energie en MilieuTechnologie (EMT). Een positie die is ontstaan door langdurige inzet van menskracht en middelen en intensieve samenwerking in de gouden driehoek tussen bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Economie:

- *Ga verder met Food Valley en Health Valley. Trek Health Valley breder richting Brabant.*
- *Ook breder kijken dan topsectoren. Er is veel economische potentie in de maakindustrie.*
- *De logistieke sector helpen ontwikkelen door regionale afstemming en goede, planologische afweging van de economische en ecologische belangen. Desnoods natuur compenseren.*

¹ Lange termijnvisie economie, evenementenbeleid, herijking EHS, landbouwbeleid, stad en regio en sociaal profiel.

In lijn met de regiocontracten en economische speerpunten per regio kiezen wij in deze periode voor een gefocuste inzet op food, health en energie- en milieutechnologie. Sectoren die ook in de Bedrijfslevenbrief van het Rijk zijn erkend als landelijke topsectoren (Agrofood, LifeSciences en Energie). Wij zetten de komende jaren in op ondernemerschap, innovatie en toegepaste kennisontwikkeling in deze sectoren. Speerpunten daarbij zijn de Food Valley Ambitie 2020, de ontwikkeling van de medisch-technologische verbindingssas 'RedMedTechHighway' en de Agenda's van deze topsectoren Agrofood, Energie en LifeSciences in het kader van de Bedrijfslevenbrief van het Rijk.

Wij zien kansen om de Foodsector door te ontwikkelen tot mondiaal topsector, waarbij wij complementair daaraan de Healthsector verder ontwikkelen.

Het EMT-cluster willen wij net als Food en Health versterken met een eigen programmasecretariaat, dat verbindingen legt tussen wetenschap, ondernemers, overheden en energiebedrijven. In de Gelderse praktijk speelt er veel op het gebied van EMT en draagt de sector actief bij aan maatschappelijke vraagstukken, met name energietransitie en de groei naar de biobased economy. De doorontwikkeling hiervan vindt plaats in nauwe samenwerking met het Uitvoeringsprogramma Klimaat en Energie.

Innovatie - Speciale aandacht voor maakindustrie, creatieve industrie, agrarische sector en de logistiek

In deze periode willen we veel aandacht besteden aan het versterken van de innovatiekracht in de maakindustrie, creatieve industrie, agrarische sector en de logistiek. Deze sectoren verdienen als onderdeel van het MKB-beleid speciale aandacht.

De maakindustrie is een belangrijke kracht in de economie en draagt in grote mate bij aan/is actief in de Gelderse focussectoren zoals de Food, Health en Energie clusters. Delen van de dienstensector en het leeuwendeel van de export en de investeringen zijn gekoppeld aan de

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Innovatie:

- *Bij innovatie niet teveel vanuit eigen regio denken, maar juist verbinding tussen regio's zoeken.*
- *Creëer naast de revoluerende middelen ook een potje voor snelle inzet in de vroegste stadia van ideevorming en ondernemerschap.*
- *Zorg voor aandacht voor de aansluiting tussen Achterhoek en de Euregio. De Duitse economie is koploper op het gebied van innovatie in klimaat-beleid.*

maakindustrie. De aanwezigheid van industrie is een daarmee een randvoorwaarde voor productiviteitsgroei, innovatievermogen, technologische ontwikkeling en de opkomst van kennisintensieve bedrijvigheid. Kracht kan worden gecreëerd wanneer bedrijven met elkaar verbonden worden en met de Gelderse onderwijs en kennisinstellingen samenwerken. De Regionale Centra's voor Technologie (RCT's) spelen een belangrijke rol bij het leggen van deze verbindingen waardoor kennisvalorisatie ontstaat. Daarnaast kan Gelderland ook meer concurreren op basis van creativiteit. Niet de bulk, maar het unieke van onze producten en diensten zal van belang worden.

Gelderland heeft met het Mode & Vormgevingscluster rond Arnhem een sterke troef in handen. Er liggen

kansen voor heel Gelderland als het economische en culturele potentieel van dit cluster beter benut wordt. Deze kansen willen wij benutten door bedrijven in creatieve sector te faciliteren en hen een rol te laten spelen bij innovatieprocessen in andere sectoren onder meer via de RCT's.

Aandacht verdient ook de situatie in de agrarische sector. Innovatie in de AgriBusiness kan leiden tot nieuwe kansen voor deze belangrijke sector. We willen deze periode een betere aansluiting tussen de agrarische sector en de Betuwse Bloem bereiken met Food Valley en de EMT sector. Voor wat betreft de EMT sector gaat het hierbij om het verzilveren van de kansen rondom biobased economy. Voor het benutten van de positie van Gelderland als logistieke schakel ontwikkelen we het goederenvervoerprogramma 'Transport in balans' en het bedrijventerreinenprogramma verder door zoals beschreven in het onderdeel mobiliteit.

► **Onze Uitvoeringsagenda Innovatie**

- Continuering van onze ondersteuning van de tripartitestructuur voor de 'valley's' in Gelderland, te weten Food en Health. De Foodsector als mondiale topsector doorontwikkelen, met complementair daaraan de Healthsector. Verder versterken van de kennisinfrastructuur en ondersteunen van (sleutel)projecten.
- Naar analogie van Food en Health het EMT-cluster versterken met een eigen programmasecretariaat die verbindingen legt tussen wetenschap, ondernemers, overheden en energiebedrijven en inventariseren aan welke energietransitie-opgaven in de regio de EMT sector een bijdrage kan leveren.
- Naar aanleiding van de gewijzigde inhoudelijke ambities vormgeven van de governance-structuur. Hierbij wordt de samenwerking met andere provincies betrokken, de samenwerking in Triangleverband en andere private partijen.
- Verbinding zoeken met het Rijks topsectorenbeleid, en onderhandelen met het Rijk over het topsectorenbeleid in relatie tot de financiering daarvan en de inzet van onze ROM (Oost NV).
- Verkennen van mogelijkheden voor de ondersteuning van de land- en tuinbouwsector als belangrijke economische motor voor een leefbaar platteland (incl. verbrede landbouw).
- Stimuleren biobased economy en andere crossovers tussen de verschillende focussectoren stimuleren en benutten waaronder de aansluiting van de agrarische sector en de Betuwse Bloem op Food Valley en de EMT sector en de aansluiting van de creatieve industrie op de maakindustrie.
- Maximaal benutten van de beschikbare Europese middelen voor innovatieprojecten.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren. Ook zal de verdere concretisering van de doelen en middelen worden vermeld in de lange termijnvisie economie die in november in uw Staten besproken zal worden.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

Startersbeleid en aanpak van regionale arbeidsmarktdiscrepanties. Wij vinden het ondersteunen van kansrijke starters van belang voor de Gelderse economie. Starters spelen ook een belangrijk factor bij de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Uit de evaluatie van het provinciaal arbeidsmarktbeleid is gebleken dat de provinciale ondersteuning bij het faciliteren van de samenwerking tussen het onderwijs, ondernemers en de overheden van groot belang is. Deze regionale samenwerking is een voorwaarde voor het voeren van een succesvol regionaal economisch beleid.

In de herijking is aangegeven dat de arbeidsmarktopgave waarvoor wij ons gesteld zien aan het veranderen is. De demografische ontwikkeling leidt tot een krimpende beroepsbevolking en er worden grote arbeidsmarkttekorten voorspeld in. De focus van het provinciale arbeidsmarktbeleid willen wij de komende periode leggen op:

- het organiserend vermogen en het ondersteunen van de Platforms Onderwijs Arbeidsmarkt;
- het inzichtelijk maken van trends en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt als basisinformatie voor gerichte projectontwikkeling (website);
- In elk geval het ondersteunen van gerichte arbeidsmarktprojecten die bijdragen aan het realiseren van ons innovatiebeleid. Mogelijk worden er nog andere beleidsaccenten toegevoegd die in de lange termijnvisie economie worden opgenomen.

► **Onze Uitvoeringsagenda Starters- en arbeidsmarktbeleid:**

- Ondersteuning bieden aan de Platforms Onderwijs Arbeidsmarkt;
- Ten behoeve van het inzichtelijk maken van trends en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zullen we in 2011 een discrepantieanalyse laten uitvoeren;
- Continueren van het startersprogramma IK START SMART (2);
- Starters een vliegende start bieden door ondersteuning aan te bieden bij hun financiering.

Overige ondersteuningsmogelijkheden voor starters en de nadere inkleuring van het arbeidsmarktbeleid zal worden opgenomen in de lange termijnvisie economie

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren. Ook zal de verdere concretisering van de doelen en middelen worden vermeld in de lange termijnvisie economie die in november in uw Staten besproken zal worden.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

Bedrijvenbeleid - Investeren in de fysieke bedrijfsomgeving en de logistiek. Het beleid voor bedrijvigheid bestaat o.m. uit revitalisering en herstructurering van bedrijventerreinen en bedrijfsverplaatsing. CPB-berekeningen tonen aan dat de vraag naar bedrijventerreinen de komende jaren afneemt en na 2025 zelfs gaat dalen. Daarmee dreigt ook in Gelderland een groot overaanbod van nieuwe terreinen.

In het Convenant bedrijventerreinen (2009) hebben Rijk, IPO en VNG de provincie aangewezen als regisseur voor de planning en programmering van bedrijventerreinen. Het Rijk heeft het bedrijventerreinenbeleid inmiddels gedecentraliseerd en aangegeven hiervoor na 2013 geen middelen meer te willen vrijmaken. Vooruitlopend hierop hebben uw Staten afgelopen zomer de Structuurvisie Bedrijventerreinen en Werklocaties vastgesteld. Met als ambitie een sterke regierol voor het ruimtelijk-economisch beleid. Dit beleid krijgt vorm in regionale programma's voor bedrijventerreinen (RPB's) die jaarlijks gemonitord worden.

Voor herstructurering van bestaande bedrijventerreinen hebben wij in 2010 het Provinciaal Herstructureringsprogramma bedrijventerreinen (PHP) opgesteld. Dit beleid willen we met kracht verder uitvoering geven. Het tempo van de uitvoering zal mede afhangen van de beschikbare middelen bij gemeenten en provincie.

Daarnaast willen wij, in het kader van de verzakelijking, particuliere initiatieven op bedrijventerreinen stimuleren en bedrijven en ontwikkelaar uitdagen om ook in bestaande bedrijventerreinen te investeren. Hierin past ook het maken van een kwaliteitsslag op bedrijventerreinen zodat er sprake is van een duurzame inrichting van het terrein, verzakelijking en het creëren van de ruimtelijke randvoorwaarden om te komen tot innovatie. Dit gebeurt door het realiseren van campusen en lokale broed- en werkplaatsen rond de kennisinstellingen. Een goed voorbeeld hiervan in NovioTechCampus Nijmegen. Daarnaast is de fysieke herstructurering van de glastuinbouw in lijn met onze ambities inzake de agrarische sector van belang.

Goederenvervoer en toegevoegde waarde in de logistieke keten ('value added logistic').

Gelderland fungeert als logistieke schakel tussen het Rotterdamse havengebied en het Duitse achterland in het Ruhrgebied/Nordrhein-Westfalen (NRW). Die positie biedt de Gelderse economie kansen. Hierbij gaat het om trimodaal transport (rail, water, weg) met overslag en assembla-

ge met een hoge toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Een advies uit de herijking van het economische beleid (2010) was de mogelijkheden voor versterking van de economische positie van Rivierenland beter te benutten. Die mogelijkheden liggen in de verwerking van goederenvervoer en watergebonden bedrijvigheid in de A-15 corridor. Om die kansen structureel te kunnen uitbuiten is een bundeling nodig van visie en krachten. Dat geldt ook voor de logistieke kansen in de Stadsregio. Door hier een krachtige bijdrage aan te leveren kunnen we een belangrijke schakel worden en blijven in het multimodale goederenvervoer van Rotterdam naar het Duitse achterland.

Daarnaast zetten wij in op innovatie in de logistieke sector. Hierbij gaat het met name om het realiseren van economische meerwaarde met de 'handling' van logistieke stromen (value added logistics).

► **Onze Uitvoeringsagenda Bedrijvenbeleid en goederenvervoer**

- De besluitvorming over de regionale programma's voor bedrijventerreinen (RPB's) in regio's en gemeenten wordt in het najaar van 2011 afgerond. Daarna kunnen de RPB's worden ondertekend door regio en provincie. In 2012 worden de RPB's gemonitord en volgt bestuurlijk overleg;
- Voor de tranche herstructurering 2012 bereiden wij negen projecten voor. Het Aanjaagteam herstructurering (A-team) van OOST NV ondersteunt de gemeente daarbij;
- Anticiperend op de komende tranche investeren we door middel van kwaliteitsscans extra in de duurzaamheidsaspecten van projecten;
- Onder het label "Bedrijventerrein voor de Toekomst" ondersteunen we een select aantal voorbeeldprojecten rond duurzame bedrijventerreinen. In 2011 gaan we van start met A18 Bedrijvenpark Doetinchem en Roelofshoeve Duiven. Daarnaast worden momenteel drie projecten voorbereid rond de thema's energie, groene bedrijventerreinen en verzakelijking (start uitvoering 2012);
- Voor de kantorenmarktsector komen we met voorstellen om als provincie actiever overaanbod tegen te gaan. Tot op heden is de provincie niet actief geweest op dit onderwerp;
- Het uitvoeren van een aantal pilots om investeringen op private kavels op oude bedrijventerreinen vlot te trekken. Deze pilots leveren input voor aanscherping van ons financiële instrumentarium voor herstructurering;
- Actieve betrokkenheid in de herontwikkeling van het bedrijventerrein Winkelsteeg Nijmegen tot NovioTechCampus. De komende jaren zal deze site transformeren tot een technologische hotspot op het gebied van Health en semi-conductors;
- Als uitwerking van RPB Rivierenland onderzoekt de regio welke watergebonden locaties de komende jaren ontwikkeld gaan worden voor logistiek en overslag. We zullen de regio daarbij actief ondersteunen en, wanneer de regio niet tot keuzes kan komen, onze verantwoordelijkheid nemen;
- We maken afspraken met de regio's voor goed ontsloten bedrijventerreinen voor de categorie 4/5 en ruimte-vragende bedrijven.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

SPEERPUNTEN VRIJETIJDSECONOMIE

Vrijetijdseconomie is een belangrijk onderdeel van ons economisch beleid en wordt integraal meegenomen in de lange termijnvisie. Een aantal sociaaleconomische trends biedt de vrijetijdseconomie de komende jaren kansen, zoals de vergrijzing. Hier liggen mogelijkheden voor de Gelderse regio's, maar ook voor de steden. Het inspelen op deze trends levert toegevoegde waarde. Bijvoorbeeld door crosssectorale samenwerking en het leggen van koppelingen met cultuurhistorie, landbouw, landschapsbeheer, sport, zorg, etc.

In deze periode gaan wij inzetten op verbindingen leggen tussen economie, natuur, landschap en cultuur. Beeldverhalen voor de regio Rivierenland kunnen worden gekoppeld aan Food Valley (Voeding – Fruit). Ook met onze cultuurhistorische waarden willen wij de Gelderse economie een stevige impuls geven.

Wij zetten in op het aanpakken van knelpunten die bedrijven in de sector ervaren bij het uitvoeren van kwaliteitsverbeteringen en innovaties. Concreet gaat het dan bijvoorbeeld om gebrek aan mogelijkheden om te kunnen investeren en om ruimtelijke beperkingen. Wij willen de mogelijkheden onderzoeken om, indien gebieden buiten de EHS gaan vallen, deze mede te benutten voor recreatieve doeleinden. Daarnaast wordt met het project Groei en Krimp beoogd de positie en kwaliteit van de Veluwe als toprecreatiegebied te versterken. Recreatiebedrijven op, voor de natuur, de meest kwetsbare locaties worden op vrijwillige basis aangekocht en teruggegeven aan de natuur. De daarmee vrijgekomen hectares worden gebruikt voor de groei van bestaande recreatiebedrijven in minder kwetsbare gebieden.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Recreatie:

- *Landbouw is een belangrijke economische motor voor het platteland, maar dat geldt ook voor recreatie en toerisme en duurzame energie. Geef die sector ook genoeg aandacht!*

Al met al willen wij meer ruimte geven aan ondernemerschap. Het uiteindelijke doel is om het marktaandeel van de provincie Gelderland op de binnenlandse vakantiemarkt, de dagrecreatieve markt en de zakelijke markt te versterken. Daar hoort een bovengemiddelde groei van de werkgelegenheid en bestedingen bij, naast een toenemende besteding van buitenlandse bezoekers.

► Onze Uitvoeringsagenda Vrijetijdseconomie

- In 2011 en 2012 zal de campagne Gelderse Streken geïmplementeerd worden. Daarbinnen gaan we Gelderlandbrede toeristische promotie uitvoeren;
- We koppelen het recreatie- en toerismebeleid aan het evenementenbeleid, cultuur en sport, met name gericht op de economische spin-off;
- Uitvoering van een groeitender in 2011 in het kader van het groei- en krimpbeleid;
- We onderzoeken of er revolverende middelen kunnen worden ingezet in de toeristische sector;
- Gelderland zet in op een optimalisatie van de toeristische organisatiestructuur;
- Activiteiten rondom Beeldverhalen worden gecontinueerd.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

SPEERPUNTEN INSTRUMENTARIUM

Economisch instrumentarium en flankerend beleid. Wij willen het volledige provinciale financiële instrumentarium herzien, om te komen tot een meer revolverende inzet (garanties, leningen en investeringen) en minder subsidies. Waar mogelijk willen we aanhaken bij het Rijks-topsectorenbeleid. Bij de ontwikkeling van dit instrumentarium zal rekening worden gehouden met de regeldruk voor bedrijven. Verkend wordt bij het ontwikkelen welke mogelijkheden publiek-private samenwerking met private investeerders (co-investering) en met andere provincies biedt. Wij zullen hierbij partijen betrekken die al ervaring hebben opgedaan met dit instrumentarium zoals Syntens, het EIB, PPM Oost enz.

Het onderzoeken van de mogelijkheden van een groot revolverend fonds kost de nodige tijd en afstemming met andere partijen. De verwachting is dat wij in de loop van 2012 zicht hebben op de inrichting van het investeringsfonds. Voor de korte termijn willen wij, waar dat kan, in plaats van subsidie onze middelen revolverend inzetten. Daarom hebben wij PPM Oost gevraagd ons een voorstel te doen voor een faciliteit voor de korte termijn, beheerd door PPM-Oost, naar het voorbeeld van de kredietfaciliet MKB (€ 25 mln) die uw Staten in 2009 bij PPM-Oost hebben gelegd. Een dergelijk fonds kan snel worden gerealiseerd omdat het alleen door de provincie Gelderland wordt gevoed en er alleen spelregels met PPM Oost hoeven te worden afgesproken. Dit fonds voor de korte termijn zal gericht zijn op (startende) ondernemingen in de Gelderse topsectoren en op duurzame energieprojecten. Wij denken aan een startomvang van €10 mln, te financieren uit de € 100 mln die voor dit doel in de MIG zijn gereserveerd. Wij zullen hierover in september een voorstel aan uw Staten voorleggen.

Ingezet wordt op het optimaal gebruikmakend van co-investering met Europese middelen. Europese programma's als Interreg en het Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO) zijn belangrijke financieringsbronnen om onze ambitie te verwezenlijken. In 2013 loopt het huidige EFRO programma af. Vanaf 2014 heeft de Europese Unie middelen voor een nieuwe periode aangekondigd. Wij zetten in op maximale zeggenschap over deze middelen en een programma-autoriteit in eigen beheer.

Om Gelderland verder te kunnen ontwikkelen tot een krachtige, duurzame en internationaal concurrerende regio is een aantal zaken randvoorwaardelijk. Hierbij gaat het om de fysieke bereikbaarheid van Gelderland die van cruciaal belang is en gezien kan worden als de bloedsomloop van de economie en het ruimtelijk beleid. Zonder deze inzet kunnen ambities zoals Food Valley 2020 en de Novio Tech Campus niet gerealiseerd worden. De ambitie van de partners in Food Valley is om Food Valley versneld te laten doorgroeien tot de Europese Topregio voor innovaties op het gebied van gezonde en duurzame voeding. Uitdaging daarbij is om het rijkgeschakeerde landschap van de regio als onderscheidende kernkwaliteit in stand te houden ondanks de toenemende economisch en logistieke druk.

► Onze Uitvoeringsagenda Instrumentarium

- Revolverend ondersteunen van enkele (innovatie)projecten die op korte termijn kunnen starten (2011). Daartoe willen we op korte termijn een fonds bij PPM Oost onder brengen; in september 2011 zullen wij u daartoe een voorstel doen;
- Verkennen van de inrichting en organisatie van het nieuwe financiële instrumentarium in samenwerking met externe partijen (2011);
- Besluitvorming over inrichting en organisatie van het nieuwe financiële instrumentarium (2012);
- Provinciale inzet inzake het nieuwe Efro-programma onder de aandacht brengen van de hierbij betrokken partijen;

- Een frictiebudget instellen waarmee projecten, die in aanmerking komen voor Europese financiering uit EFRO en Interreg, kunnen worden gefinancierd.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

SPEERPUNTEN CULTUUR EN CULTUURHISTORIE

Dynamische culturele infrastructuur, optimaal benutte cultuurhistorie. Wij willen onze provincie een attractief leef- en vestigingsklimaat bieden. De culturele- en cultuurhistorische kwaliteit van een stad, dorp of regio zijn hiervoor van doorslaggevende betekenis. Het blijkt dat we inwoners, bedrijven en investeerders steeds beter kunnen aantrekken als we door duurzame investeringen de cultuurhistorie en de culturele infrastructuur op orde hebben. Immers, een duidelijke identiteit van plaats of streek in combinatie met een vitale culturele infrastructuur biedt inwoners en bedrijven de mogelijkheid zichzelf te onderscheiden in een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat. Het betekent dat we de komende jaren cultuur(historie) nadrukkelijk in moeten zetten bij onze relevante majeure opgaven: de economische aanpak, de kracht van de steden en een vitaal platteland. Hiermee is onze ambitie voor de komende jaren duidelijk: Investeren in het beschikbaar hebben en het verder ontwikkelen van een dynamische culturele infrastructuur en een optimaal benutte cultuurhistorie.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Cultuur en cultuurhistorie

- *Investeer bij cultuurhistorie niet alleen in gebouwen, maak ook de verbinding met het onderwijs (doorgeven van de verhalen)*
- *Stimuleer cultureel en creatief ondernemerschap (andere financieringssystemen, inzet van marktpartijen).*
- *Schrap of verminder de provinciale regelgeving die creatieve en innovatieve oplossingen in de weg staan.*

Het cultuurbeleid in de provincie is aan een fundamentele verandering toe. Bezuinigingen vragen om cultureel ondernemerschap en het maken van keuzes. We ontwikkelen nieuwe ideeën en vernieuwende projecten. Dit doen we samen met alle culturele creativiteit en ondernemingszin in Gelderland. Het gaat niet alleen om het ontwikkelen van plannen maar ook om het realiseren ervan: ons beleid zal resultaatgericht zijn. Nieuwe financieringsmogelijkheden krijgen uitdrukkelijk aandacht, zo willen wij onderzoeken of inzet van revolverende middelen mogelijk is. Aldus moet voor iedereen duidelijk zijn wat een nieuwe manier van werken kan betekenen. Met deze aanpak bereiken we dat ons nieuwe cultuurbeleid vorm en inhoud krijgt vanuit de sector zelf. Naast bestaande partners komen zeker ook nieuwe

initiatieven en nieuwe partijen aan bod, met daarbij oog voor de mogelijkheden van de sociale media. Het gaat om drie hoofdlijnen:

- Het versterken van de culturele infrastructuur, met een goede wisselwerking tussen stad en regio.
- Het versterken van de economische kracht van Gelderland met cultuur (toerisme, vestigingsklimaat). Eind 2011 komen wij met een beleidsuitwerking evenementbeleid waarin wij dit verder uiteenzetten
- Het stimuleren van verrassende en innovatieve projecten. Cultureel ondernemerschap, kunst en openbare ruimte, sociale media en nieuw publiek zijn hiervoor kernbegrippen.

Bij cultuurhistorie gaat om het optimaal benutten van monumenten, archeologie en historisch landschap. Wij willen de komende jaren cultuur en cultuurhistorie flexibel inzetten naar actuele maatschappelijke opgaven, innovatief en effectief. Dit betekent in meerdere opzichten kwaliteit en betekenis toevoegen aan economische-, ruimtelijke-, maatschappelijke- en sociale ontwikke-

lingen. Hiermee willen we een belangrijke bijdrage leveren aan onze voorgenomen aanpak van de Gelderse economie, aantrekkelijke steden en vitaal platteland.

► **Onze Uitvoeringsagenda Cultuur en cultuurhistorie**

Om een adequate bijdrage te leveren aan de majeure en actuele maatschappelijke opgaven willen wij cultuurhistorie op de volgende manier inzetten:

• **(I) Cultuur(historie) en de Economische aanpak**

Door cultuurhistorie flexibel in te zetten kunnen we het gebruiken als een aantrekkelijk werkkapitaal t.b.v. de economische ontwikkeling van Gelderland. Zo is cultuur(historie) een belangrijke bron van en voor de vrijetijdseconomie. Een belangrijk doel van het cultuurhistorisch beleid is om het omgaan met erfgoed geen overheidsactiviteit te laten zijn maar een maatschappelijke activiteit. Daarvoor is het nodig dat de provincie bevordert dat eigenaren en beheerders van cultuurhistorie in staat zijn om zoveel als mogelijk zelf te investeren in cultuurhistorie doordat ze daarvoor de economische mogelijkheden, de kennis en de kunde hebben of kunnen aanspreken. Daarom onderneemt de provincie vanuit het cultuurhistorische beleid en programma Belvoir, samen met ter zake doende partijen, activiteiten die inzicht geven in de wijze waarop de economische betekenis, kennis en kunde vergroot kunnen worden. De uitkomsten zijn van belang om maximale effecten te kunnen bereiken bij het in de jaren 2012-2016 investeren met reguliere en andere middelen in de cultuurhistorie van Gelderland.

• **(II) Cultuur(historie) en de kracht van de steden**

In de nabije toekomst komt sterker de nadruk te liggen op het functioneren van de stad als een drager in economische, sociale en culturele zin en voor voorzieningen in een groter gebied. Ook cultuurhistorie bepaalt mede de aantrekkelijkheid van de stad. Zo kan cultuurhistorie in de transformatie en herbestemmingsprocessen een belangrijke rol spelen. Herbestemming als een duurzame inpassing van monumenten in transformatieopgaven. De komende jaren pakken we projecten (verder) op waarbij dit de inzet is.

• **(III) Cultuur(historie) en vitaal platteland**

Vernieuwen, vergroenen en verduurzamen van erfgoed voor een gezonde plattelandseconomie. Met het op gepaste manier inzetten van de cultuurhistorie geven we ruimte aan eigen kracht, eigen kansen voor een vitaal platteland. Bijvoorbeeld door landgoedeigenaren beter in staat te stellen hun landgoed te ontwikkelen en natuur te beheren.

Onze uitdaging zou dus moeten zijn om eigenaren van landgoederen en buitenplaatsen, hun omgeving en andere cultuurhistorische complexen als beheerders van 'ons Ommeland' te helpen om de (economische) kwaliteit van het erfgoed te verbeteren en zodoende een betere economische toekomst te realiseren. Dat betekent geen taken of exploitatie overnemen maar wel deze beheerders van het 'ommeland' in staat stellen duurzame dragers te genereren voor hun landgoederen.

• **(IV) Nieuw elan voor de culturele infrastructuur**

In 2011 en 2012 zal veel aandacht uitgaan naar de culturele basisinfrastructuur voor de steden. Het Rijk bezuinigt fors op de grote toonaangevende muziek- theater- en dansgezelschappen. Samen met de bestuurlijke partners in Gelderland en Overijssel komen wij op voor de belangen van Oost Nederland. De ontwikkeling van de muziekfunctie in Gelderland en Overijssel willen wij gericht ondersteunen. Het museumbeleid geven wij een impuls door het uitwerken van het concept 'moedermuseum' (= een museum dat binnen een sector of regio een centrale plaats inneemt). Dit doen we aan de hand van een concreet project voor de oorlogsmusea in Gelderland. Wij ontwikkelen samen met de gemeenten een plan voor de komende beleidsperiode.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

SPEERPUNTEN SPORT

Gelderland Sportland. Het Coalitieakkoord benadrukt dat sport verschillende functies vervult en daarmee op een integrale manier kan bijdragen aan de ontwikkeling van de Gelderse samenleving en aan de belangrijkste Gelderse ambities voor de komende jaren. De ambitie 'Gelderland Sportland 2010-2016' is onze Gelderse bijdrage aan de nationale Olympische ambitie (Olympisch Plan 2028) om sport in te zetten als middel om Nederland naar Olympisch niveau te laten groeien op terreinen als gezondheid, leefbaarheid, talent, economie en ruimte. Gelderland en Overijssel willen in dit verband zo veel mogelijk samen optrekken (Oost-Nederland). Met Gelderland Sportland investeren wij met behulp van de kracht van de sport, in een gezond, vitaal, en aantrekkelijk Gelderland. Kansen en talenten in Gelderland willen wij de ruimte bieden, zowel aan de top als in de basis.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Sport:

- *De betekenis van sport voor de gehele maatschappij is groot, de provincie kan als spin in het web fungeren.*
- *Een initiatief als Maatschappelijk Verantwoord Verenigen slaat de brug van sport naar de maatschappij.*

In de vorige coalitieperiode is hieraan als sportdoelstelling verbonden dat in 2016 'driekwart van de Gelderse burgers met of zonder beperking aan sport en bewegen doet' en dat er in 2016 '20% meer talenten en topsporters' zijn. Bij de uitwerking van deze doelstelling in deze coalitieperiode willen wij meer nadruk leggen op sport als middel voor ruimtelijk-economische structuurversterking. Dat wil zeggen: de sport ook gebruiken als middel om ruimtelijke kwaliteiten en economische kansen te versterken.

Kansen liggen er op de terreinen van innovatie, vrijetijdseconomie, vitaliteit van steden en regio's, natuur en landschap, gebiedsontwikkeling, enz.

Voor de uitvoering van Gelderland Sportland is gekozen om de extra investeringen te concentreren op een tiental kernsporten, die in Gelderland de beste kansen bieden of waarin we sterk zijn (vijf kernsporten zijn al gekozen: judo, atletiek, volleybal, wielrennen en hippische sport). Hierdoor kunnen we onze inzet meer concentreren en wordt versnippering van middelen voorkomen. Voor de uitvoering van Gelderland Sportland staan wij een integrale, programmatische aanpak voor, waarbij samenwerking met partners, zoals gemeenten, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven vanzelfsprekend is.

► Onze Uitvoeringsagenda Sport

Met de uitvoering van Gelderland Sportland is voor verschillende onderdelen in 2010 en 2011 al een eerste start gemaakt. In de komende jaren willen we hieraan verder uitvoering geven en de samenhang met andere beleidsopgaven versterken. We plaatsen sport daarbij nadrukkelijke in de driehoek gezondheid - ruimte - economie.

- Wij willen sport en bewegen (zoals de wandelsport, wielrennen, paardrijden, etc.) gebruiken ter versterking van de Gelderse kwaliteiten van natuur en landschap. In gebiedsontwikkelingsprogramma's kan de functie van sportieve recreatie verder versterkt worden door de

aanleg van verschillende beweegroutes voor bijv. hardlopen, mountainbiken en paardrijden. Dit draagt niet alleen bij aan verdere stimulering van gezondheid en bewegen in Gelderland, maar kan gebieden ook aantrekkelijker maken op het vlak van de vrijetijdseconomie.

- Wij willen stimuleringsprogramma's op het gebied van sport, bewegen en gezonde voeding inzetten voor werkgevers/werknemers en senioren; dat vormt de basis voor een gezonde en actieve leefstijl en heeft positieve gezondheidseffecten in alle leeftijdsklassen; het leidt tot minder ziekteverzuim, tot besparingen in de zorg en ziektekosten en het bevordert sociale integratie.
- Wij willen innovaties in voeding en gezondheid ontwikkelen op basis van de sterke wetenschappelijke- en bedrijvenbasis in Oost-Nederland. Samenwerking met de (top)sport biedt kansen over en weer:
 - Nieuwe innovaties die in het 'Sportrestaurant van de Toekomst' op Nationaal Sportcentrum Papendal voor topsporters ontwikkeld worden, zullen uiteindelijk op de sportmarkt belanden en zo voor iedereen beschikbaar komen.
 - Ook voor gezondheid (Health Valley) zijn er vergelijkbare kansen voor de toekomst, bijvoorbeeld in Nijmegen, waar in een Topsport Innovatie Park de verbinding tussen sport – onderwijs en gezondheid/zorg ontwikkeld wordt (bijvoorbeeld ontwikkeling door het Field-LabJudo van nieuwe valtechnieken voor senioren ter voorkoming van botbreuken).
- Wij willen samenwerking met Overijssel (Innovatie Platform Twente), waar het technologie-deel van de kennisclusters Food – Health - Technology is gevestigd.
- Wij willen de komende jaren een aantal aansprekende sportevenementen met internationale uitstraling naar Gelderland halen. Sportevenementen en side-events inspireren en stimuleren jong en oud, hebben een aanzienlijke economische spin-off en maken Gelderland zichtbaar en aantrekkelijk voor iedereen. Belangrijke evenementen zoals het WK Baanwielrennen 2011 en de World Cup BMX zijn goede voorbeelden hiervan. Dit wordt onderdeel van de aangekondigde beleidsuitwerking evenementenbeleid.
- Wij willen anderen stimuleren en enthousiasmeren om in partnerschap met ons mee te gaan in deze positieve ambitie om Gelderland Sportland tot een succes te maken.
- Wij dragen bij aan topaccommodaties, die onmisbaar zijn voor grote (internationale) sportevenementen. Deze overstijgen de reguliere lokale schaal en uitstraling. Zij dragen in hoge mate bij aan vitaliteit en ruimtelijke structuur van stad en regio. Het Omnisport is hiervan een aansprekend voorbeeld. In verschillende steden en regio's maakt ontwikkeling van topaccommodaties integraal onderdeel uit van gebiedsprogramma's². Vaak hebben deze een multifunctioneel karakter en wordt verbinding gemaakt tussen sport en andere maatschappelijke functies. Recente voorbeelden zijn de Arnhemhal op Papendal, de Tophal in Doetinchem en de hypische hal in Ermelo.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

² Zoals bijvoorbeeld in Doetinchem en Nijmegen.

SPEERPUNTEN KLIMAAT EN ENERGIE

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Klimaat en energie:

- *Zet publiek-private samenwerking en revolverende middelen in om private decentrale energieopwekking en het transport daarvan over publieke netten goed van de grond te krijgen*
- *Gelderse landgoederen (ca 45.000 ha) willen biomassa produceren en bio-energie opwekken, in samenwerking met bedrijfsleven;*
- *Verstrek vijfjarige renteloze leningen voor de recreatiesector om te komen tot energieneutrale recreatiebedrijven*
- *Overweeg investeren in windenergieprojecten op de Noordzee.*

Topregio energie. We werken aan een toekomstbestendige energievoorziening en een klimaatbestendig Gelderland. Daarmee dragen we bij aan de landelijke en Europese klimaat- en energiedoelen. Deze zijn jaarlijks 2% energiebesparing, 14% duurzame energie productie respectievelijk 20% CO₂-reductie in 2020. We willen Gelderland op de kaart zetten als Topsector energie. We versterken het Gelders bedrijfsleven en we ondersteunen onze partners (overheden, ondernemers, onderzoek- en onderwijs) in hun ambities ten aanzien van energietransitie en klimaat.

We kunnen de klimaat- en energiedoelen alleen halen door krachten te bundelen en agenda's af te stemmen met partneroverheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en onderwijs- en onderzoeksinstituten. We zoeken ook de samenwerking met onze buurprovincies en met Nordrhein Westfalen. Werkafspraken leggen we vast in een praktische, rollende

samenwerkingsagenda. We maken zoveel mogelijk gebruik van revolverende middelen en cofinanciering vanuit Europese Fondsen.

Wij werken integraal aan de klimaat- en energieambities vanuit onze provinciale kerntaken en in synergie met onze majeure opgaven. We ondersteunen en initiëren doorbraakprojecten die een belangrijke bijdrage leveren aan de energie- en klimaatdoelen. Hierbij sluiten we aan bij initiatieven waar ook partners bereid zijn bij te dragen en te investeren. De volgende doorbraakprojecten waarin we reeds met onze partners samenwerken, zetten we in ieder geval voort in 2012. Het betreft BION-Achterhoek, energiebesparing bestaande bouw, aanpak regionale watersystemen. Verder hebben zich reeds interessante mogelijkheden voor doorbraakprojecten aangegevend, die we verder zullen onderzoeken. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan geothermie, duurzame energiecorridor A15 en de ontwikkeling van biomassaketens.

► **Onze Uitvoeringsagenda Klimaat en energie**

- We stimuleren innovatie gericht op energiebesparing, duurzame mobiliteit en duurzame energie en duurzame brandstoffen in de voor Gelderland belangrijke economische sectoren, waaronder de EMT-sector;
- We zetten revolverende middelen in voor duurzame energie initiatieven van bedrijven of publiek-private samenwerkingsverbanden, oa voor restwarmte stadsregio, biogasinfrastructuur, grootschalige zonne-energie en lokale duurzame energiebedrijven;
- Samen met de WUR en bijvoorbeeld de Betuwse Bloem ondersteunen we de ontwikkeling van de BiobasedEconomy;
- We ondersteunen terreinbeherende organisaties en andere partijen in de biomassaketens. Met speciale aandacht voor snelgroeiende biomassa zoals eendenkroos;
- Energiemaatregelen maken onderdeel uit van onze kwaliteitsaanpak van bedrijventerreinen
- Samen met Alliander stimuleren we de ontwikkeling van Smart Grids en brengen we het energiegebruik in beeld;
- We brengen met partners de kansen en het potentieel voor duurzame energie in kaart, waaronder geothermie;

- We gebruiken onze expertise en onze rol bij de ruimtelijke ontwikkeling en gebiedsontwikkeling, voor het vinden van geschikte locaties waar duurzame energieproductie kan worden gerealiseerd;
- We nemen klimaat- en energiedoelen mee bij het maken van een nieuwe structuurvisie en ondergrondvisie;
- We verkennen toekomstige ontwikkelingen Electrabel, zoals de mogelijkheden voor het verhogen van het percentage bijstook van biomassa;
- We onderzoeken de mogelijkheden van de verruimde reikwijdte Wet milieubeheer om bedrijven aan te zetten energemaatregelen met korte terugverdientijd te treffen;
- We brengen de klimaatbestendigheid van de herijkte EHS in beeld en treffen waar nodig en mogelijk aanvullende maatregelen;
- We werken samen met Nordrhein Westfalen, Rijk, provincies en waterschappen aan hoog- én laagwaterveiligheid in stroomgebied Rijn (West European Climate Corridor) en we werken aan de klimaatbestendige Ijsselvallei;
- Samen met gebiedspartners, provincies en Nordrhein-Westfalen werken we aan grensoverschrijdende aansluitingen EHS en realisatie klimaatcorridor Veluwe-Reichswald;
- We stimuleren het gebruik van duurzame brandstoffen en schone voertuigsystemen;
- We werken samen met gemeenten en waterschappen aan klimaatadaptatie in de stad (wateroverlast, hitte en droogte) en KWO;
- We stellen klimaat- en energie-eisen en –wensen bij onze inkoop daar waar dat relevant is en meerwaarde oplevert;
- We geven vorm aan duurzaam wegbeheer, zoals bijvoorbeeld energiebesparing openbare verlichting;
- Bij het huisvestingsbeleid zijn energiezuinige en duurzame gebouwen uitgangspunt. We produceren zonne-energie op onze daken.

Doorbraakprojecten

- *BION-Achterhoek en opschaling*

Voor de realisatie van een biogasnetwerk (BION) in de Achterhoek en de Vallei pakken we onze rol als procesmanager, we zorgen voor kennisdoorwerking en bieden indien nodig financiële ondersteuning. We schalen de ervaring vanuit eerste projecten op binnen de Achterhoek en naar andere regio's in Gelderland.

- *Energiebesparing bestaande bouw*

We geven samen met de gemeenten een vervolg aan de succesvolle regeling voor energiebesparing voor particuliere huiseigenaren. We willen verbreden naar energiebesparing in de huursector, waarbij we in navolging van Overijssel de mogelijkheden bekijken of dit kan met de inzet van revolverende middelen. In 2012 herijken we de regeling.

- *Klimaatbestendige watersystemen*

Wij werken samen met kennisinstututen, waterschappen en gebiedspartners aan klimaatbestendige inrichting van beeksystemen (ook grensoverschrijdend) en verminderen daarmee de gevolgen van wateroverlast en watertekort. We rollen deze ervaring verder uit. We ontwikkelen een plan van aanpak voor een grensoverschrijdende bekencorridor.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

SPEERPUNTEN MILIEU

Wettelijke taken en convenanten. Uitvoering van het milieubeleid zal in deze bestuursperiode bestaan uit het uitvoeren van de wettelijke taken en het uitvoeren van de lopende convenanten met het rijk op de terreinen externe veiligheid, vergunningverlening en handhaving, geluid, lucht en bodem.

De wettelijke taken richten zich vooral op gezondheidsaspecten. De vergunningverlening en handhaving en de werkzaamheden op het terrein van externe veiligheid werken vooral preventief. Ze voorkomen onverantwoorde gezondheidsrisico's en maatschappelijk onacceptabele vormen van hinder bij burgers. Ze verankeren de winst die de provincie de afgelopen decennia heeft gemaakt en voorkomen terugval naar geld- en tijdrovende probleemsituaties voor burgers, bedrijven en besturen.

Het opruimen van knelpuntsituaties met directe gezondheidsrisico's voor burgers vormt de tweede poot binnen de wettelijke milieutaken. Het gaat daarbij om het saneren van bodemverontreinigingen en knelpunten op het gebied van lucht en geluid langs onze 1200 km provinciale wegen.

In de vorige collegeperiode heeft de provincie een forse dereguleringsslag gemaakt ten gunste van Gelderse ondernemers. Overbodige regels zijn vervallen en andere ingedikt. Daarnaast werkt de provincie hard mee aan invoering van de Omgevingsvergunning via de Wet Algemene Bepalingen Omgevingbeleid en de Regionale Uitvoerings Diensten. Bij de vergunningverlening wordt geen extra dingen gevraagd ten opzichte van vigerende wetgeving van het Rijk en de EU. Voorts wordt er onderscheid gemaakt tussen ondernemers in positieve zin. Voorlopers worden beloond met financiële prikkels en in het zonnetje gezet. Deze positieve benadering richting ondernemers willen wij graag verder invullen.

► Onze Uitvoeringsagenda Milieu

Accent in onze uitvoeringsagenda ligt in het uitvoeren van de wettelijke taken.

- We lossen problemen op het gebied van externe veiligheid op rondom bedrijven waarvoor wij bevoegd gezag zijn;
- We saneren bodemverontreinigingen met direct gevaar voor de volksgezondheid, ruimen bodemverontreinigingen op die de Gelderse waterwinning bedreigen, pakken asbestverontreinigingen aan en maken vervuilde gasfabrieksterreinen schoon.
- We lossen knelpuntsituaties vanwege geluidsoverlast en luchtverontreiniging langs de provinciale wegen op en pakken luchtproblemen aan bij agrarische bedrijven.

Daarnaast gaan we door met het stimuleren van het gebruik van schone en duurzame brandstoffen.

We bezien of in de uitvoering van onze andere taken ook bijgedragen kan worden aan de milieukwaliteit. Wanneer daarmee extra middelen gemoeid zijn, vraagt dit afwegingen van uw Staten. Wij denken bijvoorbeeld aan het volgende:

- Toepassing van stil asfalt bij onderhoudsmaatregelen aan provinciale wegen;
- Hulp bij bodemsaneringen bij stedelijke ontwikkelingsprojecten;
- Ruimtelijke inpassing van bedrijven met overlastproblemen;
- In milieuvergunningen afspraken maken met bedrijven over energiebesparing.
- Expertise op het terrein van externe veiligheid inschakelen bij preventie van natuurbranden.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

SPEERPUNTEN VERGUNNINGVERLENING EN HANDHAVING

Vergunningverlening en Handhaving voor de fysieke leefomgeving.

Vergunningverlening en handhaving ziet op milieu, bodem, water, ontgroningen, wegen, luchtvaart en natuur. Voor al deze aspecten willen we aan initiatiefnemers snel duidelijkheid geven of en binnen welke kaders die initiatieven kunnen worden uitgevoerd.

Op bedrijven die een goed naleefgedrag vertonen, houden wij minder toezicht. Notoire overtreders en free-riders pakken we juist extra aan. Dit laatste is belangrijk voor een gezonde leefomgeving en voor een level playing field: bedrijven/mensen die zich aan de regels houden, willen geen last hebben van concurrentievervalsing doordat andere bedrijven/mensen zich niet aan de regels houden en daarmee kosten besparen.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Vergunningverlening en handhaving:

- *Er dreigt juridificering, sinds de grootschalige calamiteiten in Nederland. Minder overheidsinstanties moeten zich bezig gaan houden met vergunningverlening. Dit moet speerpunt zijn van de Regionale Uitvoeringsdiensten.*
- *Pleidooi voor 'turn-key vergunningverlening'.*

Een majeure operatie in deze collegeperiode is de oprichting van Regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) voor vergunningverlening en handhaving. Zie hierover pijler 7: bestuur en financiën.

► Onze Uitvoeringsagenda Vergunningverlening en Handhaving

In deze bestuursperiode zullen Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) worden opgericht. Zie daarvoor onder pijler 7: Bestuur en financiën.

De komende jaren zijn voor vergunning en handhaving vooral de volgende aspecten van belang:

- Verdere implementatie van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Door de Wabo kan een initiatiefnemer voor vele aspecten volstaan met één aanvraag. De komende jaren zorgen wij ervoor dat een procedure in het kader van de Wabo steeds soepeler verloopt. Dit betekent een verdere verbetering van de externe dienstverlening: snelheid, duidelijkheid, geen overbodige gegevens opvragen;
- Wij implementeren het Activiteitenbesluit. Een milieuvergunning aanvragen kost bedrijven en overheden veel tijd en geld. De Rijksoverheid wil de administratieve lasten voor het bedrijfsleven en overheden verlagen. Daarom vallen steeds meer bedrijven onder het Activiteitenbesluit, waardoor zij geen vergunning meer nodig hebben. In het Activiteitenbesluit staan algemene regels om vervuiling van bijvoorbeeld lucht, water en bodem door bedrijven te voorkomen;
- Waar nodig en mogelijk pakken wij knelpuntsituaties uit het Gelders Milieuplan (GMP4) aan, bijvoorbeeld op het gebied van geur;
- Wij houden adequaat toezicht op BRZO en IPPC-bedrijven, mede om calamiteiten te voorkomen. BRZO staat voor 'Bedrijven Risico Zware Ongevallen', bijvoorbeeld omdat zij stoffen opslaan die kunnen ontploffen of heftig branden. IPPC-bedrijven zijn bedrijven die grote milieuschade kunnen veroorzaken, bijvoorbeeld door het lozen van stoffen in de lucht, water of bodem;
- Wij houden effectief en efficiënt toezicht op de groene wetten, bijvoorbeeld in Natura 2000-gebieden (onder meer vanwege ammoniakbeleid) en ten aanzien van koude/warmte opslag, zweminrichtingen, ontgroningen etc. Ook geven wij vorm aan de samenwerking tussen de verschillende partners bij de handhaving van de groene wetten;

- Wij borgen een ketenaanpak van alle partners bij het asbesttoezicht. Dit is belangrijk omdat uit onderzoek is gebleken dat asbest nog weer gevaarlijker is dan eerder werd gedacht.

De activiteiten van Vergunningverlening en Handhaving worden jaarlijks geprogrammeerd via een Vergunningsuitvoeringsprogramma (VUP) resp. een Handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP). Daarnaast is er een Leer- en Ontwikkelplan (LOP). Uit alle klantcontacten blijkt dat bedrijven naast een vlotte afhandeling vooral kundige mensen willen.

Er wordt door het Rijk gewerkt aan een nieuwe Natuurwet, die een aantal groene wetten integreert. Het Rijk zal daarmee tevens een decentralisatie tot stand brengen van Rijk naar provincie.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

3.2 Pijler 2: Dynamische steden en vitale regio's

Onder pijler 2 scharen we onze inzet voor de grote en kleinere Gelderse steden en de regio's, inclusief de wisselwerking daartussen. Afspraken met de steden en regio's leggen we vast in de stads- en regiocontracten. Voor deze inzet is voor deze bestuursperiode extra beschikbaar:

- Vitale steden en regio's: totaal € 150 mln.

SPEERPUNTEN DYNAMISCHE STEDEN EN VITALE REGIO'S

Programma Stad&Regio. Onze algemene visie op de provincie en de daarbij passende bestuursstijl, zoals verwoord in het coalitieakkoord, sluiten goed aan bij de programmatische werkwijze zoals die in samenspraak en samenwerking met onze stedelijke en regionale partners de afgelopen jaren is ontwikkeld. Het programma Stad&Regio, bestaande uit het Gelders Stedelijk Ontwikkelingsbeleid (GSO), het Kleine StedenBeleid (KSB) en de RegioContracten (RC), biedt in het licht van het coalitieakkoord uitdagende mogelijkheden voor nieuwe inhoudelijke accenten en kansen om onze stijl en werkwijze door te ontwikkelen.

Bij het doorontwikkelen van de stads- en regiocontracten en de partnerschaprelatie gaat het in deze bestuursperiode bijvoorbeeld om het nadrukkelijk intensiveren van de gemeentelijke samenwerking op regionaal niveau, waarbij de wederzijdse afstemming en onderlinge samenwerking en ondersteuning tussen gemeenten nadrukkelijk aan de orde is. De relatie tussen (grote en kleine) stad en ommeland is een centraal thema in de nieuwe contracten. Juist in deze periode van bezuinigingen en taakverschuivingen is het van evident belang dat de dienstverlening aan de Gelderse burger op niveau blijft. Zeker in relatie tot de leefbaarheid van het platteland is, naar ons oordeel, sprake van maatschappelijke urgentie en dus ruimte voor gerichte investeringen. Dit kan naar onze overtuiging alleen worden waargemaakt als er wordt samengewerkt. Overigens wordt het succes van de stads- en regiocontracten niet uitsluitend bepaald door samenwerking binnen de overheidskolom, maar heeft de praktijk van de afgelopen jaren geleerd dat intensieve betrokkenheid van bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties bij de ontwikkeling en uitvoering van programma's een factor is die er toe doet.

Een bijzonder aandachtspunt is ook de betrokkenheid van gemeenteraden. Gemeenteraden zijn immers de facto eigenaar van de contractafspraken, van een stevige inhoudelijke prioriteitsstelling en forse budgettaire beslissingen zeker tegen de achtergrond van de noodzaak om op vele fronten te moeten bezuinigen. Wij beschouwen het inhoud van vorm geven van deze betrokkenheid van gemeenteraden primair als een verantwoordelijkheid van de gemeente- en regiobesturen. In partnerschap past onze bereidheid desgewenst ook op dit aspect een bijdrage te leveren.

Structuurversterking. Wij hebben onze partners uitgenodigd om via gerichte investeringen bij te dragen aan structuurversterking, zodat de maatschappelijke effecten en het rendement van onze gezamenlijke inspanningen ook op termijn voor de inwoners van Gelderland merkbaar zijn. Wat daarbij helpt is om uit een visie op de toekomst af te leiden wat vandaag en morgen aan acties en investeringen gewenst zijn. Daarbij kunnen ook de uitkomsten van de regioverkenningen en sociale regionale debatten een rol vervullen. De provinciale investeringen op sociaal gebied zullen overigens maximaal 25% van het beschikbare budget bedragen.

Wij hebben al eerder afgesproken en aangegeven dat we onverkort zullen blijven investeren in het verder brengen van de acht sleutelprojecten in de GSO-steden. Voor de periode 2012 tot en met 2015 is daarvoor 35 miljoen gereserveerd, waarvan reeds 7 miljoen beschikt. Voor de periode 2016 tot en met 2017 is nogmaals een bedrag van 35 miljoen gereserveerd. We zijn voornemens om dit laatste bedrag van 35 miljoen tevens te betrekken in de contractafspraken met de GSO-gemeenten.

We zijn bij de start van de coalitieperiode begonnen om het gesprek met de steden en regio's te organiseren. Naast de reguliere overleggen hadden wij op 31 mei 2011 een bijzondere bestuurlijke ontmoeting georganiseerd voor alle gemeentebesturen in Gelderland. Gesproken is over inhoudelijke opgaven waarop we de komende jaren gezamenlijk kunnen optrekken en investeren. Naast meer generieke opgaven op bijvoorbeeld het terrein van de vrijetijdseconomie, arbeidsmarktinitiatieven, leefbaarheid, zijn ook eerste aanzetten gegeven voor mogelijk meer regio-specifieke programma's. Ook op het punt van de samenwerking met het provinciaal bestuur en de gemeentebesturen onderling zijn ervaringen en ambities uitgewisseld. Het verder terugdringen van bureaucratie en helderheid verschaffen over welke opgaven via de stads- en regiocontracten lopen en welke langs andere sporen, zijn naar voren gebracht. Begin juli zal ons college richting de partners helderheid verschaffen over de maatschappelijke opgaven c.q. de agenda voor de stads- en regiocontracten.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Stad en regio:

- *In de relatie tussen stad en regio moet voorkomen worden dat gemeenten met de rug naar de stad gaan staan. Grote steden hebben kleintjes nodig, ook op cultureel vlak, wat betreft daklozenopvang en zorgvoorzieningen.*
- *Voor een vitaal platteland is een brede plattelandseconomie van belang. In de afwegingen moeten wonen en werken meer nevenschikt worden.*

► **Onze Uitvoeringsagenda Stad en regio**

- Op 9 september a.s. zullen we in het Huis der Provincie en in samenwerking met de regiobesturen een ontmoeting organiseren voor alle raadsleden.
- Uiterlijk eind 2011 moet er overeenstemming zijn over inhoud en investeringen, zodanig dat uw Staten daar over in maart 2012 een besluit over kunnen nemen.
- Wij zullen uw Staten over deze beleidsuitwerking middels een statennotitie in september tussentijds informeren.
- 2011 is het laatste uitvoeringsjaar voor de lopende stads- en regiocontracten. Medio 2012 wordt de balans opgemaakt. Dit alles betekent dat de tweede helft van 2011 een zeer drukke

periode wordt: afronden van wat is afgesproken en contractontwikkeling voor de komende jaren.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

3.3 Pijler 3: Zorg en welzijn

Onder pijler 3 scharen we onze inzet voor zorg en welzijn. Ook de jeugdzorg valt hieronder. Het zijn taken die herijkt moeten worden (zorg en welzijn) danwel overgaan naar de gemeenten (jeugdzorg). Voor deze inzet zijn in deze bestuursperiode geen extra middelen beschikbaar. Wel is er voor een sociale taken in het kader van het programma Stad en regio voor zorg en welzijn maximaal een kwart van de extra middelen beschikbaar:

- Uit Vitale steden en regio's: totaal maximaal 25% van € 150 mln = max. € 37,5 mln

SPEERPUNTEN ZORG EN WELZIJN

Herijking sociale profiel. Onze taken in het sociaal domein, zorg en welzijn, moeten herijkt worden. De verantwoordelijkheid voor het sociaal beleid ligt bij gemeenten en die willen wij in hun kracht zetten door zelf een stap terug te doen. Het Bestuursakkoord, het Coalitieakkoord en de financiële taakstellingen zijn kaderstellend voor het nieuwe sociale profiel dat ingaat in 2013, na afloop van het huidige beleidskader. Onze nieuwe rol is signaleren en agenderen en krijgt gestalte via de regiocontracten.

Het beleid voor zorg en welzijn (sociaal beleid) zal tot en met 2012 conform het vastgestelde beleidskader sociaal, Voorzet twee 2009-2012 (PS2008-270), worden uitgevoerd. Zoals in het bestuursakkoord en de Commissie Ladders aangegeven is het sociaal beleid primair een gemeentelijke aangelegenheid. Na 2012 richt de provinciale verantwoordelijkheid zich op signaleren en agenderen en tweedelijns ondersteuning conform de Wmo. Verder kan sociaal beleid een integraal en inherent onderdeel vormen van de provinciale kerntaken en bijdragen aan structuurversterking, zoals in het woonbeleid, mobiliteit, economisch beleid en plattelandsbeleid (o.a. ontmoetingsplekken zoals Kulturhusen en dorpshuizen).

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Zorg en Welzijn:

- *In de verhouding tussen stad en regio heeft de provincie een rol in het leefbaar houden.*
- *Geef het sociaal beleid een andere vorm, combineer het met economie, met arbeid; er is een enorme krapte op de arbeidsmarkt en sociaal beleid kan daar een rol in spelen.*
- *Het aantal ondersteuningsinstellingen kan wel wat minder. De ondersteuningsinstellingen moeten naast subsidie ook andere geldbronnen aanboren.*

► **Onze Uitvoeringsagenda Zorg en welzijn**

- In 2011 en 2012 voeren wij het sociaal beleid "Voorzet twee" uit zoals dat in mei 2008 door uw Staten is vastgesteld en bereiden we de gewenste beleidsveranderingen voor, voor de jaren daarna.
- We komen bij de begrotingsbehandeling in november 2011 met een uitwerking van het nieuwe sociaal profiel voor Gelderland. Daarvoor raadplegen we in brede zin Gelderse organisaties en tevens betrekken we de uitkomsten van het Evaluatieonderzoek van het programma Thuisgeven daarbij.

- Voor het einde van 2011 zullen we ook aangeven op welke wijze we invulling geven aan het te bezuinigen bedrag van minimaal € 1,5 miljoen vanaf 2013.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

SPEERPUNTEN JEUGDZORG

Zorgvuldige overdracht. In deze bestuursperiode zijn wij op grond van de Wet op de jeugdzorg nog verantwoordelijk voor de uitvoering van jeugdzorg. Wij zorgen ervoor dat kinderen, die recht hebben op jeugdzorg, deze ontvangen. Ondertussen bereiden wij een zorgvuldige overdracht aan de gemeenten voor en voeren wij het beleid uit. De decentralisatie van de jeugdzorg per 2016 willen wij fasegewijs en in goed overleg met gemeenten en instellingen vormgeven. Wij bevorderen het behoud van waardevolle kwaliteiten. Voor de zorgvuldige overdracht van jeugdzorg naar gemeenten ontwikkelen we een 'Gelderse maat' voor jeugdzorg.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Jeugdzorg:

- *Zet de zorg en veiligheid van kinderen en ouders voorop bij de decentralisatie van de jeugdzorg. Creëer een centraal punt en laat panels van ouders en jongeren meedenken over de inrichting en vormgeving van de jeugdzorg door gemeenten.*
- *Zet in op vernieuwing jeugdzorg.*
- *Borg de (overdracht van) kennis en ervaring van professionals in de jeugdzorg.*
- *Verbreed de resultaten van experimenten, zoals 'licht ambulante zorg zonder indicatie' van Bureau Jeugdzorg, naar andere regio's.*

► Onze Uitvoeringsagenda Jeugdzorg

- Wij voeren het lopende Beleidskader Jeugd 2009-2012 'Wie de jeugd heeft' uit, zoals dat door uw Staten is vastgesteld (PS2008-569).
- Wij zetten conform de landelijke afspraken tussen Rijk, IPO en VNG in overleg met gemeenten en instellingen belangrijke (tussen)stappen in de decentralisatie van de jeugdzorg. Wij willen in overleg met onze Gelderse partners vraaggericht werken en maatwerk leveren. Tevens willen wij beschikbare experimenteeruimte gebruiken, zoals voor de ambulante jeugdzorg zonder indicatiestelling.
- Graag nemen wij daarbij de suggestie over die in Cinemec is gedaan, om zorg en veiligheid van kinderen en ouders voorop te stellen en panels van ouders en jongeren mee te laten denken over de inrichting en vormgeving van de jeugdzorg.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

3.4 Pijler 4: Mobiliteit

Onder pijler 4 scharen we onze inzet voor mobiliteit. Het gaat daarbij om Weginfrastructuur (aanleg, beheer en onderhoud), Openbaar Vervoer en Fietsbeleid.

Voor deze inzet zijn in deze bestuursperiode extra middelen beschikbaar.

- Extra inzet mobiliteit: totaal € 250 mln

SPEERPUNTEN BEREIKBAARHEID

Versterking economie. We willen dat de Gelderse economie wordt versterkt met gerichte investeringen in verbetering van de bereikbaarheid. Dit moet leiden tot goed functionerende economische topsectoren, sterke bedrijfssectoren en dynamische steden vanuit de wetenschap dat juist hier de grootste opgaven liggen voor realisering van onze economische ambities en verbetering van de doorstroming. Dit vraagt gecombineerde maatregelen op het vlak van wegen, fiets, openbaar vervoer, knooppunten, mobiliteits- en verkeersmanagement en logistiek. Gecombineerde maatregelen die we samen met gemeenten, rijk, bedrijfsleven, instellingen en burgers willen oppakken.

Kwaliteit leefomgeving. Naast het economisch functioneren van onze provincie maken we ons sterk voor de kwaliteit van onze leefomgeving binnen de hele provincie. Dit is ook terug te zien in onze koers rond mobiliteit. Juist in gebieden waar het (lucht)verkeer de komende jaren toeneemt staat de kwaliteit van de leefomgeving duidelijk onder druk door een toename van overlast (geluid, veiligheid, lokale uitstoot). In andere regio's is juist sprake van bevolkingsdaling waardoor de vraag opdoemt hoe we voor een basis kwaliteitsniveau van mobiliteit (basismobiliteit) kunnen zorgen die onze inwoners in staat stelt zich te verplaatsen, op zo'n manier dat dit ook op de langere termijn financieel haalbaar blijft.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Mobiliteit:

- *Steun voor doortrekking A15 en verbreding A1. Landschappelijke inpassing A15 is van belang.*
- *Graag aandacht voor overige knelpunten rijkswegen: A15 bij Tiel, Hoewelaken A1/A28, A1/A30, A12 bij Westervoort.*
- *Steun voor betere verbinding Arnhem – Apeldoorn, aandacht voor mogelijke knelpunten infrastructuur en door samenloop regionale en NS-dienstregeling.*
- *Naar de toekomst toe (behoefte aan mobiliteit) zijn andere vormen van vervoer en de demografische ontwikkelingen van belang.*
- *Extra aandacht gevraagd voor knelpunten op provinciale wegen, ontsluiting bedrijventerreinen en voor de verkeersveiligheid.*

► **Onze Uitvoeringsagenda Mobiliteit**

I. Versterking economie

- Voor de economische topsectoren food, health en ook energie- en milieutechnologie (EMT) en overige belangrijke bedrijfssectoren brengen we in 2011 en 2012 in kaart welke investeringen in personen- en goederenvervoer nodig zijn om het bedrijfsleven de komende jaren voldoende bewegingruimte te geven en een goede bereikbaarheid te realiseren:
- Dit doen we samen met gemeenten, bedrijfsleven en onderzoeks-/instellingen en als basis hiervoor benutten we de Food Valley Ambitie 2020 en de agenda's voor de andere topsectoren in het kader van de Bedrijfslevenbrief van het Rijk.

- We kijken hierbij naar de mogelijkheden op het terrein van knooppunten, wegen, rivierovergangen (bruggen/veren, zoals bijvoorbeeld de brug bij Rhenen), openbaar vervoer, fiets, ketenvoorzieningen etc.
- In de eerste helft van deze bestuursperiode leidt dit tot investeringsbeslissingen.
- De hierboven genoemde actie gericht op de economische topsectoren verbinden we met de gewenste versterking van de stedelijke bereikbaarheid:
 - In 2011 en 2012 belichten we als eerste de stedelijke bereikbaarheid rond de vier grootste Gelderse steden: Nijmegen (relatie met Health Valley), Ede (relatie met Food Valley), Arnhem en Apeldoorn. Snel daarna volgen Tiel, Doetinchem, Harderwijk en Zutphen.
 - Ook deze uitwerking maken we samen met gemeenten, bedrijfsleven, instellingen en burgers en dat leidt aan in de eerste helft van deze bestuursperiode tot integrale investeringspakketten voor mobiliteitsmaatregelen in het belang van soepel woon-werkverkeer en van de bereikbaarheid van bedrijventerreinen en de grootste stadscentra voor goederen.
- We richten ons op de rol van rijksweginfrastructuur in Gelderland:
 - Voor de stadsregio en het economische middengebied is het van groot belang dat de doortrekking van de A15 en de verbreding van de A1 doorgang vinden. Samen met de andere betrokken overheden zullen we veel energie blijven zetten om realisering van deze twee grote projecten op de agenda van het Rijk te houden.
 - Specifiek wat betreft de A15 zal na de zomer 2011 de Trajectnota/MER worden uitgebracht met een voorlopige voorkeur van het rijk. In geval van een brug kent het project een financieringsstekort van ongeveer € 250mln. We proberen nog voor de zomer in overleg met het rijk te komen tot nadere afspraken over de financiering van het project.
 - Daarnaast zetten we in op de al in voorbereiding zijnde aanpassing van de N18 als belangrijkste wegverbinding op de lijn Arnhem Nijmegen, Achterhoek en Twente.
- Naast aandacht voor de infrastructuur zelf, besteden we met het rijk en gemeenten de komende jaren aandacht aan het gebruik van de infrastructuur door middel van verkeersmanagement en bijvoorbeeld incidentmanagement in die gebieden waar de doorstroming het sterkst wordt belemmerd. De wisselwerking tussen rijks-, provinciale en gemeentelijke wegen vraagt steeds intensievere samenwerking tussen de verschillende wegbeheerders. Onze inzet de komende jaren sluit aan bij de aandacht die het Rijk besteedt aan 'beter benutten'.
- Voor het economisch functioneren blijven we ook werk maken van goede ontsluiting van de regionale bedrijventerreinen die niet direct gekoppeld zijn aan de economische topsectoren. Zo zullen we in 2012 bij het RBT in Wehl de N815 aanpakken om zo de bereikbaarheid te verbeteren en brengen we in beeld in hoeverre daarnaast nog andere aansluitingen over de weg of via OV verbeterd dienen te worden.
- Voor logistiek en goederenvervoer ontwikkelen we het goederenvervoerprogramma 'Transport in balans' en het bedrijventerreinenprogramma verder door. Eind 2011/begin 2012 doen we nadere voorstellen. Centraal staan de volgende onderwerpen:
 - stimulering en innovatie van de logistieke sector,
 - ontwikkeling logistieke as Betuweroute/Waal/A15 in Rivierenland en stadsregio met multimodale centra in samenwerking met regio's en haven Rotterdam (waaronder verkenning Railopstappunt),
 - stimuleren van op- en overslagmogelijkheden bij waterwegen, en
 - aanpak kwaliteitsnet goederenvervoer provinciale wegen (waaronder de ontwikkeling van bewaakte parkeerplaatsen).
- Binnen het Openbaar Vervoer is speciale aandacht voor de spoorlijnen waar veel reizigers binnen de provincie gebruik van maken voor woon-werkverkeer:

- Voor de verbindingen Apeldoorn – Arnhem en voor Winterswijk – Arnhem wordt allereerst verkend welke mogelijkheden wij samen met andere belanghebbenden zien voor verbeteringen. Eind dit jaar levert dat waarschijnlijk de eerste resultaten op die de basis vormen voor verdere besluiten.
- Op korte termijn (begroting 2012) zullen we een beslissing vastleggen over de mogelijke investering voor verbetering van de spoorknoop bij Zutphen als onderdeel van de quick scan maatregelen voor decentrale spoorlijnen die eerder in 2008 met het Rijk zijn onderzocht.
- In brede zin bekijken we ook versterking van de andere spoorlijnen in Gelderland ingegeven vanuit de parallelle verbinding die veel van deze spoorlijnen bieden naast de rijkssnelwegen en vanuit hun rol voor het functioneren van de economische topsectoren en stedelijke gebieden. Gedeeltelijke frequentieverhoging en mogelijke doortrekking van de Valleilijn wordt bestudeerd, de voorbereidende onderzoeken voor de doortrekking van Randstadspoor naar Harderwijk zijn gaande en we blijven samen met de stadsregio en andere partijen aandacht schenken aan de capaciteit voor de spoorverbindingen Tiel – Arnhem en Arnhem – Nijmegen op het gecombineerde traject tussen Elst en de Gelderse hoofdstad. Daarnaast onderzoeken we bijvoorbeeld verbeteringen van de spoorverbinding met Duitsland, zoals de lijn Arnhem – Emmerich.
- Gekoppeld aan onze inzet voor stedelijke bereikbaarheid en ter vergemakkelijking van de overstap tussen auto, fiets en OV bezien we in 2011 en 2012 rond OV-knooppunten de behoefte aan extra ketenvoorzieningen zoals stallingen en PenR.
- Al op korte termijn (begroting 2012) zullen we de investeringen vastleggen voor verdere verbetering van de fietsinfrastructuur als belangrijk alternatief voor het gebruik van OV of auto voor korte verplaatsingen. Het accent ligt daarbij op de fietsinfrastructuur in provinciaal beheer én op fietsknelpunten van bovenlokaal belang. We zullen nu vooral de ingewikkelder projecten aanpakken die gepaard gaan met een langere voorbereidingstijd en die vooral aan het einde van deze bestuursperiode afgerond kunnen worden.

II. Versterking kwaliteit van de leefomgeving

- Verkeersveiligheid. We komen na de zomer van dit jaar met een richtinggevend kader om de verkeersveiligheid te vergroten. We zijn ons bewust van de belangrijke rol die de provinciale infrastructuur daarbij speelt. Daarom zullen we op korte termijn ook afwegen in hoeverre voor 2012 intensivering van de inzet bij het geplande beheer en onderhoud (trajectprogrammering) noodzakelijk is om de gewenste ambities van minder verkeersdoden en minder gewonden te realiseren.
- Leefbaarheid voor omwonenden vraagt enerzijds een scherp oog voor ontwikkelingen op en langs infrastructuur die de leefbaarheid in bepaalde gebieden direct bedreigen, zoals bijvoorbeeld de toename van goederenvervoer per spoor over de IJssellijn als gevolg van het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS), anderzijds vraagt dit een verdere uitwerking van de extra bijdrage die inzet duurzame mobiliteit, duurzame logistiek en duurzaam wegbeheer kan leveren.
- Wat betreft de verlegging van het goederenvervoer per spoor in het kader van PHS zullen we bij het Rijk aandringen op verplaatsing van zoveel mogelijk goederentreinen naar de Betuweroute en aanleg van het derde spoor bij Zevenaar. Daarnaast zullen we erop blijven wijzen dat de huidige plannen grote nadelige consequenties hebben voor de omwonenden van de IJssellijn en tegelijkertijd de capaciteit beperken voor het personenvervoer per spoor in de regio.
- Bijvoorbeeld bij de N348 tussen Eefde en Deventer onderzoeken we momenteel welke oplossingsrichting het meest kansrijk is om de leefbaarheid en verkeersveiligheid op dat deel van de weg te vergroten en de economische bereikbaarheid van Zutphen op peil te houden. Ook voor andere knelpunten in het wegennet, langs de spoorwegen of als gevolg van luchtvaart zullen we deze bestuursperiode met voorstellen komen om deze aan te pakken.

- De leefbaarheid van woongebieden kan ook worden versterkt met inzet op het thema duurzaamheid, waarbij met name vermindering van geluidsoverlast, uitstoot van schadelijke stoffen en besparing van energieverbruik goed lijken te combineren door onder meer in te zetten op duurzame brandstoffen. We bekijken de komende tijd in hoeverre dit tot maatregelen kan leiden die waar mogelijk aansluiten op versterking van het cluster energie- en milieutechnologie.
- Basis kwaliteitsniveau van mobiliteit (basismobiliteit). Voor de krimpgebieden is mobiliteit een integraal onderdeel van het plattelandsbeleid om de leefbaarheid te behouden en de bereikbaarheid van sociale en zorgvoorzieningen te garanderen. In 2011 en 2012 zullen we met name in deze gebieden de basismobiliteit in brede zin bekijken en allereerst een beeld vormen van de ontwikkeling van de mobiliteitsvraag op de langere termijn gekoppeld aan de economische en sociale functie van verplaatsingen. Wij pakken dit integraal aan door onze inzet op verschillende vormen van mobiliteit en de wisselwerking daartussen (OV, regiotaxi, auto, fiets) optimaal aan te laten sluiten bij onze rollen op andere beleidsterreinen in de krimpgebieden. Voor deze verkenning doen we een sterk beroep op ideeën en initiatieven van allerlei partijen die bijvoorbeeld bijdragen aan vergroting van de zelfredzaamheid of vergroting van de financiële haalbaarheid of kostenefficiëntie van mobiliteitsmaatregelen. De afspraken over de regiotaxi voor de komende jaren (nieuwe aanbesteding) blijven van kracht, waarmee al een deel van de basismobiliteit concreet wordt ingevuld.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

3.5 Pijler 5: Ruimtelijke ordening

Onder pijler 5 scharen we onze inzet voor de ruimtelijke ordening. Ook onze inzet voor wonen, water en gebiedsontwikkeling valt daaronder. Voor deze inzet zijn in deze bestuursperiode extra middelen beschikbaar.

- Extra inzet gebiedsontwikkeling: totaal € 100 mln

SPEERPUNTEN RUIMTELIJKE ORDENING

Provincie gebiedsregisseur. Het Rijk heeft op het gebied van de ruimtelijke ordening de verantwoordelijkheid bij de provincies neergelegd. Als Gelderland zijn wij blij met deze verantwoordelijkheid en pakken deze rol als gebiedsregisseur graag op. Wij zetten hierbij in op een economisch sterk, duurzaam en mooi Gelderland. Ruimtelijke kwaliteit vormt het leidende principe in ons handelen.

Wat wij van provinciaal belang vinden, realiseren wij ook zelf door inzet van onze instrumentarium, bijvoorbeeld door een inpassingsplan te maken. Gelijktijdig bemoeien wij ons niet meer met zaken, die we niet als provinciaal belang definiëren. Dit biedt ruimte aan andere partijen om hun bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de Gelderse samenleving. Dit doen we in nauw overleg met onze partners zodat we onze inspanningen optimaal laten aansluiten op de dynamiek in de samenleving.

Een van onze gesprekpartners is de Provinciale Raad voor het Omgevingsbeleid (PRO). Rekening houdend met de grote regionale verschillen in Gelderland willen we, luisterend naar de regio, maatwerk leveren en differentieren naar gebied.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Ruimtelijke ordening:

- *Gelet op de Rijksaandacht voor Randstad en Brainport zijn onze gezamenlijke kansen met deze regio's van groot belang. Dit zou kunnen leiden tot strategische allianties, bijv. ten aanzien van goederenvervoer en logistiek in relatie tot de Rotterdamse haven.*
- *Voor een vitaal platteland is een brede plattelandseconomie van belang. In de afwegingen moeten wonen en werken meer nevenschikt worden.*
- *Introduceer 'plattelandswoningen' en zorg dat functieverandering van agrarische bedrijven geen belemmering wordt voor degenen die doorgaan.*

Ook inhoudelijk zijn de veranderingen in de ruimte groot. De EHS is toe aan een herijking. De krimp en de crisis zorgen voor nieuwe programmeringen rondom woningbouw en bedrijventerreinen. Het platteland heeft dringend behoefte aan nieuwe economische dragers. Om verdere leegstand van kantoren te voorkomen moet de nieuwbouw een halt worden toegeeroepen. Ook de wateropgave en klimaatopgaven zijn volop in beweging. Dit alles vraagt samen met ons nieuwe profiel als gebiedsregisseur om nieuwe aansprekende kaders, bijvoorbeeld door deze te vertalen naar een nieuwe structuurvisie.

► **Onze Uitvoeringsagenda Ruimtelijke ordening**

- **Opstellen Structuurvisie.**

- Wij kiezen voor een zelfbewuste opstelling als provincie om de grotere verantwoordelijkheid op te pakken die het Rijk bij ons heeft neergelegd op het gebied van ruimtelijke ordening. We komen met een heldere positionering in relatie tot Randstad en Brainport en spelen actief in op actuele vraagstukken zoals de aankomende bevolgingskrimp in sommige gebieden, klimaat- en energievraagstukken en de dynamiek van de Gelderse steden in relatie tot de vitaliteit van de regio's. Groei van de ruimtebehoefte is niet langer overal vanzelfsprekend.

- Daarom stellen wij een uitvoeringsgerichte structuurvisie op die onze doelen helder maakt, ook op het gebied van mobiliteit, milieu en water. We gaan slim om met wettelijke vereisten ten aanzien van de planhorizon voor afzonderlijke onderdelen en sturen aan op concrete uitvoeringsafspraken voor een herkenbaar provinciaal gezicht op elk van die beleidsterreinen. We hanteren de structuurvisie als basis voor een rollende uitvoeringsagenda (gebiedsagenda), die per jaar verder wordt uitgewerkt, geactualiseerd of aangescherpt – parallel aan de begrotingscyclus. Zo krijgt het vervolgesprek met onze partners vorm over verdere uitvoeringsafspraken.
- Eind 2011 komen wij met een voorstel voor de inrichting van het proces om te komen tot een nieuwe structuurvisie, gericht op productie in 2012 en afronding in het voorjaar van 2013. De aangekondigde beleidsuitwerkingen (voor landbouw, economie, EHS, stad en regio, sociaal profiel en evenementen) worden als bouwsteen benut en er zal gebruik worden gemaakt van de resultaten van de regioverkenningen (2010).
- **Ruimtelijke Verordening Gelderland:** Wij gaan verder met de voorbereidingen voor de tweede tranche van de ruimtelijke verordening. Hierin worden de al eerder aangekondigde wijzigingen (onder andere op basis van de structuurvisie bedrijventerreinen) meegenomen en wordt nadrukkelijk aansluiting gezocht met de AMvB ruimte en onze structuurvisie.
- In de huidige verordening hebben wij anticiperend op de AMvB Ruimte al een aantal regels opgenomen. De verwachting is dat de AMvB minder regels zal bevatten dan eerder werd aangekondigd. Dit houdt in ieder geval in dat daar waar wij in onze verordening eerder, anticiperend op de AmvB regels hebben opgesteld, deze zullen komen te vervallen indien hier in de AMvB niets over geregeld wordt. Hierdoor ontstaat er meer ruimte voor initiatiefnemers om ontwikkelingen te realiseren. Naar verwachting biedt het kabinet rond de zomer de nieuwe AMvB ruimte aan aan de tweede kamer.
- Afhankelijk van de urgentie van deze wijzigingen bekijken wij of wij medio 2012 de tweede tranche en bij de vaststelling van de structuurvisie wellicht de derde tranche aan voor leggen, dan wel wachten op het structuurvisie-traject en in één keer de tweede tranche aan u voorleggen.
- **Inpassingsplannen:** Daar waar wij als provincie onze verantwoordelijkheid zien bij de totstandkoming van ontwikkelingen willen wij actief bijdragen aan die realisatie en gebruik kunnen maken van het inpassingsplan. Dit geldt bijvoorbeeld voor onze gebiedsontwikkelingsprojecten, maar ook voor wegen, natte bedrijventerreinen en klimaat- en energieprojecten.
- **Overleg gemeente en andere partners:** Wij blijven in gesprek met onze partners bij de totstandkoming en uitvoering van ruimtelijke plannen en projecten. Middels planbegeleiding gaan wij samen met de gemeenten en regio's in een zo vroeg mogelijk stadium om tafel zitten. Wij doen dit op basis van gelijkwaardigheid en met respect voor elkaars positie onder de nieuwe Wro. Naast planbegeleiding vindt dit gesprek ook plaats via het netwerk binnen en buiten de regio. Hierbij staan een open houding, oplossingsgerichte benadering en gezamenlijkheid centraal. Op deze manier ontstaat voor partijen een actuele gespreksagenda en zorgen we er samen voor dat de goede ruimtelijke ontwikkeling en het goede plan voor Gelderland tot stand komt.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

SPEERPUNTEN WONEN

Kwalitatief woonbeleid. Een goed woon- en leefklimaat in de dorpen en steden is erg belangrijk voor het welzijn van de Gelderse burger. Een goed functionerende woningmarkt is erg belangrijk voor de Gelderse economie. Demografische veranderingen - zoals de afnemende bevolkingsgroei, krimp en vergrijzing - vragen van de provincie een rol als regisseur en stimulator. Wij zullen dit de komende jaren actief en voortvarend invullen met een duurzaam en kwalitatief woonbeleid dat niet alleen is gericht op nieuwbouw maar juist ook op de bestaande woningvoorraad.

Wij willen samen met onze partners investeren in plekken die niet alleen nu, maar ook over 40 jaar nog van belang zijn. Tegelijkertijd willen wij, met een strategische aanpak en door samenwerking, dreigende problemen voorkomen zoals leegstand en verpaupering met leefbaarheidsproblemen en een negatieve waardeontwikkeling voor particulieren als gevolg. Wij zullen bij gemeenten, woningcorporaties en ontwikkelaars geen tekorten op (grond)exploitaties saneren door planuitval e.d.; wel willen wij als partner helpen om belangrijke projecten vlot te trekken. Daarom kiezen wij voor een strategisch provinciaal woonbeleid gericht op economisch waardebehoud en waardecreatie, (ruimtelijke) kwaliteit, duurzaamheid, sociale samenhang en leefbaarheid. Wij richten ons op kansen en innovaties, en wij investeren in bestaand bebouwd gebied.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Wonen:

- *Goede afstemming met provincie Utrecht en tussen de regio's is van groot belang, om overtollige woningbouwlocaties en leegstand te voorkomen.*
- *De crisis mag niet leiden tot een debacle voor sommige gemeenten; de financiële consequenties van de regionale programmering moeten in totaliteit bekeken worden. In plaats van afboeken zouden we ons moeten richten op prioriteren en temporiseren.*
- *Lever tussen 2011 en 2025 een forse inspanning om de kwaliteit van de bestaande voorraad te verbeteren, ook qua duurzaamheid.*

► Onze Uitvoeringsagenda Wonen

- **Actualisatie provinciaal Woonbeleid: kader voor kwaliteit en maatwerk in de regio's**

Wij willen in deze bestuursperiode ons kwalitatief woonbeleid voortzetten, samen met gemeenten en woningcorporaties en andere partners. Daarbij denken wij aan het opstellen van een gezamenlijke regionale woonagenda, waarbij het bouwen naar behoefte, een regionaal woningbouwprogramma, de kwaliteitsslag in de bestaande voorraad en regionaal maatwerk de uitgangspunten zijn. Extra aandacht hebben wij voor innovaties, de betaalbaarheid van het wonen en bijzondere doelgroepen van beleid. Wij investeren in kennisontwikkeling en -deling aan onze partners, door actief te participeren en investeren in (inter)nationale kennisnetwerken.

- **Investeren in binnenstedelijke locaties**

Als provincie hebben wij ons met het investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV) de afgelopen jaren ingezet voor binnenstedelijke revitalisering. Mede door het succes van deze regeling is het budget nagenoeg op, en de landelijke regeling stopt. De provinciale SGW-regeling ter stimulering van goedkope woningbouw stopt in 2011. Wij zien in de binnenstedelijke herstructurerings- en transformatieopgave nog steeds kansen om een kwalitatieve impuls te geven aan ruimtelijke kwaliteit, economische vitaliteit en leefbaarheid in dorpen en steden. Wij willen in deze bestuursperiode de gezamenlijke aanpak blijven stimuleren van complexe binnenstedelijke gebieden. Provinciale steun is er voor projecten waarbij sprake is van een aanzienlijke kwaliteitsimpuls voor een locatie en waar een volkshuisvestelijke differentiatie wordt gerealiseerd. Daar waar herstructurering wordt ingezet in de verdunningsopgave in krimpende gemeenten, is de provincie ook

partner. Wij stellen in overleg met de regio's een selectie samen van de belangrijkste herstructurerings- en transformatieprojecten waar partijen steun kunnen verwachten van de provincie om gedifferentieerd bouwen op binnenstedelijke locaties mogelijk te maken.

- **Samenwerken aan langer zelfstandig wonen**

De Gelderse aanpak voor langer zelfstandig wonen in het programma Thuisgeven is succesvol gebleken en wordt landelijk gewaardeerd. Dit programma eindigt in 2011. Wij gaan verder met het ontwikkelen van deze aanpak en delen deze kennis met onze partners in de regio's. Wij willen in deze bestuursperiode dan ook concepten blijven ondersteunen waarbij ouderen en mensen met een beperking zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving thuis kunnen blijven wonen. Dit kan zowel fysiek als via nieuwe technologieën, ook voor specifieke doelgroepen. Gebieden waar meerdere aspecten worden gecombineerd zijn aantrekkelijk voor alle partijen, van bewoner tot eigenaar tot leverancier van zorg.

- **Stimuleren van nieuwe woonvormen, innovaties en duurzaamheid**

Wij blijven in deze bestuursperiode initiatieven voor nieuwe, innovatieve woonvormen ondersteunen. Vooral wanneer deze gericht zijn op de bestaande woningvoorraad of als deze doorstroming bevorderen. Hetzelfde geldt voor projecten met ambities op het gebied van duurzaamheid zoals de isolatieregeling, verlaging van woonlasten of bedienen van bijzondere doelgroepen. Collectief Particulier Opdrachtgeverschap is hier een voorbeeld van. Er zijn na 2011 geen rijks- en provinciale CPO-budgetten meer.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

SPEERPUNTEN GEBIEDSONTWIKKELING

De komende jaren staan we voor de uitdaging om enerzijds concrete kansen voor gebiedsontwikkelingen te verkennen en te verzilveren en anderzijds ons provinciaal profiel en onze professionaliteit als gebiedsregisseur op een overtuigende wijze te versterken.

In het programma Gelderse GebiedsOntwikkeling (GGO) zijn op dit moment als gebiedsontwikkelingen opgenomen: het realiseren van het Park Lingezegen, het geïntegreerd uitvoeren van de gebiedsopgaven IJsselsprong Zutphen, het behouden door ontwikkeling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, het regisseren van het majeure proces WaalWeelde, het ontwerpen van de hoogwatergeul in Veessen-Wapenveld en uitvoeren van de gebiedsafspraken, het doorpakken bij de gebiedsontwikkeling Berghuizer Papierfabriek en tot slot het verder verkennen en benutten van de mogelijkheden in relatie tot het Apeldoorns kanaal. De provincie gaat in de uitvoering van het Deltaprogramma een grotere rol spelen als gebiedsregisseur zoals nu al is opgestart bij WaalWeelde en de IJsselsprong. Wij willen de gebiedsontwikkeling van Lingezegen en de Nieuwe Hollandse Waterlinie ontvlechten van het ILG, omdat afhankelijkheid van de ontwikkelingen in het ILG-traject tot teveel onzekerheid leidt.

Ons college ziet gebiedsontwikkeling als een kans om door visie en slagkracht herkend en erkend te worden als publiek ontwikkelaar in majeure integrale gebiedsprocessen. Dat vereist een sterke externe oriëntatie, waarbij gebiedsurgentie en provinciale beleidsurgentie synchroon lopen. Dat vereist het vermogen om overheden, maatschappelijke organisaties, markt en inwoners, met een diversiteit aan belangen, kennis, netwerken en culturen te verbinden aan ontwikkelkansen. Dat vereist het benutten van synergie en integreren van opgaven als: wonen, economie, hoogwaterveiligheid, mobiliteit, ruimtelijke kwaliteit, natuur, landschap, klimaat en energie. Dat vereist ook de bereidheid van alle partners en partijen om instrumenten massief en

gebundeld in te zetten. Integraliteit en flexibiliteit, sturen op doelen en kansen pakken zijn voor ons college vanzelfsprekende uitgangspunten van werken.

► Onze Uitvoeringsagenda Gebiedsontwikkeling

- **Voorstel.** Wij doen dit najaar uw Staten een integraal voorstel over onder meer het al dan niet doorzetten van de genoemde gebiedsontwikkelingen, de werkwijze bijvoorbeeld in relatie tot financiële flexibiliteit, de inzet van overige instrumenten, het ondersteunen van kleinere gemeenten, het verkennen van nieuwe gebiedsontwikkelingen en de wijze waarop ons college uw Staten optimaal kunnen betrekken.
- **Deltaprogramma.** Wij zetten ons via het programma Gelderse Gebiedsontwikkeling in om onze regierol in het Deltaprogramma vorm te geven. Nadruk ligt op afspraken maken met Rijk, het aansluiten op MIRT en interne voorbereiding op (meer) gebiedsregie. Wij zullen breed rijks- en provinciale doelen in deze gebiedsaanpak samenbrengen en daarvoor rijks- en provinciale middelen in één aanpak inzetten (zoals bij de aanpak van Waalweelde).

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

In bijlage 1 treft u een overzicht van suggesties en projectideeën aan, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid daarvan onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

SPEERPUNTEN WATER

In het Bestuursakkoord Water zijn de verantwoordelijkheden in het waterbeheer duidelijker afgebakend. De bestuurlijke drukte is verminderd. De provincie heeft op het regionale niveau een centrale rol in het ruimtelijk-economisch domein en de natuur. De rol van de provincie ook in het waterbeheer is die van gebiedsregisseur. De provincie blijft kadersteller voor het regionale waterbeheer. Het Waterplan (looptijd t/m 2015) als zodanig verdwijnt. De integratie van water, ruimtelijke ordening en milieu wordt benadrukt. Een nieuwe structuurvisie zal ook sturing geven aan gebiedsregie.

Hoogwaterbescherming. Voor hoogwaterbescherming is het doel om in 2015 de veiligheid volgens de huidige normen te realiseren. Dit door zowel dijken te verbeteren als meer ruimte te geven aan de rivier. Het beleid voor nieuwe normen, meerlaagsveiligheid (compartimentering) en deltadijken (Grebbeijk) volgen en beïnvloeden we proactief vanuit Gelders perspectief. De samenwerking met Nordrhein-Westfalen blijft intensief, zowel voor te weinig als teveel water.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Water:

- *Waterbeleid is breed beleid: aanpassing op gevolgen klimaatveranderingen, economie, vastgoed, landbouw, recreatie en toerisme, ruimtelijke kwaliteit.*
- *Via gebiedsontwikkeling kan hieraan gewerkt worden, daarin ligt een rol voor de provincie. Waterschappen hebben 'waterkennis'.*

In het regionale waterbeheer spelen wij tijdig in op de klimaatverandering. Droogte in onze zandgebieden verdient meer aandacht. Voor de landbouw, natuur en recreatie zullen droogteproblemen zich vaker voordoen. De oplossing van de problematiek is urgent. Wij dragen er toe bij dat de verliezen voor de regionale economie beperkt worden. Wij pakken de droogteproblematiek op de hogere gronden, zoveel mogelijk in samenhang met het Deltaprogramma en met de waterschappen, op.

De waterschappen zijn de uitvoerders van het waterbeheer. De voorbereiding van de fusie tussen waterschap Vallei en Eem en waterschap Veluwe vindt plaats. De waterschappen Rijn en IJssel, Regge en Dinkel en Velt en Vecht voeren een verkenning uit naar een mogelijke fusie. Doel van de fusies is te komen tot efficiëntere organisaties en bedrijfsvoering met als resultaat het beperken van de stijging van de waterschapslasten. Uitgangspunt is dat de waterschappen hun kerntaken goed kunnen uitvoeren. Over de fusies wordt straks het oordeel gevraagd van PS. De provincie ontwikkelt met de provincies Overijssel en Drenthe een visie op de gewenste ontwikkeling in het deelstroomgebied Rijn-Oost.

In onze dynamische steden willen wij gemeenten helpen om de adaptie aan zowel hete zomers als extreme buien te verbeteren en bodemenergiesystemen optimaal in te passen. Daarbij wordt een koppeling gelegd met de programma's voor grote en kleine steden. Voor de Gelderse economie is van belang dat Gelderland in Nederland nr. 1 blijft voor korte vakanties. Het voorzien in voldoende en goede openlucht- zwemvoorzieningen en andere waterrecreatie bevorderen wij. Wij willen de inzet van groen-blauwe diensten stimuleren. Deze diensten worden steeds belangrijker als economische factor voor particulieren in het landelijk gebied.

► **Onze Uitvoeringsagenda Water**

- **Regierol.** Wij willen bereiken dat een integrale aanpak ertoe leidt dat meerdere problemen in een regio of gebied in samenhang worden opgepakt. De gebiedsprocessen voor het Deltaprogramma zijn opgestart. De provincie wil in de uitvoering van het Deltaprogramma een grotere rol spelen als gebiedsregisseur. Dat geldt voor de Rijntakken en de Randmeren. Wij willen de regierol met verve vervullen om verbindingen met regionale economie, ruimtelijke ordening, recreatie en natuur te realiseren. We gaan werken in lijn met onze principeafspraken met het Kabinet, om over de inzet van rijksmiddelen regie te voeren en deze te matchen met provinciale middelen.
- **Droogte.** De onderzoeken naar zoetwatervoorziening uit het Deltaprogramma lopen. Wij versnellen het zoeken naar oplossingen om de negatieve effecten ten gevolge van droogte te combineren met oplossingen voor de wateroverlast. Wij gaan samen met de waterschappen en landbouwsector de risico's van droogte beter in beeld brengen en oplossingen in pilots (zoals het project Baakse Beek) verkennen. Hier ligt een relatie met het programma Klimaat en Vitaal Platteland.
- **Economie.** Voor de Gelderse economie liggen er de komende jaren kansen door de beschikbaarheid van openlucht zwemwater te verbeteren, te investeren in groenblauwe diensten waardoor particulieren landschap en waterbeheer verbeteren.
- **Grondwater.** De provincie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het grondwater voor de drinkwatervoorziening. Dat vraagt een langjarige, continue bescherming van het grondwater tegen de risico's van vervuiling. In samenwerking met drinkwaterbedrijf Vitens worden maatregelen ter bescherming van het grondwater genomen.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

3.6 Pijler 6: Natuur en landschap

Onder pijler 6 scharen we onze inzet voor het landelijk gebied, voor natuur en landschap alsook voor de landbouw. Voor deze inzet zijn in deze bestuursperiode geen extra middelen beschikbaar gesteld in het Coalitieakkoord.

SPEERPUNTEN LANDELIJK GEBIED

Water, natuur en landbouw vormen samen het waardevolle landschap van Gelderland, dat zorgt voor een goed vestigingsklimaat en een gezonde vrijetijdseconomische sector. De onderdelen van dat landschap zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De gevolgen van klimaatverandering maken die samenhang nog belangrijker. Wij pakken daarom de maatschappelijke uitdagingen in het landelijk gebied integraal aan: tegengaan van wateroverlast en watertekort, tegengaan van vermindering van de biodiversiteit en het versterken van de economische positie van Gelderse boeren omdat zij zorgen voor voedsel, werk en landschap.

In deze pijler 6 beschrijven wij onze inzet voor het landelijk gebied, voor natuur en landschap alsook voor de landbouw middels de volgende accenten.

Bezuinigingen. Het beleidsveld landelijk gebied staat momenteel onder sterke druk. Het rijk wil conform het afgesloten hoofdlijnenakkoord rijkstaken decentraliseren naar provincies. Duidelijk is dat de decentralisatie gepaard gaat met sterke bezuinigingen. In het Hoofdlijnenakkoord 2011-2015, dat tussen Rijk en IPO is afgesloten, is het uitgangspunt als volgt geformuleerd: *“In het perspectief van overeenstemming over de (herijkte) EHS, voldoende structurele middelen voor beheer van die EHS, afronding van Recreatie om de Stad (RodS), de zeggenschap over de grondvoorraad en de decentralisatie zijn de provincies in beginsel bereid binnen de lopende bestuursovereenkomsten ruimte te zoeken voor de nog nader – afhankelijk van de uitkomst van het overleg met het Rijk - te bepalen bezuinigingen in het regeerakkoord op het ILG tot 2014.”*

De besprekingen over de decentralisatie zijn nog niet afgerond en de uitslag is zeer onzeker. Dat heeft tot gevolg dat het nu moeilijk is concreet aan te geven hoe wij invulling gaan geven aan onze, in de koersnotitie opgenomen, ambities ten aanzien van herziening van de EHS, inzet van particuliere en agrarische beheerders van natuur en ontwikkelmogelijkheden van de landbouw.

Wij hebben aangegeven dat deze uitvoeringsagenda als “rollend” document moet worden gezien. Dat betekent dat in de loop van deze bestuursperiode op dit beleidsveld zeker aanpassingen zullen komen. Wij zullen u hierover informeren aan de hand van de begrotingscyclus. Naar verwachting kan bij de Voorjaarsnota 2012 een eerste resultaat worden weergegeven.

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Landelijk gebied:

- *Provincie moet afmaken waar ze mee begonnen is, maar houdt ruimte om te ondernemen. Haal de schaduwwerking af van EHS die niet wordt gerealiseerd.*
- *Verleg het accent van nieuwe natuur aankopen naar bestaande natuur beheren en stimuleer de inzet van particulieren en agrariërs.*
- *Denk ook aan het beheer van landschap buiten de EHS en zet de provinciale inzet voor Nationale Landschappen door.*

In de tussentijd wordt de uitvoering van het huidige programma PMJP Vitaal Gelderland 2007-2013 voortgezet. Met name de komende twee jaren moet worden geoogst wat in voorgaande jaren met de meerjarige overeenkomsten met partners is gezaaid. Dat zijn niet alleen doelen op het gebied van natuur maar ook voor andere thema's zoals landschap, landbouw, water, reconstructie, bodem en in mindere mate recreatie en sociaal-economische vitaliteit.

► **Onze Uitvoeringsagenda Landelijk gebied**

Wij willen ruimte geven aan eigen kracht, aan kansen voor een gezonde brede plattelandseconomie, aan vergroenen, vernieuwen en verduurzamen. De problematiek wordt in onderlinge samenhang benaderd. In de uitvoering van het beleid voor het landelijk gebied willen wij navolgende accenten leggen.

Algemeen

- Realisatie van de gecontracteerde prestaties heeft onze prioriteit;
- De realisatie van de opgave voor het landelijk gebied wordt zoveel mogelijk met partners gecontracteerd. Wij willen alleen contracten sluiten met partners die verantwoordelijkheid nemen en mee investeren waardoor publieke en private middelen worden gebundeld;
- Een uitvoeringsstructuur die op effectieve en efficiënte wijze de opgave waarvoor wij verantwoordelijk zijn realiseert. Met ingang van 2012 is de bestaande advies- en overlegstructuur afgebouwd;
- Afstemming met andere beleidspijlers. Zo zal bijvoorbeeld de herijking van de EHS, hetgeen tot een kleinere EHS zal leiden, tevens ruimte vrijmaken voor andere functies. De rol van de landbouw c.q. voor verbrede landbouw voor de sociaal-economische vitaliteit van het landelijk gebied kan daarmee worden vergroot;
- Inzake het uiteindelijke gebruik van grond hebben wij aandacht voor zowel het publieke doel als het private doel. Slechts als het provinciale doel kan worden bereikt door aankoop van grond, zullen wij hiertoe overgaan.

Specifiek

• **Thema Natuur**

- Wij stellen een herijkte EHS vast. Deze beleidsuitwerking van de EHS is in samenwerking met Manifestpartners gedefinieerd. Daarbij maken wij onderscheid in “groene” gebieden waarin de realisatie van natuurdoelen voor 2014 mogelijk is (1.200 tot 1.400 hectare realisatie nieuwe natuur), “oranje” gebieden waar wij de EHS afronden voor 2018 en gebieden die zijn geïdentificeerd als N2000 en KRW, en “rode” gebieden waar wij geen investering meer doen. Dit betekent een afname van het areaal nog te vormen nieuwe natuur van minimaal 5.100 hectare. De herijkte EHS geeft duidelijkheid over het toekomstig gebruik en neemt waar nodig de schaduwwerking voor landbouwkundige functies weg;
- Op grond van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zetten wij in op de verbetering van de waterhuishouding in de Natura 2000-gebieden Binnenveld, Landgoederen Brummen, Rijnstrangen en Korenburgerveen;
- De afstemming van bevoegdheden en middelen met het rijk voor Europese / Rijksopgaven op het gebied van Natura 2000, KRW en Stikstofbeleid: in Natura 2000-beheerplannen werken wij de opdracht voor de 19 Natura 2000-gebieden in Gelderland uit. In deze beheerplannen komt aan bod welke maatregelen noodzakelijk zijn en welke afstemming met andere ontwikkelingen moet worden gevonden. De beheerplannen gaan vergezeld van een uitvoeringsplan;
- Er is in het coalitieakkoord opgenomen dat in deze coalitieperiode dekking moet worden gezocht voor € 100 miljoen voor natuurbeheer. Naar verwachting zullen de gedecentraliseerde bevoegdheden vanuit het rijk voor natuurbeheer al op 1 januari 2012 gelden; het geld is dan vanaf dat moment nodig;
- Particulieren en agrarische beheerders kunnen in toenemende mate bijdragen aan de realisatie van natuur- en landschapsdoelen. We kijken met een open blik naar kansen voor het combineren van functies en het bundelen van publieke en private middelen.

• **Thema Landbouw**

- Structuurverbetering grondgebonden landbouw (verbeteren verkaveling). Het is onze ambitie om in de komende jaren voortzetting te geven aan de huidige provinciale inzet bij duurzame landbouw, met onder andere jaarlijks gemiddeld 4.000 ha landbouwstructuurverbetering;

- Versterking landbouw en landschapsstructuur in kleinschalige zandgebieden. Wij betrekken hierbij de resultaten van de pilot Grootschalige landbouw in een kleinschalig landschap, waarbij de verkaveling wordt verbeterd in samenhang met de versterking van de landschapsstructuur;
 - Verduurzaming veehouderij. Wij willen uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda Duurzame veehouderij. Gelderland/IPO heeft hiervoor een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Tevens willen wij inzetten op mestbewerking/mestverwerking en gemiddeld 5 bedrijfsverplaatsingen per jaar en overwegen wij hiervoor onder andere revolverende middelen in te zetten. De sociaal-economische vitaliteit van het landelijk gebied krijgt hierdoor een impuls;
 - Herstructurering en concentratie glastuinbouw. Wij willen het concentratiebeleid voor de glastuinbouw voortzetten. Aan clustering zitten ruimtelijk en bedrijfseconomisch grote voordelen. De ruimte zoeken wij primair binnen de bestaande concentratiegebieden Bommelerwaard en Bergerden/Huissen-Angereren en de regionale clusters. Daarvoor is herstructurering van economisch verouderde glastuinbouwgebieden (bruto 1.000 ha Bommelerwaard en 360 ha Huissen-Angereren) noodzakelijk. De provincie participeert in de twee opgezette uitvoeringsorganisaties;
 - Met een subsidieregeling willen wij de verplaatsing van solitair gelegen glastuinbouwbedrijven naar de concentratiegebieden én de verplaatsing van bedrijven binnen de herstructureringsgebieden stimuleren;
 - Betuwse Bloem. De tuinbouw is een economisch belangrijke sector. Een groot deel van de activiteiten liggen op economisch terrein: mobiliteit, kennis, arbeidsmarkt, innovatie, infrastructuur, bedrijventerreinen. Bureau Buck heeft de economische waarde van het tuinbouwcluster onderzocht en de ontwikkelingspotentie. Mede op basis van die bevindingen willen wij in overleg met de sector een voorstel uitwerken voor een concreet programma voor de Betuwse Bloem. De sector is uitgedaagd te komen met een propositie.
- **Thema Landschap**
 - Het landschapsbeeld is van belang voor de belevingswaarde en heeft daarom economische betekenis. Wij beschouwen landschap als wezenlijk onderdeel van de omgevingskwaliteit. Wij willen daarom de landschappelijke waarden behouden en willen dat landbouwkundige maatregelen daar toe bijdragen;
 - Het rijk trekt zich terug als hoeder van o.a. Nationale Landschappen. Wij stellen een algemene visie op over het landschap en beheer ervan in Gelderland. Daarin zullen wij ook opnemen de omgang met de Nationale Landschappen in Gelderland en een relatie leggen naar cultuurhistorie in vitaal platteland;
 - Door de herijking EHS valt mogelijk ook de drager weg voor ondersteuning van het landschapsbeleid buiten EHS. Wij continueren de groen-blauwe diensten. De verdere invulling waaronder co-financiering door partners wordt onderzocht.
 - **Thema Recreatie**
 - Kern van ons recreatiebeleid is beschreven in pijler 1. In deze periode willen we verder met de integrale aanpak van het PMJP samen met het SEB om te komen tot een gebiedsgerichte aanpak waarbij we de vrijetijdssector willen versterken. Daarbij denken we met name aan de Achterhoek en het Rivierengebied. De vrijetijdssector draagt immers naast versterking van de economie ook bij aan behoud van de sociaal-economische vitaliteit in krimpregio's. Een ander speerpunt is de revitalisering van het Apeldoorns kanaal, met aandacht voor de cultuurhistorische objecten en de kwaliteit van de waterbodem.
 - **Thema Water**
 - Het thema water is vooral ondergebracht bij pijler 5. Om de afstemming met natuur en bodem te benadrukken zijn bij die thema's enkele raakvlakken aangegeven.
 - **Thema Bodem**
 - Het ILG-thema Bodem heeft relatie met pijler 1 en 5.

- Uitvoeren van de maatregelen tegen diffuse verontreinigingen uit drie gebiedsdossiers voor grondwaterbeschermingsgebieden.
- Stimuleren van gebiedsgericht grondwaterbeheer, gericht op kwaliteit, kwantiteit en benutting van Koude Warmte Opslag.
- Het stimuleren van ruimtelijke ontwikkeling door het wegnemen van belemmeringen ten gevolge van bodemverontreiniging. Dit doen wij met de Versnellingsgelden Bodemsanering.
- In kaart brengen van de potenties voor energie uit de diepe ondergrond (geothermie) en opslag in de diepe ondergrond (CO₂).

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

3.7 Pijler 7: Bestuur en financiën

Onder pijler 7 scharen we onze inzet voor de uitvoering van het algemene bestuur, de bestuurlijke organisatie, de provinciale organisatie, de provinciale huisvesting en de financiën (incl. de aandeelhouderschappen). Ook juridische zaken, toezicht gemeentefinanciën, interbestuurlijk toezicht en toezicht handhaving vallen daaronder, evenals communicatie, lobby en buitenlandse betrekkingen.

Voor deze inzet zijn in deze bestuursperiode geen extra middelen beschikbaar.

SPEERPUNTEN BESTUURLIJKE ORGANISATIE

Kwaliteit middenbestuur. Het bevorderen van de oplossing van bestuurlijke en/of financiële problemen bij Gelderse gemeenten zien wij als een taak van ons provinciebestuur. Onze stijl is dat wij in principe op een gelijkwaardige manier optrekken en de collegabesturen vertrouwen. Daar waar bestuurskracht ontbreekt moet de provincie haar verantwoordelijkheid nemen. Zowel in de hoedanigheid van partner (i.c. richting gemeentebesturen) als in haar rol van toezichthouder op gemeenten wil de provincie direct dan wel indirect bijdragen aan een kwalitatief goed openbaar bestuur.

Daarbij wil zij primair en bij voorkeur opereren als partner en vanuit een gelijkwaardige positie. Maar waar nodig zal zij nadrukkelijk ook gebruik maken van de mogelijkheden en instrumenten. Dit kan onder andere betekenen dat wij als provinciebestuur overgaan tot indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing.

Onze rol als procesverantwoordelijke voor de kwaliteit van het openbaar bestuur begint bij het vroegtijdig signaleren van eventuele knelpunten bij gemeenten. We wachten niet tot een gemeente met de rug tegen de muur staat, maar willen dit juist voorkomen. Diverse bestaande (toezichthoudende) instrumenten maar ook andere in- en externe bronnen zullen hiervoor benut. Door systematisch te signaleren en agenderen kan op tijd bijsturing plaatsvinden.

Daar waar nodig zal een visie op de regio ontwikkeld worden (bijvoorbeeld Millingen). Het bestuursakkoord 2011-2015 benoemt eveneens de actieve rol van de provincie bij de oplossing van bestuurlijke en financiële knelpunten van gemeenten. Bij de uitvoering van dit akkoord worden er ook extra impulsen gevraagd om de regeldruk te verminderen en de dienstverlening bij de overheid te verbeteren.

Wat betreft de waterschappen komen wij met Overijssel tot een referentiekader over hoe we met fusies van waterschappen om willen gaan. Dit najaar willen wij uw Staten dit kader aanbieden.

Oprichting Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) voor vergunningverlening en handhaving. Een majeure operatie in deze collegeperiode is de oprichting van RUD's voor vergunningverlening en handhaving. Via gemeenschappelijke regelingen zullen de provincie Gelderland en de 56 gemeenten hun capaciteit en expertise bundelen in zeven organisaties voor heel Gelderland. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de bevindingen van de commissie Mans, dat er in Nederland te veel instanties met hetzelfde bezig zijn en deze te veel langs elkaar heen werken. Voor bedrijven, organisaties en burgers zullen de RUD's leiden tot een kwalitatief betere en meer eenduidige aanpak. Daarnaast zullen criminaliteit en freeriders door een gezamenlijk aanpak (waaronder een ketenbenadering) beter kunnen worden aangepakt. De niet-milieutaken (bijvoorbeeld water, ontgroningen, luchtvaart en natuur) zijn kwetsbaar qua workload en bijbehorende kwaliteit en kwantiteit. Voor deze taken wordt bezien of samenwerking met bijvoorbeeld andere provincies meer robuustheid kan geven. Voor de oprichting van de RUD's zijn veel middelen nodig. Bij begroting 2012 willen wij daarop terugkomen.

Interbestuurlijk toezicht (IBT) is een van de instrumenten die ingezet wordt. Wij zijn ons er goed van bewust dat er een spanningsverhouding kan ontstaan tussen het partnerschap en de rol van verticale toezichthouder. In voorkomende gevallen zullen wij naar de gemeenten toe dit onderscheid duidelijk aangeven.

Vertrouwen in de lokale overheden zal steeds het vertrekpunt zijn voor ons als provinciebestuur. Dit betekent o.m., dat wij het toezicht sober en terughoudend willen inrichten, mede om de bestuurlijke drukte en informatielasten te beperken. Ook willen wij de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenten centraal stellen en (meer) duidelijkheid scheppen over de rol- en taakopvatting tussen provincie en gemeenten.

Gemeentefinanciën. Met deze uitgangspunten zullen wij op de verschillende beleidsterreinen de gemeentebesturen tegemoet treden, zoals b.v. toezicht op de gemeentefinanciën, de uitvoering door gemeenten van hun wettelijke taken in de sfeer van ruimtelijke ordening (waarbij toezichtstaken zullen worden overgedragen door de VROM Inspectie naar de provincie), de waterwetgeving, de Huisvestingswet (m.n. huisvesting statushouders), enz. Op deze en andere gebieden willen wij met de gemeenten afspraken maken over de wijze en intensiteit van het toezicht door de provincie op de taakuitoefening van gemeenten. Dit kan ook betekenen, dat op sommige terreinen het toezicht en de bemoeienis van de provincie vermindert en er alleen intensief toezicht is als daar een gegronde reden voor is (b.v. in geval van ernstige taakverwaarlozing of vanwege bepaalde risico's).

Gezien de niet rooskleurige perspectieven voor de gemeentefinanciën, zullen wij de financiële positie en ontwikkelingen bij de Gelderse gemeenten zeer nauwlettend blijven volgen en op ba-

Cinemec, 1 juni 2011. Inbreng in de workshop Bestuurlijke organisatie:

- *De nieuwe bestuursstijl past in de huidige netwerksamenleving. Kanttekening is dat de provincie op een aantal vlakken een eigen verantwoordelijkheid heeft en die ook zal moeten pakken;*
- *Samenwerken mag niet ten koste gaan van (provinciaal) leiderschap, vanuit visie en met regievoering. Kijk niet alleen naar partners die willen meebetalen, maar die ook dezelfde bezieling hebben voor de provincie als middenbestuur.*
- *Meebepalen en meebetalen: commitment komt inderdaad via geld tot uiting, maar diversificatie in de mate van cofinanciering moet mogelijk zijn. Een financiële startimpuls alleen aan het begin van het traject kan ook een invulling zijn.*
- *Soms is provinciaal ingrijpen nodig met het oog op gemeentelijke samenwerking en herindeling.*
- *Het belang van samenwerken over de grenzen (provinciegrenzen maar ook naar Duitsland) wordt onderschat, ook bij maatschappelijke organisaties.*

sis van een scherpe prioriteitstelling (noodzakelijk vanwege de korting op de beschikbare personeelsformatie) het financiële toezicht invullen. Samen met de betreffende gemeenten zullen wij in een zo vroeg mogelijk stadium een analyse maken en een oordeel vormen omtrent de financiële positie van een gemeente en op basis daarvan de nodige stappen en acties ondernemen. Ook daarbij willen wij ons nadrukkelijk primair als partner profileren. Voorts kunnen wij in projectverband met gemeenten samenwerken op gebieden, die in ons beider belang zijn (bijv. arbeidsmarktbeleid), zodat wij daarmee kunnen helpen de pijn te verzachten.

► **Onze Uitvoeringsagenda Bestuurlijke organisatie**

Onze rol en verantwoordelijkheid ten aanzien van de bestuurlijke kwaliteit en het interbestuurlijke toezicht willen wij verder concreet invullen met een aantal acties en maatregelen.

- Wij zullen in deze bestuursperiode Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) tot stand brengen, samen met de 56 gemeenten in Gelderland, om daarmee de capaciteit en expertise voor vergunningverlening en handhaving te bundelen. Voor bedrijven, organisaties en burgers zullen de RUD's leiden tot een kwalitatief betere en meer eenduidige aanpak. Voor de niet milieu-taken gaan wij op zoek naar partners om deze taken gezamenlijk meer robuustheid te geven;
- Dit jaar treffen wij verdere voorbereidingen voor de herziening van het interbestuurlijke toezicht (als gevolg van het wetsvoorstel "Revitalisering Generiek Toezicht"), o.a. door het opzetten van informatiearrangementen met de gemeenten, het bepalen van risicoanalyses, het uitvoeren van zgn. nulmetingen (m.n. voor archiefzorg en archiefbeheer) en het inrichten van de interne organisatie;
- Ten behoeve van het vernieuwde interbestuurlijke toezicht zullen ook beleidskaders worden opgesteld en ter vaststelling aan Provinciale Staten worden voorgelegd. In ieder geval geldt dit voor indeplaatstreding bij taakverwaarlozing. Ook zullen Provinciale Staten een verordening met spelregels en normen voor interbestuurlijke informatieverplichtingen moeten vaststellen;
- Verder bereiden wij ons voor op de overdracht van toezichtstaken van de VROM-Inspectie. In IPO-verband is daartoe een plan van aanpak opgesteld, waaraan momenteel uitvoering wordt gegeven.

In de begroting 2012 zullen wij het beleid in deze uitvoeringsagenda uitwerken op het niveau van concrete doelen met indicatoren.

SPEERPUNTEN PROVINCIALE ORGANISATIE

Lobby in Den Haag en Brussel. Onze positie t.o.v. het Rijk is aan verandering onderhevig. Door de bezuinigingen van het Kabinet Rutte is de financiële druk op onze relatie met het Rijk toegenomen. Daarnaast wordt, mede door het sluiten van het Bestuursakkoord, een aantal decentralisaties afgerond. Dit betekent dat we op een aantal terreinen minder van het Rijk te verwachten hebben, zowel in positieve (minder regels en meer bestuurlijke ruimte) als in negatieve zin (minder middelen). Wij zullen daarom de komende jaren onze belangen scherp blijven behartigen. Bij decentralisatie zullen we ons blijven inzetten om te zorgen dat ambities, middelen en voorwaarden in balans zijn en blijven. Na de decentralisatie van het regionaal economisch beleid, geldt dit in versterkte mate voor de discussie rond de ILG-middelen, EHS en natuur. Dit vraagt om een zakelijke opstelling van onze kant. Wij nemen de verantwoordelijkheid als gebiedsregisseur op ons, met alles wat daarbij komt kijken. Daarnaast zullen wij ervoor zorgen dat de regionale gevolgen van nationaal beleid (b.v. goederenvervoer) meegewogen worden in de besluitvorming en dat het Rijk medeverantwoordelijkheid

blijft nemen voor ontwikkelingen van nationaal belang in onze regio (bereikbaarheid, achterlandverbindingen, topsectoren).

Brussel. In 2012 en 2013 zal de Europese Commissie twee voor ons uitermate belangrijke dossiers afronden. Het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid, dat grote consequenties zal hebben voor de economie en het landschap- en natuurbeheer in het landelijk gebied, zal worden vastgesteld. Daarnaast zal de hoogte en besteding van structuurfondsen voor de periode 2013-2020 worden bepaald. Hierop zullen wij in eerste instantie onze lobbyactiviteiten in Brussel richten. Omdat er een nauwe samenhang is met de belangen in Brussel en Den Haag, worden lobbyactiviteiten in Den Haag en Brussel op elkaar afgestemd.

De Samenwerking met Overijssel op het gebied van lobby is operationeel intensief. De lobbyisten (twee in Den Haag en één in Brussel) opereren als één team, samen met de coördinatie in Zwolle en Arnhem. Dit team werkt nauw samen met de strategische beleidsafdelingen. In Brussel maken we als Oost Nederland, deel uit van het Huis van de Nederlandse provincies van het IPO.

Strategisch trekken we zoveel mogelijk gezamenlijk op; ambtelijk, maar ook bestuurlijk. Daar waar belangen uit elkaar lopen of bredere samenwerkingsverbanden worden aangegaan, zullen wij in alle openheid richting het college van Overijssel opereren. Daarnaast werken we samen aan bijvoorbeeld de uitvoering van het concessiebeheer in het regionaal openbaar vervoer in beide provincies.

Topbedrijf. De provinciale organisatie wil zich doorontwikkelen tot een Topbedrijf, dat maatschappelijke opgaven snel, klantvriendelijk en adequaat aan kan pakken. In het beleidsvoornemen Topbedrijf is een aantal verandertrajecten geschetst die in de periode 2011 – 2014 wordt uitgevoerd. Uw Staten worden bij de voorjaarsnota 2012 geïnformeerd over de stand van zaken rondom de implementatie van het beleidsvoornemen Topbedrijf. Belangrijke pijlers voor het Topbedrijf zijn volgens ons:

a. Cultuur: houding, gedrag en werkwijze. Wij willen een provinciale organisatie die politiek gevoelig, flexibel, creatief, ondernemend, deskundig en dienstbaar is naar de buitenwereld. Dat vergt een cultuurverandering onder management en medewerkers.

In 2011 wordt geïnventariseerd hoe een verdere, integrale kwaliteitsverbetering (houding, gedrag en werkwijze) bij medewerkers vorm wordt gegeven (2012 e.v.). Kernwoorden hierbij zijn hoogwaardig, flexibel, uitvoeringsgericht, bereid tot samenwerken en extern georiënteerd. Het management heeft hierbij een faciliterende rol. De medewerker is zelf verantwoordelijk voor zijn eigen loopbaan ontwikkeling. Externe dienstverlening krijgt een krachtige ondersteuning in de vorm van o.a. één provinciaal frontoffice.

b. Toekomstbestendige huisvesting. Begin 2010 is in het kader van de bezuinigingstaakstelling besloten om de voorbereidingen op het gebied van de nieuwbouw stil te leggen. Dat ontslaat ons niet de verplichting om te blijven nadenken over modernisering van de huisvesting en aansluiting te vinden bij de veranderingen in de organisatie: enerzijds het slim omgaan met de verwachte krimp van de organisatie, anderzijds het vergroten van de flexibiliteit van de huisvesting, zodat het zo goed mogelijk aansluit bij de nieuwe vormen van werken. Daarbij komt dat door een terughoudend onderhoudsbeleid (gelet op de discussie rondom nieuwbouw) de staat van met name gebouw Rijnstate slecht is.

In 2011 worden derhalve voorbereidingen getroffen om te komen tot verbetering en modernisering van de huisvesting van de provinciale organisatie. Zoals reeds aangekondigd in de Voorjaarsnota kunt u hiertoe een voorstel tegemoet zien, waarin zoveel mogelijk alle aspecten van de werkplek zullen worden meegenomen.

c. Efficiënte inzet van inhuur en uitbesteding. Inzet van externe capaciteit is onvermijdelijk. Wij willen bezien welke taken in de toekomst door de provincie zelf kunnen worden verricht en

voor welke taken externe inhuur of uitbesteding efficiënter en effectiever is. Daarvoor stellen wij een beleidslijn en stappenplan op, dat ons in staat stelt per organisatieonderdeel in beeld te brengen of externe inhuur en/of uitbesteding zinvol is, danwel noodzakelijk voor de realisatie van onze ambities. Deze beleidslijn willen wij in 2011 laten vaststellen. Rapportage en verantwoording over gebruik en inzet van de beleidslijn vindt plaats bij VJN, begroting en jaarrekening. Eenduidige uitgangspunten voor externe inhuur en uitbesteding zijn tevens van belang om de afbakening met apparaatslasten inzichtelijk te maken en de sturing daarop te verbeteren. Zie ook hierna (c.), het gedeelte over een separaat programma apparaatslasten.

d. Verbeterde sturing: programma apparaatslasten. Wij hebben uw Staten in zowel de commissievergadering van 24 november j.l. als in de voorjaarsnota geïnformeerd over enkele noodzakelijke veranderingen in het kader van het sturen en beheersen van apparaatslasten en externe inhuur. Deze veranderingen richten zich ten eerste op afspraken met uw Staten op organisatieniveau (en dus niet op het niveau van de begrotingsprogramma's) tot verlaging van apparaatslasten in de komende jaren en ten tweede op het hanteren van normen t.a.v. gebruik van interne en externe capaciteit. Om dit te bereiken stellen wij voor de systematiek met betrekking tot het bepalen van de omvang en besteding van de apparaatslasten sterk te vereenvoudigen. Belangrijke criteria hierbij zijn de flexibiliteit, doelmatigheid en effectiviteit van de middeleninzet en sturing door en verantwoording aan uw Staten. De veranderingen laten onverlet het uitgangspunt van normkostenbudgettering. Dat blijft wat ons betreft gehandhaafd. Concreet stellen wij ons voor dat deze begroting dan voortaan één programma voor apparaatslasten bevat. Uw Staten besluiten dan over de omvang van het budget voor apparaatslasten (het 'hoeveel'), de algemeen directeur verzorgt de toedeling van de middelen aan de afdelingen in overleg met ons College (het 'hoe'). Het is mogelijk de nieuwe systematiek – indien wenselijk gefaseerd – in te voeren per begroting 2012.

e. Opzet van een Programmabureau. Het anders inrichten van de sturing op apparaatslasten geeft meer flexibiliteit bij de afwegingen hoe het budget ingezet wordt voor het uitvoeren van onze ambities. Omdat de organisatie formatief in belangrijke mate 'op slot' zit, willen we vernieuwing vooral realiseren via mobiliteit en flexibiliteit bij het zittende personeel. Een meer programmatische aanpak van het werk biedt daarbij kansen. Het Programmabureau draagt bij aan de flexibele inzet van medewerkers, werkend van buiten naar binnen en pro-actief en aan een effectievere en efficiëntere capaciteitstoedeling. Het bureau zal werken als een interne pool met capaciteit, te vergelijken met een advies- of ingenieursbureau. Het programmabureau zal in 2012 gerealiseerd zijn.

SPEERPUNTEN BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Gelderland is een grensregio in Europa, grenzend aan de Duitse regio Nordrhein-Westfalen. Anders dan op het niveau van nationale eenheden onderhouden we geen algemene betrekkingen met andere Europese regio's. Buitenlandse betrekkingen voor Gelderland zijn daarom gericht op ondersteuning van de primaire, inhoudelijke taken van de provincie. De in het vorige college ingezette lijn om de lijnorganisatie meer verantwoordelijk te maken voor de inbreng van het Europese element in het Gelderse beleid houden wij vast. Om hierin inhoudelijk flexibel te kunnen zijn worden centraal de hiervoor noodzakelijke bestuurlijke instrumenten - een goede en open relatie met Nordrhein-Westfalen, een actieve deelname in een beperkt aantal Europese netwerken en deelname in het Comité van de Regio's - beschikbaar gehouden.

Nordrhein-Westfalen / Duitsland. In de samenwerking met Nordrhein-Westfalen trekken we samen op met Overijssel, Limburg en waar zinvol ook met Noord-Brabant. Deels krijgt dit vorm via het overleg dat de Commissarissen der Koningin van deze provincies hebben met vertegenwoordigers van Nordrhein-Westfalen, deels onderhouden gedeputeerden hierin hun eigen inhoudelijke netwerken. Op tal van terreinen zijn er verbindingen tussen Gelderland en het aan-

grenzende Nordrhein-Westfalen. De positie van Gelderland, centraal tussen Randstad en Ruhrgebied, zorgt bijvoorbeeld voor veel verkeersstromen. De afwatering van de Rijn via Gelderland brengt hoog- en laagwater met elk eigen problematiek. We onderzoeken op welke terreinen een bredere samenwerking van regio's in het Rijnstroomgebied zinvol kan zijn. Het Interreg-programma voor de grensoverschrijdende samenwerking biedt ons mogelijkheden om samen met Nordrhein-Westfalen te investeren in de economie van de grensstreek. De grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden Euregio en Euregio Rijn-Waal zijn voor ons hierin belangrijke partners.

Europese netwerken. Te midden van de Europese regio's is Gelderland een relatief kleine speler. Om toch als partij in Europa mee te kunnen spelen is het zaak ook samen te werken met andere regio's. Hiervoor benutten we de kansen die een beperkt aantal Europese netwerken ons bieden. Van een deel zijn we zelf lid - zoals bijvoorbeeld de Vereniging van Europese Regio's (AER) en de Werkgemeenschap van Europese Grensregio's (AEBR) - maar ook werken we in 'Brussel' actief mee in het werk van de Raad van Europese Gemeenten en Regio's waarvan het IPO lid is. Het inhoudelijke accent in onze netwerkactiviteiten zal gekoppeld zijn aan onze prioritaire Europese dossiers. Voor de AER is dat momenteel het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid, voor de AEBR de toekomst van Interreg A, het Europese programma voor de grensoverschrijdende samenwerking. De deelname in deze netwerken wordt nog in 2011 geëvalueerd.

Comité van de Regio's. Aan het Comité van de Regio's nemen we de komende twee jaren als lid en de twee jaren daarna als plaatsvervangend lid deel. Het Comité van de Regio's is een officieel orgaan van de Europese Unie dat adviseert over alle zaken die een relatie hebben met lokaal en regionaal beleid. Binnen de Nederlandse delegatie - waarin alle provincies en een twaalfstal gemeenten zitting hebben - worden de taken en de commissielidmaatschappen binnen het Comité verdeeld. Ook hier geldt dat de inhoudelijke inzet bepaald wordt door de prioritaire Europese dossiers.

Jumelage met Lubelskie. Nog tot en met 2013 zijn er jaarlijks beperkte middelen (€ 54.000) beschikbaar voor de uitvoering van de jumelage met de Poolse regio Lubelskie. Grotendeels worden deze middelen ingezet voor het ondersteunen van het ontwikkelingsproces van een herinneringscentrum bij het voormalige nazi-vernietigingskamp Sobibor. Daarnaast zijn middelen beschikbaar voor uitwisselingen. Op korte termijn zal een tussentijdse evaluatie van de invulling van de Jumelage aan de Staten worden aangeboden. In 2013 zal de voortzetting van de jumelage worden geagendeerd.

Europese middelen. Zoals ook eerder vermeld willen wij ook deze periode inzetten op het optimaal gebruikmaken van co-investering met Europese middelen. Europese programma's als Interreg en het Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO) zijn belangrijke financieringsbronnen om onze ambitie te verwezenlijken. In 2013 loopt het huidige EFRO programma af. Vanaf 2014 heeft de Europese Unie middelen voor een nieuwe periode aangekondigd. Wij zetten in op maximale zeggenschap over deze middelen en een programma-autoriteit in eigen beheer. In onze begroting willen wij een frictiebudget instellen waarmee projecten, die in aanmerking komen voor Europese financiering uit EFRO en Interreg, kunnen worden gefinancierd.

4. Vliegende start 2011

Wij gaan ervan uit dat wij nog dit jaar kunnen starten met uitvoering van projecten, die invulling geven aan speerpunten in deze Uitvoeringsagenda en de uitvoering van het Coalitieakkoord ondersteunen. Projecten, die tevens passen binnen het financiële kader voor deze bestuursperiode (zie paragraaf 5). In de Koersnotitie (PS2011-361) hebben wij aangegeven dat wij vanuit de extra middelen voor het coalitieakkoord € 20 mln zouden kunnen inzetten in 2011. Op dit moment hebben wij een werkvoorraad met kansrijke projecten. Ook onze oproep in de bijeenkomst van 1 juni jl. in Cinemec heeft tot een hoeveelheid projectideeën geleid.

Wij willen uw Staten daarom voorstellen om te besluiten uit de in de MIG voor het Coalitieakkoord gereserveerde middelen, daadwerkelijk € 20 mln beschikbaar te stellen voor Vliegende startprojecten.

Voor een drietal projecten, die mede vanuit EFRO worden gefinancierd, stellen wij uw Staten voor om deze vanuit deze € 20 mln te voorzien van subsidie. Het gaat om:

- Consortium Translational Medicine (CTM), een samenwerkingsverband waarmee de ontwikkeling van nieuwe medicijnen efficiënter en sneller plaats vinden, door translationeel onderzoek. CTM is gericht op kennisvalorisatie en op het creëren van nieuwe bedrijvigheid in de LifeSciences & Health sector. Daarmee draagt dit project concreet bij aan de concretisering van de RedMedTechHighway, de strategische koers van Health Valley; onderdeel van de topsector LifeSciences. Met dit project wordt ook een infrastructuur gecreëerd die aantrekkelijk is voor 'spin-out' bedrijven van MSD/Organon Oss. Zeker in combinatie met het project Science Meets Business, dat eerder dit jaar positief is beschikt, wordt een zeer hoogwaardige farma-structuur in Nijmegen gecreëerd, waar ook een aanzuigende werking van uit gaat naar andere bedrijven. Voorgestelde bijdrage: € 1,5 mln (zijnde 7,5%) aan Radboud Translational Medicine (i.c.m. UMC St. Radboud). Overige financiers: EFRO € 4,5 mln, Rijk € 3 mln, UMC. St. Radboud: € 11,2 mln. Voor dit project hebben wij laten onderzoeken of sprake is van staatssteun. Dat is niet het geval, omdat RTM marktconforme tarieven rekent aan marktpartijen die gebruikmaken van de faciliteiten.
- Dynamic Control of Respiration (DCR), het ontwikkelen van een methode voor een dynamische atmosfeer waarbij optimalisatie van het conserveren van fruit centraal staat. De fruitbewaring dient plaats te vinden bij ultralage zuurstofcondities. De condities kunnen worden geoptimaliseerd als de atmosfeer dynamisch (reageert op de 'ademhaling' van fruit in koelcellen) i.p.v. statisch is. Het gaat om de haalbaarheid van respiratiemetingen in een praktijkkoelcel te testen, inzicht krijgen in respiratiemodellen van een aantal internationaal veel bewaarde apperassen, ontwikkelen van een meetsysteem voor respiratie en het opzetten van een functionerend en betrouwbaar DCR-systeem. Voorgestelde bijdrage: € 313.419 (zijnde 25%) aan Van Amerongen BV (en zes projectpartners). Overige financiers: EFRO: € 0,5 mln, projectpartners € 1,0 mln. Wat betreft staatssteun voldoet dit project aan de omnibus decentralregeling, waardoor de staatssteun geoorloofd is.
- Licht op kwaliteit, een project om multisensoren te ontwikkelen, te testen en naar de markt te brengen die de kwaliteit van agrifoodproducten snel, efficiënt en betrouwbaar meten en die de basis vormen voor corrigerende maatregelen in de bedrijfsvoering van bedrijven in de agrifoodsector, met als uiteindelijk resultaat verbetering van de rentabiliteit en continuïteit van deze bedrijven en de sector als geheel. In het project werken vijf projectpartners samen. Voorgestelde bijdrage: € 0,5 mln (zijnde 25%) aan Meluna Lifetech BV (en 4 projectpartners). Overige financiers: EFRO € 313.419, projectpartners € 626.839. Wat betreft staatssteun voldoet dit project aan de omnibus decentralregeling, waardoor de staatssteun geoorloofd is.

Op dit moment hebben wij voor de overige projecten helaas nog onvoldoende informatie om uw Staten verantwoord te kunnen laten besluiten tot beschikbaarstelling van bedragen op projectniveau. Wij gaan er van uit, dat wij u in september 2011 wel voldragen voorstellen voor kunnen

voorleggen en kondigen bij deze een Statenvoorstel 'Vliegende Start' aan, dat voorzien zal zijn van een ontwerpbesluit met beschikbaarstellingen op projectniveau.

De projecten die wij voor dit septembervoorstel nader onderzoeken zijn:

- Een nieuwe ronde 'Ik Start Smart', een instrument om kansrijke starters te steunen. Via het starters-coachingsprogramma 'IkStartSmart' kunnen starters ondersteuning krijgen bij de opzet van hun eigen bedrijf. Doelstelling van het programma is om 'meer en betere' starters in Gelderland te krijgen. Het huidige programma loopt dit jaar af en alle betrokken partijen hebben aangegeven door te willen gaan met dit succesvolle startersprogramma. De nieuwe periode moet tijdig opgestart worden in verband met de gemeentebegrotingen.
- Gebiedsontwikkeling in de Millingerwaard: dit herinrichtingsproject levert een waterstandsverlaging van 9 cm op en een dynamische riviernatuur van grensoverschrijdend belang. Voorts wordt de recreatieve functie van het gebied versterkt. Aanwezige bedrijvigheid dient uit de Millingerwaard te vertrekken.
- Verplaatsing van glastuinbouwbedrijven: verplaatsing van glastuinbouwbedrijven is cruciaal voor de herstructurering van glastuinbouwgebieden. De tuinbouw is één van de negen topsectoren; binnen Gelderland heeft het glastuinbouwcluster een belangrijk aandeel in de productiewaarde. Na 15 eerdere bedrijfsverplaatsingen in 2010 resp. het voorjaar van 2011 zijn er op korte termijn weer 5 tot 6 bedrijven, die zouden willen verplaatsen.
- Huis Sevenaer: Huis Sevenaer is een buitenplaats met een biologisch landbouwbedrijf die midden in de kern van Zevenaer ligt en die grote potentie heeft als leverancier van identiteit en groen aan de groeikern. Na tientallen jaren van stagnatie en verval is het complex van gebouwen en groenelementen er bar aan toe. Onlangs is er een doorbraak bereikt waarbij gemeente en eigenaar dezelfde koers hebben gekozen met restauratie en functieverandering naar economisch rendabele activiteiten. De gemeente betreft hierbij de herontwikkeling van het aangelegen Turmac-terrein met een verlaten fabriekscomplex. Inmiddels zijn er plannen opgesteld voor restauratie en functieverandering, waarvan de eerste fase geheel is uitgewerkt. In deze fase worden onder meer Polderhuis en binnenplaats gerestaureerd ten behoeve van nieuwe economische functies (landgoedwinkel, horeca).
- Slot Loevestein: Slot Loevestein is het Rijksmuseum in het uiterste zuidwestelijke hoek van Gelderland. Door zijn historie, zijn samenwerking in de Vestingdriehoek met Woudrichem (Brabant), Gorinchem (Zuid Holland) en Fort Vuren en zijn ligging in Munnikenland (onderdeel van Waalweelde en van de Nieuwe Hollandse Waterlinie) is het slot het toeristisch zwaartepunt in het westelijk deel van de regio Rivierenland. In 2015 wil Loevestein 150.000 bezoekers trekken (is nu 120.000) en een vliegwielfunctie vervullen in de cultuurtoeristische ontwikkeling van het gebied. Om ook de komende decennia een topmonument te blijven, is een masterplan voor de vesting opgesteld.

De informatie die over deze projecten nog ontbreekt hangt in een aantal gevallen samen met onduidelijkheid of de financiering rond is. Het is te merken dat het in deze tijden lastiger is om begrotingen volledig gedekt te krijgen. Wij gaan ervan uit, dat van uw besluit tot daadwerkelijke beschikbaarstelling een signaalwerking uitgaat die aarzelende partijen over de streep kan trekken om ook toezeggingen te doen.

Een ander punt dat speelt is dat een aantal projecten weliswaar in 2011 kan starten, maar dat het nu al duidelijk is dat de afronding later gaat worden dan 2011 of zelfs 2012. Wij bekijken of wij deze projecten in september a.s. danwel bij de begroting 2012 aan u zullen voorleggen. De projecten willen wij dan uitwerken met beleidsindicatoren en prestatie-indicatoren.

5. Financieel kader

5.1 Inleiding

In deze paragraaf gaan we nader in op drie financiële thema's:

1. De dekkingsmogelijkheden van de beleidsambities Coalitieakkoord 2011-2015 vanuit de Meerjarige Investeringsreserve Gelderland, de wijzigingen in de uitgangspunten en werkwijzen die daarvoor nodig zijn en de resulterende allocatie van de beschikbare middelen op hoofdlijnen;
2. De actualisatie van het begrotingssaldo en de wijze waarop wij een structureel tekort willen dekken;
3. De voorgenomen ombuigingen binnen de structurele begroting (nieuw voor oud).

Als bijlage bij deze Uitvoeringsagenda gelieve u een Exceltabel, zijnde de MIG-actualisatie aan te treffen. Deze kan bij paragraaf 5.2 worden ingevoegd.

In het ontwerpbesluit bij dit voorstel stellen wij u voor in te stemmen met dit financiële kader als zijnde richtinggevend voor het financiële beleid in deze bestuursperiode.

5.2 Dekkingsmogelijkheden van de beleidsambities Coalitieakkoord 2011-2015 vanuit de Meerjarige Investeringsreserve Gelderland

Het coalitieakkoord 2011-2015 bevat een groot aantal ambities, die alleen verwezenlijkt kunnen worden met de inzet van extra middelen. In het coalitieakkoord is een additioneel gewenste eenmalige inzet voor een aantal taakvelden genoemd van € 855 miljoen (incl. € 100 miljoen voor tegenvallers). Daarnaast is een revolving fund aangekondigd met een voeding van € 100 miljoen.

Algemeen

Voor wat betreft de Meerjarige Investeringsreserve Gelderland (hierna: MIG) is een tussentijdse actualisatie opgesteld. In deze actualisatie is, zoals gezegd, rekening gehouden met wijziging van enkele vigerende uitgangspunten en werkwijzen en is ten doel gesteld om de ambities en de voorgestelde flexibele werkwijze in het coalitieakkoord zo optimaal mogelijk te faciliteren. De actualisering is als bijlage bij deze Uitvoeringsagenda gevoegd (Exceltabel).

Uiteraard is bij deze tussentijdse actualisering geborgd dat er sprake blijft van een verantwoorde financiële beleidsvoering en beheersing, nu en voor de toekomst.

Onlosmakelijk aan verantwoorde financiële beleidsvoering is voorts dat er voor de actoren (w.o. GS en PS) sprake is van een transparant en eenduidig financieel kader, dat de bestuursorganen dit (h)erkennen en dat het kader als het financiële speelveld wordt beschouwd waarbinnen geopteerd zal gaan worden in deze coalitieperiode.

De uitkomst van de doorrekening van de MIG mondt uit in een ruimte voor nieuw beleid in deze bestuursperiode van € 825 miljoen en € 100 miljoen voor een op te zetten Revolving Fund.

Daarmee is bij aanvang net niet de beoogde hoogte gehaald die in het coalitieakkoord is genoemd gehaald. Echter niet op voorhand valt uit te sluiten dat de komende jaren het streefbedrag van € 855 miljoen alsnog kan worden gehaald.

(Gewijzigde) uitgangspunten MIG

In deze paragraaf wordt ingegaan op mutaties die zijn doorgevoerd ten opzichte van de laatst gepubliceerde MIG-actualisatie (Begroting 2011; PS2010-699).

Alvorens op de mutaties wordt ingegaan, wordt opgemerkt het aantal planjaren van de MIG, zoals te doen gebruikelijk bij de start van een nieuwe coalitieperiode, weer op 10 jaar is gesteld

(2011-2020). Uit de actualisatie blijkt dat voor de planjaren na deze coalitieperiode (2016-2020) sprake is van een vrij besteedbare budgetruimte (ceteris paribus) van ruim € 600 miljoen.

Mutaties in uitgangspunten/werkwijzen

a. Beleggingsrendement stamkapitaal (zie MIG regel I-2)

In het vervolgvorstel van de Voorjaarsnota 2009 (PS2009-447) is ingegaan op het vraagstuk van de instandhouding van het zgn. stamkapitaal als gevolg van de opbrengst wegens verkoop van de aandelen Nuon (de bestemmingsreserve Geblokkeerde reserve stamkapitaal deelnemingen).

Aangegeven is daarbij dat als financieel beleidsmatig vertrekpunt geldt dat het stamkapitaal nominaal in stand wordt gehouden en dat afhankelijk van onder andere verwachte en gerealiseerde rente en inflatie, in elk begrotingsjaar bij voorjaarsnota wordt bezien of een inflatoire aanpassing van het stamkapitaal gewenst is.

Bij de Voorjaarsnota 2010 (PS2010-472) is vastgesteld dat vanwege het feit dat over het jaar 2009 de werkelijke rendementsontvangst voor de MIG is achtergebleven bij de raming. Inflatoire aanpassing zou tot gevolg hebben dat de financiële mogelijkheden in de MIG aanzienlijk beperkt worden. Voor het jaar 2010 is om genoemde redenen besloten het stamkapitaal niet inflatoir aan te passen.

In de MIG is voor de jaren 2010 en volgende rekening gehouden met een verwacht rendement van 2,5%. Over het jaar 2010 is blijkens de rekeningcijfers een rendement behaald van 3,96%. Met name als gevolg hiervan is over het jaar 2010 een meeropbrengst gegenereerd van afgerond € 27 miljoen.

De inflatie over het jaar 2010 (prijsindex voor gezinsconsumptie) bedroeg 1,3%.

Inflatoire aanpassing zou, bij een omvang van de reserve stamkapitaal per ultimo 2010 van afgerond € 4,17 miljard, een bedrag vergen van afgerond € 53,5 miljoen.

Het inflatoir aanpassen van het stamkapitaal impliceert, alleen al voor het jaar 2010, dat er € 53,5 miljoen minder aan dekking zou zijn voor realisatie van de ambities uit het coalitieakkoord. Een algemene beleidslijn waarbij ervan uit wordt gegaan dat elk jaar het stamkapitaal inflatoir wordt aangepast zou derhalve een zeer forse aanslag betekenen op de budgettaire mogelijkheden.

Staan voor de afweging tussen inflatoire aanpassing en inzet als dekking voor de ambities uit het coalitieakkoord wordt prioriteit gegeven aan dit laatste. Het is ook naar onze partners lastig uitlegbaar, zo niet onmogelijk, dat beleid niet van de grond kan komen vanwege toevoeging van substantiële bedragen aan de reserve(s) en daardoor een gebrek aan middelen.

De consequentie van het niet inflatoir aanpassen betekent op de zeer lange termijn dat het stamkapitaal wordt "geconsumeerd". Overigens wordt in dit verband nog opgemerkt dat als optie voor de toekomst overwogen kan worden een gedeeltelijke inflatiecorrectie van het stamkapitaal te dekken uit een eventueel verschil tussen voorcalculatorische rendement van 3% en het werkelijk rendement in enig jaar.

Een uitgangspunt dat in deze actualisering is aangepast is de hoogte van het geprognosticeerde rendement. Nu is dat nog (zie hiervoor) 2,5%. In deze actualisering is dit aangepast naar een niveau van 3%. De argumentatie hiervoor ligt mede opgesloten in de nieuwe systematiek van de uitkeringen uit het Provinciefonds. In die systematiek is nl. rekening gehouden met een gefixeerd fictief rendement op provinciaal vermogen van 3% en omwille van consistentie wordt hierbij aangesloten. Gelet op het in 2010 behaalde rendement kan een hoogte van 3% ook als verantwoord worden gekwalificeerd en doet het voorts ook geen afbreuk aan één van de essentiële uitgangspunten van het Gelders vermogensbeheer waarbij risicominimalisatie de boventoon voert. Met een percentage van 3 wordt hieraan geen geweld gedaan.

Dit gewijzigde uitgangspunt en de meevaller 2010 genereert voor deze coalitieperiode een extra ruimte in de MIG van per saldo afgerond € 65,4 miljoen.

b. Dividend Alliander (zie MIG regel I-3)

In 2011 kan de provincie Gelderland een dividend tegemoet zien van bijna € 36 miljoen. Dit is afgerond € 6 miljoen meer dan waarmee in de MIG rekening is gehouden. In 2010 was nog sprake van een tegenvaller van afgerond € 5 miljoen.

Vanaf 2012 wordt de nieuwe reguleringsperiode van kracht die door de Energiekamer is vastgesteld. De factoren waarmee rekening wordt gehouden vallen wat gunstiger uit dan in de vorige reguleringsperiode. De dividendontvangst dit jaar, gevoegd bij de wetenschap over de nieuwe reguleringsperiode, maakt dat het financieel verantwoord wordt geacht de raming enigszins op te hogen tot een niveau van € 32,5 miljoen per jaar.

Dit gewijzigde uitgangspunt en de meevaller 2010 genereert voor deze coalitieperiode een extra ruimte in de MIG van afgerond € 15,9 miljoen.

c. Revolving Fund/revolverende inzet van middelen

Mede omwille van het totaalbeeld en het gegeven dat de middelen voor het revolving fund in relatie staan met een (gedeeltelijke) onttrekking aan het stamkapitaal, met als gevolg minder rendement, is in de actualisatie van de MIG een plaats ingeruimd voor het revolving fund. Uitgangspunt voor het revolving fund is het bedrag dat hiervoor is genoemd is in het coalitieakkoord, nl. € 100 miljoen. In het coalitieakkoord staat ook aangegeven dat uit het revolving fund energie (klimaat) gerelateerde activiteiten kunnen plaatsvinden. Vanuit die omstandigheid gereedeneerd is het alleszins verdedigbaar dat er vanuit de "5%-regel"³ wordt bijgedragen aan de voeding van het revolving fund. Zonder dit "wetenschappelijk" te kunnen onderbouwen is voor deze coalitieperiode uitgegaan van een bedrag van € 10 miljoen (spreiding over de jaren nog nader te bepalen).

Het netto effect voor de huidige programmering van energie- en klimaatactiviteiten is aanzienlijk beperkter, nl < € 5 miljoen voor deze coalitieperiode, omdat - zoals hiervoor is aangegeven - er sprake is van een meevaller in het begrote rendement (ook meerjarig vanwege de ophoging van de rendementraming van 2,5% naar 3%) en dividend Alliander (eveneens meerjarig), waarvan "energie- en klimaat" voor 5% van mee profiteert.⁴

In de MIG-actualisatie is uitgegaan van een (taakstellende) gespreide inzet van het revolving fund neerkomende op:

2011	-	€ 25,0 miljoen
2012	-	€ 37,5 miljoen
2013	-	€ 37,5 miljoen

Er kan dus in 2011 al "een vliegende start" worden gemaakt met het fonds ter grootte van ¼-deel van de beoogde omvang. Uiteraard dient hieraan vooraf te gaan de benodigde PS-besluitvorming met inbegrip van onder meer de criteria van inzet, mate van revolvering, de democratische controle, eventueel benodigde goedkeuring van de minister van Binnenlandse Zaken en de betrokkenheid van het orgaan PS bij bestedingen.

Consequentie van de inzet van een onttrekking aan het stamkapitaal van € 90 miljoen is een afname van rendement van uiteindelijk € 2,7 miljoen (3% - i.p.v. de 2,5% - van € 90 miljoen). Hiermee is in de MIG doorrekening rekening gehouden.

d. Voorbereidings- en uitvoeringskosten (zie MIG regel VI-1)

Tot heden werd in de MIG rekening gehouden met een reservering van 5% van elke geplande investering voor voorbereidings- en uitvoeringskosten. In de afgelopen jaren is gebleken dat de reservering niet altijd geleid heeft tot besteding omdat de activiteit binnen de bestaande capaciteit uitgevoerd kon worden. Nadeel van de werkwijze tot heden is dat er een relatief ruim bedrag

³ Met de "5%-regel" wordt bedoeld de beleidslijn dat 5% van het (preferent) dividend van Nuon Energy en Alliander en het rendement op het stamkapitaal wordt gereserveerd voor dekking van energie- en klimaat gerelateerde doelen.

⁴ In de MIG voortgangsrapportage zoals die gevoegd is bij het vervolgvoorstel van de Rekening 2010 is voor de jaren 2011-2015 sprake van een nog inzetbaar bedrag van afgerond € 26,6 miljoen. Ingevolge de actualisatie die ten grondslag ligt aan de Uitvoeringsagenda 2011-2015 bedraagt de ruimte bijna € 31,8 miljoen.

op voorhand werd gereserveerd en na enig moment sprake was van vrijval omdat de reservering niet behoefde te worden aangesproken.

In de zoektocht naar dekkingsmiddelen voor verwezenlijking van de ambities uit het coalitieakkoord is daarom gekeken naar een andere methodiek. Die nieuwe methodiek bestaat er uit dat thans een reservering is opgenomen van jaarlijks maximaal € 5 miljoen (€ 2,5 miljoen in 2011 en vanaf 2012 € 5 miljoen). Bijkomend voordeel van een vast bedrag is voorts dat er meerjarige duidelijkheid wordt geschapen voor de inzet voor dit type kosten hetgeen ook aansluit bij voornemens om te komen tot betere beheersing van de apparaatskosten. Dit gewijzigde uitgangspunt genereert voor deze coalitieperiode een extra ruimte in de MIG van bijna € 5 miljoen.

e. Flexibiliteitbuffer (zie MIG regel VI-2)

De zgn. flexibiliteitbuffer in de MIG is destijds met name ingesteld om eventuele nadelen in lastig voorspelbare inkomsten (m.n. dividend) op te kunnen vangen zonder ingrepen behoeven te doen reeds door PS geaccordeerde reserveringen. Daarnaast kon de flexibiliteitbuffer worden ingezet om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen met financiële inzet. Dit laatste heeft zich de afgelopen jaren nimmer voorgedaan.

De hoogte van de flexibiliteitbuffer kende een oplopende reeks van reservering (€ 5 miljoen in de eerste drie planjaren, daarna € 7,5 miljoen en de laatste jaren € 10 miljoen per jaar).

De inkomsten in de MIG bestaan nu in veel mindere mate als voorheen uit dividend. Daarmee zijn de inkomsten beter voorspelbaar en is de noodzaak voor een buffer niet meer nodig.

Per saldo heeft deze mutatie geleid tot een middelenverruiming voor deze bestuursperiode van € 30 miljoen.

f. Reservering voor het Integraal Programma Klimaat (zie MIG regel III-12)

Vastgehouden is aan de beleidslijn van 5% reservering voor energie- en klimaatdoelstellingen. Dit betekent dat tot en met 2020 nog sprake is van een inzetbaar bedrag van bijna € 70 miljoen. Hierop dient nog in mindering te worden gebracht het bij punt 2.2, onderdeel c, genoemde bedrag van € 10 miljoen voor het Revolving Fund (nog te spreiden over de planjaren tot en met 2015).

Hierbij dient in ogenschouw te worden genomen dat vanwege de 5%-systematiek op een hoger bedrag aan rendement en dividend (t.o.v. de cijfers in het achtergronddocument) sprake is van een verruiming van de middelen voor Klimaat van afgerond € 5,7 miljoen.

Analyse op hoofdlijnen van de verschillen met de doorrekening zoals gevoegd bij het achtergronddocument (PS2011-198)

Ingevolge deze doorrekening is sprake van een ruimte van € 825 miljoen (zie volgende paragraaf). In het achtergronddocument is een ruimte becijferd van € 698 miljoen.

Het verschil ad € 127 miljoen kan op hoofdlijnen als volgt worden verklaard:

Rendement belegging stamkapitaal		€ 65.400.000,-- (zie hiervoor onder punt a)
Dividend Alliander		€ 15.900.000,-- (zie hiervoor onder punt b)
Vorbereidings- en uitvoeringskosten		€ 5.000.000,-- (zie hiervoor onder punt d)
Flexibiliteitbuffer		€ 30.000.000,-- (zie hiervoor onder punt e)
Reservering voor Klimaat	-/-	€ 5.700.000,-- (zie hiervoor onder punt f)

Subtotaal		€ 110.600.000,--

Daarnaast is nog sprake van vrijval van enkele budgetten op basis van onder meer de uitkomsten van de jaarrekening 2010, hogere rente-inkomsten van de MIG als gevolg van hogere beginstanden waarover de rente wordt berekend en een lagere eindstand per ultimo 2015.

Vrijval op basis van de jaarrekening 2010	€ 3.200.000,--
Rentetoe rekening MIG over beginstanden	€ 10.800.000,--
Lager eindsaldo 2015 t.o.v. achtergronddocument	€ 3.300.000,--

Subtotaal		----- € 127.900.000,--
Overige kleine verschillen en afrondingen	-/-	€ 900.000,-- -----
Extra gecreëerde ruimte t.o.v. achtergronddocument		€ 127.000.000,-- =====

Financiële doorrekening op basis van de gewijzigde uitgangspunten

Op basis van de in paragraaf 2.2. toegelichte uitgangspunten is een doorrekening gemaakt van de MIG. De tot heden nog bestaande ruimte op de regel "Gelderse Investeringsagenda" is opgeheven en deze middelen (€ 328 miljoen in totaal) zijn gevoegd bij de middelen in rubriek IV "Gelders Coalitieakkoord 2011-2015". De geactualiseerde doorrekening van de MIG is als bijlage bij deze notitie gevoegd.

Onder verwijzing naar deze bijlage en de inleiding van deze notitie komt het beschikbare bedrag uit op € 825 miljoen. Dit bedrag is incl. € 100 miljoen voor tegenvallers die in het coalitieakkoord is genoemd, doch exclusief het bedrag van € 100 miljoen dat inzetbaar is voor het Revolving Fund.

Het bedrag van € 825 miljoen is € 30 miljoen minder dan de financiële ambitie die is neergelegd in het coalitieakkoord. Echter een voorzien additioneel (investerings)niveau in deze coalitieperiode met een omvang van € 825 miljoen is veruit de hoogste in de Gelderse geschiedenis.

Qua spreiding over de planjaren is rekening met de mogelijkheid om een "vliegende start" te maken. De spreiding over de planjaren (excl. Revolving Fund; zie hiervoor) ziet er als volgt uit:

2011	-	€ 20,0 miljoen
2012	-	€ 157,5 "
2013	-	€ 232,5 "
2014	-	€ 195,0 "
2015	-	€ 220,0 "

Totaal		€ 825,0 miljoen =====

Allocatie op hoofdlijnen van de beschikbare middelen

Met inachtneming van de ruimte van € 825 miljoen en gegeven de verdeling van de beoogde inzet in het coalitieakkoord voor de verschillende taakvelden is onderstaand allocatievoorstel samengesteld. De beschikbare extra eenmalige middelen zij over de taakvelden verdeeld, en staan dus (zie laatste kolom) vast. De taakvelden worden volgens onderstaande verdeling per planjaar gebudgetteerd. Ook het jaarbudget, onderaan, staat in zoverre vast dat er geen bedragen naar voren kunnen (wel naar achteren). Dit hangt samen met de beschikbare ruimte in de MIG. Vanuit flexibiliteitsoogpunt kunnen wij ons voorstellen dat wij per jaar de uitvoeringsagenda actualiseren, zodat bijstelling mogelijk is.

Het gaat hierbij nog om reserveringen die jaarlijks aan de hand van een uitgewerkt voorstel aan PS omgezet moeten worden in beschikbaarstellingen.

bedragen x € 1 miljoen

<u>Taakveld</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>	<u>2013</u>	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>Totaal</u>
a. Mobiliteit		25	75	75	75	250
b. Economie	15*	45	45	45	45	195
c. Dynamische steden en vitale regio's		15	30	45	60	150
d. Gebiedsontwikkeling		10	20	30	40	100
e. Cultuur	5*	5	5	7,5	7,5	30
Subtotaal	20	100	175	202,5	227,5	725
Reservering voor tegenvallers		50	50			100
Totaal	20	150	225	202,5	227,5	825
Reservering revolverend fonds	25	37,5	37,5			100

Toelichting

- Wij gaan ervan uit dat wij een bedrag in kunnen zetten voor een “vliegende start” in 2011 van € 20 mln. Zoals eerder aangegeven hebben wij nog onvoldoende informatie om uw Staten verantwoord te kunnen laten besluiten tot beschikbaarstelling op projectniveau. Wij gaan ervan uit dat wij u dit in september 2011 bij voorstel kunnen voorleggen. Onze ervaring leert dat met name voorstellen in de taakvelden Economie en Cultuur in staat zijn snel tot realisatie te komen vanwege kort benodigde voorbereidingstijd. Met de sterretjes (*) achter deze bedragen geven wij aan dat de uiteindelijke verdeling van deze € 20 mln ook anders kan liggen, nl. ook bij andere taakvelden. Daarmee is de inzet van € 20 mln voor 2011 flexibel bedoeld.
- Voor twee taakvelden is een lager bedrag gereserveerd dan genoemd in het coalitieakkoord vanwege het feit dat er € 30 miljoen minder beschikbaar is dan de uitgesproken ambitie in het coalitieakkoord (€ 825 miljoen t.o.v. de gewenste € 855 miljoen). Het gaat hierbij om de taakvelden Mobiliteit (€ 25 miljoen) en Economie (€ 5 miljoen). Beide taakvelden kennen – in tegenstelling tot bijv. dynamische steden en gebiedsontwikkeling – ook nog structurele budgetten in de reguliere begroting en mocht bij de concretisering blijken dat voornoemde bedragen alsnog nodig blijken te zijn, dan moeten deze twee taakvelden in staat worden geacht deze middelen vrij te spelen via een gerichte sectorale nieuw voor oud operatie.
- De totaal beschikbare bedragen per jaar zijn taakstellend. Dit betekent dat er geen bedragen naar voren kunnen worden gehaald als niet voor eenzelfde bedrag middelen naar latere planjaren worden geschoven omdat dit op enig moment zou kunnen leiden tot een negatief eindesaldo in de MIG in latere planjaren (een en ander wordt veroorzaakt door renteverlies). Het naar achteren schuiven van bedragen is – bijv. om onderbesteding te voorkomen – wel mogelijk.
- Er bestaat wel maximale verticale flexibiliteit. D.w.z. dat er binnen een bepaald planjaar verschuivingen tussen taakvelden kan plaatsvinden, mits het totaalbedrag niet meer bedraagt dan in het overzicht is aangegeven.
- Qua hoogte van de bedragen en spreiding over de planjaren wordt het volgende opgemerkt:
 - Mobiliteit vergt als regel de nodige voorbereidingstijd; vandaar dat voor het eerste uitvoeringsjaar een bedrag is gereserveerd van € 25 miljoen;
 - Voor Economie is voor 2011 indicatief € 15 miljoen gereserveerd om daarmee “een vliegende start” te kunnen maken. Zie ook het eerste bolletje onder ‘toelich-

- ting'. De gereserveerde middelen voor de overige planjaren zijn evenwichtig gespreid;
- Voor Dynamische steden en vitale regio's is een reserveringsritme gekozen dat afgeleid is van de ervaringen met het RSP;
 - Ook Gebiedontwikkeling vereist de nodige voorbereidingstijd als gevolg waarvan rekening is gehouden met een oplopend ritme aan gereserveerde bedragen;
 - Voor Cultuur is voor 2011 indicatief € 5 miljoen gereserveerd om daarmee "een vliegende start" te kunnen maken. De gereserveerde middelen voor de overige planjaren zijn wat evenwichtiger gespreid.
- Ten aanzien van de reservering van het bedrag van € 100 miljoen voor tegenvallers wordt opgemerkt dat een bedrag van ruim € 25 miljoen nodig is voor afdekking van eenmalige tekorten in de reguliere (meer)jarenbegroting. Het restantbedrag moet worden behouden voor opvang van tegenvallers/claims.

Op deze plek dient de bijlage (Excelbestand) 'Actualisatie MIG d.d. 11 mei 2011' te worden ingevoegd.

5.3 Actualisatie begrotingssaldo Uitvoeringsagenda

Vervolg op de voorjaarsnota

In de voorjaarsnota (PS2011-379) hebben wij het begrotingssaldo geactualiseerd. Wij hebben daarbij aangegeven dat de actualisatie op dat moment beleidsarm van opzet is. Enkel de exogene mutaties en de mutaties volgens het staand beleid zijn in de voorjaarsnota opgenomen. Eén van de exogene mutaties is de additionele korting op het provinciefonds van € 23 mln structureel als gevolg van de nieuwe verdeelsystematiek.

Met name door de additionele korting is er in de voorjaarsnota vanaf 2012 een structureel negatief begrotingssaldo zichtbaar. In de voorjaarsnota is vervolgens aangegeven dat in deze uitvoeringsagenda keuzes worden gepresenteerd om dit tekort te dekken. Deze worden hierna toegelicht.

Actualisatie begrotingssaldo

In onderstaande tabel wordt de mutatie van het begrotingssaldo aangegeven. De eindstand van de actualisatie van het begrotingssaldo bij de voorjaarsnota is de beginstand van onderstaande actualisatie. Vervolgens zijn alle items, die in het coalitieakkoord 'Uitdagend Gelderland' zijn benoemd met daarbij een wijze waarop deze gedekt zouden worden, opgenomen. Ze worden hierna van een toelichting voorzien.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (e.v.)
<i>Eindstand voorjaarsnota / beginstand uitvoeringsagenda</i>	7,9	-9,8	-6,5	-4,6	-5,1	-4,3
1 Opvang korting BDU:						pm
2 Regionaal economisch beleid:						
3 Taken jeugdzorg:						pm
4 Minder rentebaten door inzet stamkapitaal						
5 Natuurbeheer		-pm	-pm	-pm	-pm	-pm
6 Bijdrage Reserve Bestuurlijke verpl.		9,8	6,4	4,6	5,1	0
7 Vrijval aflopend beleid en subsidierelaties / taakstellende bezuiniging		+pm	+pm	+pm	+pm	4,3*
8 Dotatie Algemene reserve begrotingssaldo 2011	-7,9					
Geprognosticeerd begrotingssaldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-4,3

Tabel 1: Actualisatie begrotingssaldo. Bedragen x € 1 mln. Met het sterretje (*) bij 4,3 mln willen we aangeven dat de taakstelling aanmerkelijk hoger zou kunnen worden, zodra bijvoorbeeld de pm's bij natuurbeheer bekend zijn. Zie ook ad 5 en d 7.

Ad 1) Opvang korting BDU

Ten aanzien van de korting op de BDU zoals genoemd in het coalitieakkoord speelt het volgende. Op basis van Rijksinformatie gaan wij er vooralsnog van uit dat er per 2020 sprake is van een structurele korting van € 8,8 mln op de BDU-uitkering. Deze korting zal de komende jaren in tranches worden ingevoerd; het is nog niet bekend in welk ritme en met welke bedragen. Daarnaast constateren wij, dat in onze BDU enig saldo is ontstaan doordat in de afgelopen periode minder BDU-uitgaven zijn gedaan dan ontvangen is. Met de bestedingsplannen hebben wij uw Staten daarover geïnformeerd. Wij gaan er van uit dat wij in deze bestuursperiode het ontstane surplus kunnen aanwenden om de eerste tranches van korting op te vangen. Wanneer dit niet mogelijk is, dan overwegen wij om de korting binnen de BDU-bestedingen te zoeken, bijvoorbeeld in het deel dat bestemd is voor gemeentelijke subsidies voor kleine infrastructurele aanpassingen (zoals in lijn met uw besluitvorming over bezuinigingen, PS2010-478). Mocht het zover komen dan leggen wij u dit ter besluitvorming voor.

Ad 2) Regionaal economisch beleid

In het coalitieakkoord wordt een bedrag van € 10 mln per jaar structureel aangewezen voor regionaal economisch beleid ter compensatie van de maatregelen van het kabinet. De maatregelen van het kabinet zijn fors. Aangegeven is dat men het Pieken in de Delta-programma na 2011 niet zal voortzetten, het bedrijventerreinenbeleid na 2013 zal schrappen, de boekjaarsubsidie aan Oost NV zal afbouwen en de vraag is of het Rijk na 2013 nog langer Brusselse EFRO-gelden zal cofinancieren die in Gelderland landen. Wij zijn voornemens om de Rijksbezuinigingen en de compensatie hiervan van in totaal € 40 miljoen in deze collegeperiode op te vangen binnen de € 195 miljoen die extra voor het taakveld economie in het coalitieakkoord beschikbaar is gesteld. In dat geval hoeven er in deze periode geen extra, structurele middelen vanuit het begrotingssaldo toe worden gekend voor deze taak. In het langetermijns beleidskader economie komen wij daar op terug.

d 3) Taken jeugdzorg

In het coalitieakkoord wordt een bedrag van € 3 mln structureel aangewezen voor het opvangen van een tekort op de taken rond jeugdzorg. Conform het bestuursakkoord wordt in de periode 2014 t/m 2016 de taken rond jeugdzorg in tranches overgedragen aan gemeenten. Tot die periode vindt er naar verwachting geen korting plaats op de specifieke uitkering van Jeugdzorg. Pas na de overgang van provincie naar gemeenten zal het Rijk een korting op de specifieke uitkeringen toepassen.

Wij hebben gezien in hoeverre er in de komende jaren daadwerkelijk een tekort op deze taken zal ontstaan. Met enige voorzichtigheid schatten wij in dat dit niet noodzakelijk is. In de jaren 2008-2010 zijn er vanuit provinciale middelen incidentele bedragen beschikbaar gesteld voor jeugdzorg. Deze extra inzet van middelen heeft in hoge mate probleemoplossend gewerkt. Wij hebben u daarover onder meer in de Beleidsrekening 2010 (PS2011-245) geïnformeerd: ondanks de enorme groei van de vraag naar jeugdzorg zijn in 2010 de wachttijden en wachtlijsten aanzienlijk korter geworden. De extra eenmalige financiële impuls voor 2010 (PS2009-887) heeft op een positieve wijze bijgedragen tot dit verbeterde resultaat. Dat geldt ook voor de voor 2010 en 2011 extra eenmalige middelen voor residentiële jeugdzorg waarover uw Staten begin 2010 hebben besloten in het kader van de Gelderse Investeringsagenda (PS2010-155). Verder is er grotere aandacht van de gemeenten voor het preventieve jeugdbeleid, hebben onze subsidies voor zelfhulpmethodieken en praktische gezinsondersteuning het preventieve lokale hulpaanbod versterkt, en is er werk gemaakt van het benutten van mogelijkheden om de (administratieve) regeldruk verder te verminderen (*Doorbraakmethode*, versnellen van procedures). Wij voorzien dat voor 2011 en verder (vooralsnog) geen extra middelen voor deze taak noodzakelijk zijn.

T.a.v. jaarschijf 2016 geldt hetgeen wat wij eerder in de voorjaarsnota hebben aangegeven. In 2016 zal het totale provinciefonds met structureel € 90 mln worden gekort als gevolg van de overdracht van de taken rond jeugdzorg naar de gemeenten. Ons aandeel in de korting bedraagt naar verwachting tussen de € 7 en € 10 mln en aangezien hier sprake is van een taakmutatie wordt deze korting in eerste instantie gedekt uit de middelen voor jeugdzorg. Als deze niet toereikend blijken te zijn kan het begrotingssaldo worden aangewend. Daarnaast kan het begrotingssaldo worden aangewend voor tijdelijke frictiekosten.

Ad 4) Minder rentebaten door inzet stamkapitaal (revolverende middelen)

In het coalitieakkoord is aangegeven dat door het onttrekken van € 100 mln uit het stamkapitaal het rendement wordt verlaagd met € 2,5 mln. Conform het staand beleid leiden lagere rentebaten op het Stamkapitaal echter tot een lagere voeding aan de MIG en voorgesteld wordt dit beleid te continueren. Dit heeft geen invloed op het begrotingssaldo. Zie ook de uiteenzetting over de MIG (paragraaf 5.2).

Ad 5) Natuurbeheer

In het coalitieakkoord is aangegeven dat € 100 mln (= € 25 mln per jaar) moet worden gezocht voor het beheer van natuurgebieden, dat via ombuigingen (= nieuw voor oud) structureel beschikbaar moet zijn vanaf 2016. Op moment van schrijven lopen onderhandelingen met het Rijk over het deelakkoord decentralisatie Natuur. Het Rijk moet de voorwaarden nog formuleren en de provincies moeten nog bezien of zij al dan niet aangepast daarmee kunnen instemmen. Gelet op de onzekerheid over de hoogte van de middelen, die nodig zijn om de gedecentraliseerde taken uit te voeren, stellen wij u voor om de middelen voor natuurbeheer vooralsnog 'pm' te ramen en te agenderen voor nadere politieke besluitvorming, en in een nader stadium de begroting 2012 (c.q. het meerjarig kader 2013-2015) voor dit punt te muteren. Er is in het financieel perspectief dus geen rekening gehouden met eventuele extra lasten - structureel en/of eenmalig - die met ingang van 2012 nodig zouden kunnen zijn, afhankelijk van een eventueel akkoord met het Rijk.

Het is op dit moment onduidelijk of - voor de overbrugging van 2012 tot 2016 - de € 100 mln die beschikbaar is voor opvang van tegenvallers adequaat is, of dat er nog extra dekking gevonden

zal moeten worden. Deze extra dekking zou gevonden kunnen worden via herprioritering binnen het aangegeven financiële kader van € 825 mln.

Ad 6) Bijdrage Reserve bestuurlijke verplichtingen

In het coalitieakkoord is aangegeven dat er voor deze coalitieperiode een bedrag van € 100 mln uit de investeringsagenda beschikbaar is voor tegenvallers. Voor de opvang van tegenvallers stellen wij voor om € 25,9 mln. eenmalig in te zetten voor de periode t/m 2015. Deze inzet blijft op dit moment binnen het gestelde kader en biedt in de (nabije) toekomst de mogelijkheid om deze middelen in te zetten voor dan blijvende tegenvallers. De inzet van de investeringsruimte wordt afgewikkeld over de Reserve bestuurlijke verplichtingen.

Ad 7) Vrijval aflopende beleid en subsidieregelingen / taakstellende bezuinigingen

Aangezien de opvang van de tegenvallers uit de investeringsruimte duidelijk is omkaderd in geld en tijd dient er voor de periode vanaf 2016 nog op een andere wijze naar middelen te worden gezocht om de begroting structureel in evenwicht te houden. Wij willen daarvoor het 'nieuw voor oud' beleid benutten, zodanig dat voor het begrotingsevenwicht vanaf 2016 minimaal € 4,3 mln wordt bespaard. Gelet op het gestelde onder ad 5 houden wij er rekening mee dat dit significant kan oplopen tot wel € 40 mln; ter overbrugging kan een beroep worden gedaan op de gereserveerde € 100 mln voor opvang van tegenvallers. De uiteindelijk te realiseren besparing is taakstellend.

Overigens geldt dat de omvang van het benodigde nieuw voor oud-beleid voorts afhangt van de afwegingen die uw Staten willen maken omtrent herinzet van middelen voor nieuw beleid.

Ad 8) Dotatie Reserve bestuurlijke verplichtingen begrotingssaldo 2011

T.a.v. het begrotingssaldo dat in 2011 niet wordt aangewend, wordt voorgesteld deze te doteren aan de Reserve bestuurlijke verplichtingen, zodat dit bedrag in volgende jaren benut kan worden voor het opvangen van tegenvallers. Deze middelen zijn dan additioneel aan de € 100 mln. opvang voor tegenvallers uit het coalitieakkoord (zie ook ad 6 in deze paragraaf).

Actualisering reservepositie

Uw Staten hebben in het coalitieakkoord aangegeven dat reserves worden doorgelicht op nut en noodzaak. Wij richten ons hierbij op een vermindering van het aantal reserves en het kritisch bezien van de hoeveelheid gereserveerde middelen. In hoeverre dit mogelijk is onder de huidige Beleidsnota reserves en voorzieningen (PS2009-399) hebben wij nog in beraad, als dit noodzakelijk blijkt te zijn vernieuwen wij deze nota. Momenteel is een sanering van het aantal reserves in onderzoek en wij streven erna om u bij de begroting 2012 een voorstel hieromtrent te doen toekomen. Daarnaast streven wij erna om in de voorjaarsnota 2012 alle reserves kritisch te hebben beoordeeld.

5.4 Ombuigingen binnen de structurele begroting

Het coalitieakkoord en ook deze 'rollende' uitvoeringsagenda beschrijven niet de volledige breedte van het provinciale beleid. Het beleid, dat in voornoemde documenten niet benoemd wordt, gaat in principe gewoon door zolang er een geldig Statenbesluit onder ligt. Dit is bijvoorbeeld het sociale beleidskader, dat tot en met 2012 geldt.

De ombuigingen, die gedurende deze periode voorzien zijn om structurele kortingen op te vangen in de begroting als ook de nodige structurele middelen voor nieuw beleid vrij te maken (bijv. voor natuurbeheer), denken wij in deze bestuursperiode mede te kunnen realiseren door een strakker financieel beleid toe te passen op het gebied van 'nieuw voor oud'. Concreet willen wij dit zo doen dat, wanneer beleid afloopt dat uit structurele begrotingsmiddelen wordt bekostigd, wij een hernieuwde inzet ten behoeve van hetzelfde doel kritisch zullen afwegen. Leidraad voor

deze afwegingen is ons nieuwe profiel (zie PS2009-478) en onze bestuursstijl: met gezamenlijke inzet in partnerschap werken aan resultaten. De resultaten van onze afwegingen leggen wij steeds in het kader van de begroting via een voorstel aan uw Staten voor.

In principe vallen dus middelen vrij wanneer beleid afloopt. Het betreffende structurele budget vervalt dan vanuit het beleidsprogramma in de begroting naar de algemene middelen. Tegelijkertijd kunnen wij uw Staten voorstellen om (een deel van) dit budget opnieuw in te zetten voor beleid. Deze nieuwe werkwijze verplicht ons echter om uw Staten tijdig te voorzien van een nieuwe beleidsnota, zodat u ook uw afwegingen kunt maken

Overigens zullen wij ook binnen de lopende beleidsprogramma's voortdurend kijken of de middeleninzet nog voldoende beleidsrendement heeft, danwel tussentijds heroverweging behoeft.

In onderstaande tabellen vindt u informatie over de beleidsprogramma's die expireren omdat het betreffende Statenbesluit verlopen is en over de structurele bedragen van de begroting die daarmee gemoeid zijn. Het gaat dan om begrotingsbedragen, die *niet* uit de MIG of uit rijksdoeluitkeringen komen, maar hun dekking vinden in de algemene uitkering uit het Provinciefonds en de opbrengsten motorrijtuigenbelasting. Immers, MIG-middelen zijn eenmalig en doeluitkeringen zijn gelabeld en kunnen niet voor nieuw beleid worden ingezet.

We hebben de 'vrijvallende' bedragen gesplitst in programmatische kosten, apparaatskosten en subsidies.

Wat betreft de apparaatskosten merken wij op dat wij voornemens zijn om de sturing op de apparaatslasten 'gebundeld' te gaan benaderen. Om dit te bereiken stellen wij voor de systematiek met betrekking tot het bepalen van de omvang en besteding van de apparaatslasten sterk te vereenvoudigen en deze in te voeren per begroting 2012. Concreet stellen wij ons voor dat deze begroting dan voortaan één programma voor apparaatslasten bevat. Wij hebben uw Staten in zowel de commissievergadering van 24 november j.l. als in de voorjaarsnota daarover geïnformeerd; zie ook deze uitvoeringsagenda, paragraaf 3.7 onder speerpunt provinciale organisatie, onder d. Verbeterde sturing: programma apparaatslasten.

Aflopend beleid (nieuw voor oud) in 2012:

PS nummer beleidsnota	Staten-programma	Subsidie	Program-matisch	Appa-raats-kosten	Totaal
PS2008-143 Wro-agenda, Gelderland en de nieuwe Wro 2008-2009; resp. PS2011-42 Eerste Evaluatie Wro-agenda (nog geen besluit genomen over verlenging Wro-agenda)	6.2	-	-	2,8 mln	2,8 mln
PS2011-299 Investeringsbudget Stedelijke vernieuwing 2005-2009	6.1			0,9 mln	0,9 mln
Communicatiestrategie 2007-2011 PS2007-489	1.1		0,7 mln	0,3 mln	1,0 mln
PS2006-955 Sociaal econ beleidsplan 2007-2011	7.1	5,0 mln	1,9 mln	3,0 mln	9,9 mln
PS2008-300 Uitvoeringsagenda onderwijs-arbeidsmarktbeleid, 2008-2011	7.1	0,3 mln		0,2 mln	0,5 mln
PS2008-607 Gwijzigd ontwerp integraal programma klimaat Aanpakken en aanpassen 2008-2011	4.1	0,8 mln		1,6 mln	2,4 mln
PS2009-921 Gelderse GebiedsOntwikkeling: Samen Voorop en Samen Verder, 2009-2011	6.2			1,7 mln	1,7 mln
Statenvoorstel RSP 2008-2011, PS 2008-219, en Herijking PS2010-195	1.1			0,2 mln	0,2 mln
Statenvoorstel RSP 2008-2011, PS 2008-219, en Herijking PS2010-195	1.3		0,3 mln	0,4 mln	0,7 mln

Totaal		6,0 mln	2,9 mln	11,1 mln	21,1 mln
--------	--	---------	---------	----------	----------

Aflopend beleid (nieuw voor oud) in 2013:

PS nummer beleidsnota	Staten-programma	Subsidie	Program-matisch	Appa-raats-kosten	Totaal
Actieplan geluid 2008-2012 PS2008-786	4.2			0,4 mln	0,4 mln
Kadernota Belvoir 3: provinciaal cultuurhistorisch beleid 2009-2012 PS2009-181	5.2	2,9 mln	4,1 mln	1,9 mln	8,9 mln
Meer Verbindingen, 2009-2012, PS2008-270	5.1	5,1 mln		1,2 mln	6,4 mln
Meer Verbindingen, 2009-2012, PS2008-270.	5.1	5,1 mln			5,1 mln
PS2008-524 Fietspadenplan 2009-2012	10.0	0,7 mln	3,3 mln	0,9 mln	4,9 mln
PS2008-524 Fietspadenplan 2009-2012	11.1			0,4 mln	0,4 mln
PS2008-524 Fietspadenplan 2009-2012	11.2		0,2 mln		0,2 mln
PS2008-569 Beleidskader Jeugd 2009 - 2012	3.0	3,0 mln	2,9 mln	2,9 mln	8,8 mln
PS2010-460 Gelders Milieuplan 4 2010-2012 'Verantwoordelijkheid voor een duurzame leefomgeving'	4.2			1,1 mln	1,1 mln
PS2010-962 Subsidieverlening IVN Consulentenschap Gelderland 2011 en 2012	4.2	0,1 mln			0,1 mln
Uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie 2009-2012 'Groeten uit Gelderland' PS2008-679	7.2	1,0 mln		0,5 mln	1,5 mln
Uitwerking beleidsprioriteiten sport 2009-2012 (PS2008-680) (2 mln MIG)	2.0			0,2 mln	0,2 mln
Voorzet twee 2009-2012, PS2008-270	2.0	4,8 mln	0,5 mln	1,0 mln	6,3 mln
Voorzet twee 2009-2012, PS2008-270, alsmede Wmo, art. 13.	2.0	11,5 mln			11,5 mln
Totaal		34,2 mln	11,0 mln	10,4 mln	55,7 mln

Aflopend beleid (nieuw voor oud) in 2014:

PS nummer beleidsnota	Staten-programma	Subsidie	Program-matisch	Apparaats-kosten	Totaal
PS 2006-662 Provinciaal Meerjarenprogramma Vitaal Gelderland (PMJP) 2007-2013	8.1	3,3 mln	3,4 mln	9,7 mln	16,4 mln
PS 2006-662 Provinciaal Meerjarenprogramma Vitaal Gelderland (PMJP) 2007-2013	8.2	0,3 mln			0,3 mln
PS2006-589 Regionaal Programma EFRO Oost-Nederland 2007-2013	12.0		0	0,6 mln	0,6 mln
PS2007-763 Meerjaren programma overeenkomst met Het Geldersch Landschap 2007 t/m 2013	8.1	1,2 mln			1,2 mln
PS2008-901: Afgestemd op Gelderland, Gelders omroepbeleid 2009-2013	5.1	15,7 mln			15,7 mln
Totaal		20,6 mln	3,4 mln	10,2 mln	34,2 mln

Aflopend beleid (nieuw voor oud) in 2015:

PS nummer beleidsnota	Staten-programma	Subsidie	Program-matisch	Appa-raats-kosten	Totaal
Beleidsnota Bodem 2008 Meerjarenprogramma Bodem 2010-2014	4.2			0,8 mln	0,8 mln
PS2004-392, PVVP 2004-2014	9.0	0,8 mln	3,3 mln	2,1 mln	6,2 mln
PS2004-392, PVVP 2004-2014	10.0	0,2 mln			0,2 mln
PS2004-392, PVVP 2004-2014	11.1		24,9 mln	4,6 mln	29,4 mln
PS2004-392, PVVP 2004-2014	11.2		5,7 mln	1,8 mln	7,5 mln
PS2008-394 Het Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit Gelderland 2009-2014. En: PS2008-813 Toekenning MIG-gelden voor verbetering luchtkwaliteit in Gelderland: MIG voor 2009-2011	4.2		0,4 mln		0,4 mln
PS2011-40 Subsidiering Gelderse Milieufederatie voor de jaren 2011-2014	8.1		0,4 mln		0,4 mln
Totaal		1,0 mln	34,7 mln	9,4 mln	44,9 mln

6. Beantwoording moties 9, 10 en 13.

Motie 9: Spoorverbetering Arnhem – Winterswijk

U verzocht ons:

- Uiterlijk bij de begroting 2012 voorstellen te doen met snel realiseerbare verbeteringen van en langs het spoor;
- Tijdens deze statenperiode te komen met een concreet plan met planning en budget voor verbetering van het spoor.

Reactie college:

Ons college beschouwt deze motie als extra stimulans om voortvarend uitvoering te geven aan het coalitieakkoord waarin wij expliciet aangeven dat verbetering van de spoorlijn Arnhem-Winterswijk gerealiseerd moet worden. Deze motie scherpt ons door het noemen van de data die wij als leidraad zullen opvatten bij de uitwerking van het coalitieakkoord in deze statenperiode. Daarnaast verwijzen wij naar de beantwoording van motie 60 "Onderzoek naar dubbelspoor Achterhoek" (PS2011-379) waarin wij de contouren van de reeds in gang gezette aanpak schetsen.

Motie 10: Aanleggen Emperbocht

U verzocht ons:

- Om deze statenperiode met een concreet voorstel voor de realisatie van de rechtstreekse treinverbinding Arnhem-Apeldoorn te komen, inclusief een provinciale bijdrage voor de aanleg van de Emperbocht.

Reactie college:

Ons college is van mening dat deze motie nauw aan sluit bij het coalitieakkoord waarin wij stellen dat de directe spoorverbinding tussen Arnhem en Apeldoorn moet worden gerealiseerd. In deze statenperiode zullen wij hier, indachtig de motie, inhoud geven aan de te lopen koers die erop gericht is om u binnen de voorgestelde periode een concreet voorstel voor te leggen.

Motie 13: Overlast IJssellijn aanpakken

U verzocht ons:

- De voornoemde motie als uitgangspunt van het beleid te blijven hanteren, naast het – zoals opgenomen in het coalitieakkoord – aandringen bij de regering op verplaatsing van goederentreinen naar de Betuweroute en aanleg van het derde spoor van de Betuweroute in Duitsland
- De regering te blijven wijzen op de consequenties voor de leefbaarheid en de bereikbaarheid van de inwoners langs de IJssellijn als de plannen doorgaan.
- De regering te wijzen op de gevolgen voor capaciteit op de aantakende spoorlijnen, zoals Arnhem-Elst en Nijmegen-Deventer, waardoor groei van het aantal passagierstreinen en het behoud van de rechtstreekse stoptrein Arnhem-Tiel verder wordt bemoeilijkt.

Reactie college:

Ons college is van mening dat deze motie nauw aan sluit bij het coalitieakkoord en het tot nu toe door ons gevoerde beleid ten aanzien van het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS). Wij beschouwen de motie dan ook als ondersteuning van ons beleid. Het vormt een stevige basis voor onze inbreng in de komende periode (tot medio 2012) waarin het Rijk in overleg met provincies, regio's en gemeenten een aantal onderzoeken uitvoert rond het goederenvervoer per spoor door Oost-Nederland zodat medio 2012 een besluit kan worden voorbereid voor de routing van goederenrouting door Nederland.

Achtergrond: tekst motie 16 december 2009 over PHS (ter informatie). In de motie uit december 2009 spreken uw Staten zich uit tegen de gevolgen van het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer, en verzoeken aan het college om aan de regering kenbaar te maken dat bij een toename van de milieubelasting en beperking van de bereikbaarheid compenserende maatregelen noodzakelijk zijn indien maximumnormen inzake geluid, fijnstof, trillingen en veiligheid worden overschreden, en dat het Rijk in financieel en beleidsmatig opzicht verantwoordelijk is voor het nemen van compenserende maatregelen bij de overschrijding van wettelijke normen en barrières in de plaatsen langs de IJssellijn.

7. Dictum

Wij geven u in overweging te besluiten conform het bijgevoegde ontwerpbesluit.

Arnhem, 14 juni 2011 - zaaknr. 2011-007350
Gedeputeerde Staten van Gelderland
C.G.A. Cornielje - Commissaris van de Koningin
drs. P.P.L. van Kalmthout - secretaris

+ + + + +

code: Statenvoorstel Uitvoeringsagenda.doc

Bijlage 1: Van onze partners ontvangen ideeën en projectvoorstellen voor de uitvoeringsagenda

In deze bijlage 1 treft u een bloemlezing aan van projectideeën, die wij van onze partners op de Cinemec-bijeenkomst van 1 juni jl. mochten ontvangen. Wij willen de legitimiteit en de haalbaarheid van deze ideeën onderzoeken en in het kader van de rollende uitvoeringsagenda daarop terugkomen.

Tussen haakjes is de indiener van het idee vermeld.

Een compleet overzicht van de ingediende ideeën is opgenomen in het verslag van de bijeenkomst, dat wij de komende weken toegankelijk maken via onze website www.gelderland.nl.

Innovatie

- Breedband - Aansluitingen in het landelijk gebied, in de Achterhoek zijn initiatieven (Gem. Winterswijk)
- Uitbouw Food Valley - Wageningen tot regionaal innovatienetwerk biogebaseerde voeding, chemie en energie (TNO)
- Care Valley Veluwe - Koppeling met Health Valley, maar ook breder aanpakken: mens, omgeving en economie (regio Noord-Veluwe)
- Onderwijs en scholennetwerken - Food Valley scholennetwerk VO-WU, resp. het wetenschapsknooppunt (WUR)
- Innovatie cq kennisontsluiting van RU/HAN/Artez voor MKB - Structuur brengen in kennis-kunde-kassa waarbij drie verschillende disciplines en de raakvlakken levert extra spannende innovatie (KvK).
- Nieuwbouw Arnhem International School - Ondersteunen nieuwbouw (KvK).

Starters- en arbeidsmarktbeleid:

- Voortzetting POA's en stimuleren opzet in Arnhem-Nijmegen (UWV-werkbedrijf)
- Werk van jongeren zonder startkwalificatie omzetten in leer/werk - Werkgevers en de jonge werknemers ondersteunen. Ervaring in de Achterhoek. (RMC Achterhoek)
- Aan het werk in de Liemers - Speciaal voor jongeren en volwassenen met een beperking, m.n. licht verstandelijke beperking. (MEE Oost Gelderland).
- Versterken beroepen-/werkveldoriëntatie - Gericht op beroepskeuze/mogelijkheden in zorg en welzijn. (WGV Zorg en Welzijn NL).
- Upgrading beroepsbevolking Achterhoek - Enorm tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten in de Achterhoek voorkomen met gezamenlijke aanpak (UWV Werkbedrijf).
- IkStartSmart voor beginnende exporteurs - ISS-pool uitbreiden met internationalisering-coaches (KvK)

Bedrijvenbeleid en goederenvervoer

- Logistiek en transport, vervoer over water - Overslag bij Lobith, Duiven en Doesburg (Lindus, associatie van ondernemers in de Liemers)
- Logistiek, bedrijvenpark Medel 2 - Sterke regierol provincie op bedrijvenpark Medel 2 en stimulering vervoer over water (containerterminal) (Gemeente Tiel).

Cultuurhistorie

- Revitalisering landgoed De Poll - Behoud en restauratie van de Nijenbeek (Gemeente Voorst).
- Landschapsontwikkeling Twello - rondom de oudste plek in Twello, waar landbouw is gestart (Oudheidkundige kring Voorst)
- Restauratie en aanpassing Antoniuskerk Kranenburg/Vorden - Restauratie van een cultuurhistorisch zeer belangrijke kerk, waarin een heiligenbeeldenmuseum gevestigd (Stichting Oude Gelderse Kerken)

- Landgoed Sevenaar en Liemers museum - Investeer z.s.m. in de renovatie van de gebouwen t.b.v. nieuwe economische activiteiten/functies (Gemeente Zevenaar).
- Beheer archeologisch bodemdepot + provinciaal informatiecentrum archeologie - Structurele middelen voor archeologisch bodemdepot + provinciaal informatiecentrum archeologie (Museum het Valkhof).

Cultuur

- Villa Mondriaan Winterswijk ontwikkelen - Gevraagd: provinciale bijdrage, er zijn al bijdragen van particulieren en gemeente, vrijwillige inzet en samenwerking met Haags Gemeentemuseum (Gem. Winterswijk/Museum Freriks)
- Samenvoeging natuurmuseum en stratenmakerstoren Nijmegen (stratenmakerstoren Nijmegen);
- Akoesticum Ede, centrum voor kennis en opleiding amateurmusici, koren etc. in bestaand historisch gebouw in Veluwe Poort Ede (gem. Ede);
- Verbouwing Agnietenhof, zodat de Agnietenhof de bezoekers langer vast kan houden en daarmee het rendement verbetert (gem. Tiel);
- Cultuureducatie via de regionale coördinatiepunten (Cultuur.uit);
- Cultureel erfgoed Winterswijk - De internationaal vermaarde geologische collectie geleiden naar een museum van het landschap (Museum Freriks)
- Creatieve industriekring masterplan Mode - Van kennis (Artez) tot kassa (Bijenkorf). Initiatief van ArtEZ, gemeente-provincie-St. Dutch Fashion en Design Centre (Artez hogeschool)
- Kröller-Müller-museum en museum de Fundatie intensief laten samenwerken en in zijn geheel opwaarderen (GCV);
- Mode-archieven - Na het haalbaarheidsonderzoek nu uitvoering geven aan de modearchieven (Artez Hogeschool).

Klimaat en energie

- Bio-energie en landgoederen - Landgoedeigenaren willen biomassa van het landgoed voor energievoorziening benutten voor eigen gebruik en levering aan het net. (Gelders Particulier Grondbezit).
- Duurzame dorpen - Stimuleer bewoners kleine kernen om actief te worden m.b.v. een revoluerend fonds voor energiebesparing en energieopwekking (VKK Gelderland).
- Eendekroos voor energie- en eiwitproductie - Privaat proefproject opschalen zodat industriële productiecapaciteit bevestigd kan worden (Mesys BV).

Zorg en welzijn

- Kennisoverdracht van professional naar mantelzorg - Projectvoorstel van WGV, gericht op de mantelzorgvrijwilliger, deelgebieden Noord Veluwe en Achterhoek (WGV Zorg en Welzijn Oost NL)
- Innovatie (vrijwilligers)werk op jeugd- en sociaal gebied - Humanitas heeft vrijwilligersprojecten die kleinschalig beginnen en innovatie- en groeipotentie hebben (Humanitas).
- Stichting Linge's Zorglandgoed - Voorbeeldproject dat overal uitgevoerd kan worden. Kleinschalig, vernieuwend (Skyberg Consultancy B.V).

Jeugdzorg

- Jeugdzorg - Betrekken ouders en jongeren bij structuurwijziging jeugdzorg (Zorgbelang Gelderland).

Mobiliteit

- Filebestrijding - Filedruk A15 Deil-Valburg verlagen, onderzoek naar alternatieven voor het gebruik. (Regio Rivierenland)
- Rijnbrug Rhenen - Concretiseer tidal flow en neem verdere besluiten inzake tweede oeververbinding (F.O.V., K.L.O.)

- Stedelijke bereikbaarheid - Fietstunnel op tracé Ede-Wageningen bij Parklane en project Veluwe Poort (Gemeente Ede)

Gebiedsontwikkeling

- Nieuwe Hollandse Waterlinie – De koppeling aan toerisme en recreatie kan en zal veel resultaten opleveren (Gemeente Lingewaal).

Bijlage 2: Begrotingswijziging nr. 21

T.b.v. de Uitvoeringsagenda is wijziging 21 van de begroting opgesteld. In deze wijziging worden drie programma's en het begrotingssaldo gemuteerd. Om aansluiting te houden bij de voorjaarsnota (PS2011-379) geven wij de wijzigingen met dezelfde weergave weer zoals in de voorjaarsnota is opgenomen.

12.0 Europese Programma's

Wat kost dit programma	Bedragen * € 1.000			
	Begroting voor wijziging 21	Begrotingswijziging 21	Begroting tm wijziging 21	Voordeel (V) / Nadeel (N) Begrotingswijziging
(Lasten-Baten)				
<u>Lasten</u>	32.991	2.313	35.304	N
<u>Baten</u>	28.535	0	28.535	-
Saldo (Lasten-Baten)	4.456	2.313	6.769	
Reserves				
<u>Dotaties</u>	833	0	833	-
<u>Onttrekkingen</u>	2.573	0	2.573	-
Saldo Reserves	-1.740	0	-1.740	
Programmasaldo	2.716	2.313	5.029	

13.0 Overigen

Wat kost dit programma	Bedragen * € 1.000			
	Begroting voor wijziging 21	Begrotingswijziging 21	Begroting tm wijziging 21	Voordeel (V) / Nadeel (N) Begrotingswijziging
(Lasten-Baten)				
<u>Lasten</u>	49.624	17.687	67.311	N
<u>Baten</u>	2.568	0	2.568	-
Saldo (Lasten-Baten)	47.056	17.687	64.743	
Reserves				
<u>Dotaties</u>	987	0	987	-
<u>Onttrekkingen</u>	33.051	0	33.051	-
Saldo Reserves	-32.064	0	-32.064	
Programmasaldo	14.992	17.687	32.679	

14.0 Algemene dekkingsmiddelen

Wat kost dit programma	Bedragen * € 1.000			
	Begroting voor wijziging 21	Begrotingswijziging 21	Begroting tm wijziging 21	Voordeel (V) / Nadeel (N) Begrotingswijziging
(Lasten-Baten)				
<u>Lasten</u>	45.846	0	45.846	-
<u>Baten</u>	518.008	0	518.008	-
Saldo (Lasten-Baten)	-472.162	0	-472.162	
Reserves				
<u>Dotaties</u>	238.982	58.870	297.852	N
<u>Onttrekkingen</u>	129.717	70.900	200.617	V
Saldo Reserves	109.265	-12.030	97.235	
<u>Programmasaldo</u>	-362.897	-12.030	-374.927	
<u>Begrotingssaldo</u>	7.970	-7.970	0	